

בעזרת השם יתברך

מי שלומד בכל יום ארת שלשת
הלמודים האלו, בונה לעצמו

בי"ת נצחי

זוה מרה שהו'ד'ד לפניו ל'עז'מי
עז'מים ולנצח נצחים (אשר בחל').

למוד יומי

ב'בלי י'רושלמי ת'וספתא
בעריכה מפארת מוקדת ומפסקת

פרשת דברים תשפ"ב

היכל הקודש ברסלב

181 Huschke Road, Liberty NY 12747

היכל הקודש

כארא פארק

4801 11th Ave,
Brooklyn NY 11219
718.384.1652

היכל הקודש

קרית יואל

8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
845.243.0563

היכל הקודש

מאנסי

32 Dolson Road
Monsey NY 10952
347.733.7551

היכל הקודש

בני ברק

רחוב הבעל שם טוב 7
052.760.5715

היכל הקודש

וויליאמסבורג

27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
718.384.1652

היכל הקודש

קרית יואל

8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
845.467.5299

היכל הקודש

בלומינגטאון

24 Merriewold LN S
Monroe NY 10950
845.238.0804

היכל הקודש

ירושלים

רחוב רבי נחמן מברסלב 15
054.845.6150

צו הערן די

הערליכע שיעורים

פונעם ראש ישיבה שליט"א
רופט:

קול ברסלב

212.444.9191

חיזוק פאר די אידישע שטוב

212.444.9169

ג'דפס ע"י

**קרן הדפסה
היכל הקודש**

2623 State Route 52
Liberty, NY 12754

718.387.2691

www.BreslevCenter.com

כתובות. פרק שני - האשה שנתארמלה דף כה עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזולץ)" תוספות

1 ואלא מאי גרולה חוקק - דקאמר רבי יוסי, למה לנו (לחוש) ולחשית חוקקם, כי מיהש לחוש
2 לבעלה בתרומה חוקק - שהרי בגולה הוה, שאין שם תרומה מן החרום. וכל מזה שהיא
3 תלוי בארץ איתנה נהנתה אלא בארץ, בדארמית בקדושין (ל.ב.), ואיבעית אימא שהתא נמי
4 בתרומה דרבנן אבל - ולמאן פירות הארץ לרוב, וארייתא - דגן תרומה וישראל לא אבל.
5 ומשום הכי לא חוקק למאן מעלין בתרומה

6 וליחוס, דכי מסקנין ליחוסין - מתרומה
7 וארייתא כו, דאיבא למיעוץ שבוש תרומה
8 וארייתא - שהרי לא אריתין באו, ומיעוץ שבוש
9 תרומה מנודה ארייתא, מה שלא היה מצוי
10 להם בגולה, ויש לחוש פן ירמזוהו בה, לא במידי
11 דאקרי קדש - שהייתו תרומה, וכל ור לא יעיל
12 קדש - בתרומה מעינה, וכתבי פירשה ליבאל
13 מניה יובא השמש וטרה ואחר איבא מן
14 הקדשים, ודאקרי תרומה, ביבמות בישראל
15 (ע.ד.), ולא פשוט דאקרי קדשים - אפילו הוה
16 ושוק של שלמים הנאכלים לנשי כהנים
17 ולבעיהם, ואפי' טר - ביבמות, פברק יש
18 מותרות, בבת כהן שנית לישאל תרומה
19 מאלמנה גרשה ורע את לה, שהותרת לתרומת
20 אביה ואנה חזרת לחוה ושוק, וליקף לה מנאה
21 קריב כי תהיה לאיש ור היא בתרומה וקדשים
22 תאכלי, הוה חוקק לתרומה - תלעדי עליו שהוא
23 כהן, נשיאות כפים כבבל - הוראהו נושא כפיו
24 כבבל מעי עליו לכל מקום שהוא כהן, ומקבלין
25 הוה, שיש עליו שביעה, ובת דין קבוע אהיה
26 אינר נושא כפים, אבל אפילו חלה ותרומה איה
27 חוקק, ורעהו לארץ לא דארייתא תרומה
28 דליה, ולא קפרי כוהו האי, ואפילו חלה כסורא
29 חלה, האי ארם כהן שביעיה הוד ותרבה בלוי
30 שראל, וקסבר האי תנא, כיבוש יחיד שמה
31 כבוש, ומה ותרומה דארייתא, אפילו חלה
32 עתק, אתא חלה, ודאן הדין לתרומה, וליחוס
33 סתתה - דהרעהו והלחיסין כבדיין - ואף על גב
34 דאיסורן את ארץ לורים, והואל ורביים מקום
35 שאוקף או ומיטורו ש עברים ושבים מכבדיין, כי
36 לא רב דכח הוה - לא מתעץ פשיעה, לא
37 ליחוס - הוראהו נשיאות כפים כבבל, או אבל
38 חלה ותרומה - והעדי עליו בארץ ישראל -
39 מקבלין ערותו לחלואי תרומה, אבל לא
40 ליחוסין, מה אפילו חלה - עדות חוקקה, ליחוסין
41 דאי לתרומה - שפשיעאוייה גופה תרומה היא
42 וכבר חזקה בה, ופסקינן מילה דרבנן גבי, דאי
43 לא כן הוה, לא הוה פל חלה, ויורה משום
44 תרומה, ודאפייך - לקנן פירשה, נשיאות כפים
45 חלה גרנות - דתרומה, בארץ ישראל - נשיאי
46 כפים, דאיבא בת דין קבועין ובדיק, חילוק גרנות
47 קאי סלקא דעתך השתא דתרומה בומן הוה
48 דארייתא, וכיבא דרען מתין איבא - מסקנין גמאן
49 ליחוסין, ופשוטו יבא מקום ששולתי איבא
50 מעינין - לודיעו לגולה יום שקדשו ביד דין את
51 החדש ולעשות פסח מנמו, והייתו ויחשבים בתוך
52 תרומה חמשה עשר יום, נשיאות כפים ארדה - לפי
53 שבת דין עובד, שם קל דרשנה הכתוב ביהא ו לתרומה
54 בית דין הגדול, אבל לא חילוק גרנות - דתרומה
55 דידהו לאו דארייתא - ובסוריא נמי, האי תנא סבר, כיבוש יחוד לא שמה כיבוש, ופלוגא
56 רבנא היא דקאי מילתא (ענבדה ור.ב.א.ב.), גבי - בית המדרש קרי ב.ר, נתחייבו בתלה
57 - דכתיב "בבואם אל הארץ, ותניא בספרי, רבי שמעאל אומר, שיה הכתוב ביהא ו מכל
58 ביהא בתרומה, שבולקו נאמו י"ב בארץ" וכו', ויבאן "בבואם" - ללמדן שכיין
59 שבענו לא שחייבו, ולא נתחייבו בתרומות ופשיעה - דכתיב "דגגן" תבואת ורתי -
60 המיוחדות לך, ועוד, שהרי חלה הכתוב בעיניה בניין דההשתה, ורביי ביענה
61 והשלישת דההשתה, ומסתובל את בנא אלא שכבשוהו חילוק, בדארמית כסוד עלם
62 ומבטא ערכין (ו.כ.ב.), האי גרסינן, אי ביה שבענוהו לא שני ושלישה מרילים לתרומה
63 לומר בבבואם בביאת גרנות - ו הכי פירושה, כדכתיב ביהא ו לתרומה בה
64 "בבואכם" ולא כתב י"ב תבאר, יכול שבענוהו לה גרמליים, תלמוד לומר ב.ר.

1 ואלא מאי גרולה חוקק - בשלמא וא אין מעלין - ניהא דא גרולה חוקק, אף על גב
2 דאיבא למיעוץ לבית דין טועין שעלמו מן נשיאות כפים לקדשי קדשים, ואף על
3 גב דבלא חוקק, מעלין לתרומה על פי עד אחד ולא יחייבין לבית דין טועין שמא יעלו
4 ליחוסין - והשתא סבר דהמסקן דרובין חוקקין, ויחידא, ולא אתו למיעוץ, מה לקדשי קדשים, אבל
5 השתא דאברת טעמא דרעו חוקקין, ולא חוקקין
6 דלמא אתי לאסוקי, כיון דלא אתי למטעי - מאי
7 גרולה חוקק (לעיל) * דלמא אפילו למאן
8 דאמר את מעלין דמי מילי תרומה ומתאבלא
9 בעיניה - כו' - תימה מה תולה באבילות הוא
10 פשיעא דלבושי עלמא את מעלין מאבילת תרומה
11 ליחוסין, איהא איתא למיעוץ דלמא עבד, כיון הוא
12 אלא תחלוקת תרומה בנורן הוא דפליגי את
13 מעלים ליחוסין לא, ואנמעלין תרומה
14 ליחוסין לא אפילו בה תנאי דארייתא
15 דהמילא את פלוגתא פשוטא את חילוק חלה
16 לעבד בלא רבו את לאו, למאן דאמר חילוקין -
17 אין מעלין, דלמא עבד הוא, הכי איבעי ליה
18 למימה האבא, אפילו למאן דאמר אין מעלין - הני
19 מילי תרומה, וחילוקין לעבד בלא רבו ואיבא
20 למיעוץ דלמא עבד הוא, אבל נשיאות כפים -
21 לעלם אימור לך דמעלין, נבא עבד נושא כפיו
22 ונראה לומר דרעו, נקט דמתאבלא בעינאם,
23 דלמא דאמר מעלין - מאבילת תרומה נמי
24 מעלין, וענין לביא למיעוץ שהוא עבד, שינא
25 מביט הספר, וטעמא, לא דרעו מיתה הוא -
26 החיפשי שבוט ועדוהו ליחוסין ולכך ארייתא
27 עדים להאבילו תרומה, ולכך נמי אין חילוקין
28 לעבד אלא אם כן רבו עמו, הוא דאמר אין מעלין
29 מעלין, אף על גב דרען מיתה הוא - לא היש
30 לחכי שמא יעלהו, כיון דרענאז הוא אבילת
31 תרומה אתו חילוק, אבל נשיאות כפים אדספרס,
32 ארייתא גמאן וא חיישינן שבוט מיעוץ, משום דאי
33 לא רבחו הוא - לא הוה חילוק פניו חאי, ולא
34 הוה נמי למקט כמו שכחנה תוספתא אפילו
35 דלמא דאמר אין מעלין, משום דאיבא למיעוץ
36 לעבד עבד הוא, ולא חילא כהני, ארייתא חוקק
37 דליבא למיעוץ דלמא עבד הוא אין מעלין, כמו
38 בירצא מביט אספר, או שנועדו עליו מעלין, כו'
39 וארבה, וזו חילוקין על כלא רב, לא היית משום
40 דאין מעלין, ועיקר טעמא דפלוגתיהו משום
41 מעלין את מעלין, דאי לא יכחי - קשה ביאה
42 סברא מליני, כמו שהוקה לעיל (תוספתא ע"ג),
43 וכו' מסקנין מתרומה ליחוסין דין שנים
44 בדארייתא כו' - רבנו יצחק בן רבתי
45 מאיר לא גריס לה, דא איבעית אימא רב כו'
46 קאמר לה, ואי גריסין לה - אם רב חסור
47 בעצמו ראה שהביא, דאי לא חיתא הכי למאן
48 דאמר מעלין מתרומה ליחוסין אתו חילוק
49 רבנו טעמא שבוט דרעו חוקקה, ואין או נוסית
50 תלמוד, אם לא אימר * ולא מילתא היא
51 דארייתא, ובפרק "עשרת ירחין" (קדושין ט"ט)
52 גריסין לה, ואגב שישא דהתם כישבו לכתבה
53 כהן, לא במידי דאקרי קדש - ואם תאמר,
54 תרומה נמי אקרי קדשים, דכתיב יובא השמש
55 וטרה ואחר יאכל מן הקדשים, וההוא קרא איירי בתרומה, דהיישבו שמשו אבלו לכתבה
56 ויש לומר: דודאי גבי טעמא, תרומה מיירי קדשים, אבל דבא אבילתו דו קאמר, רלא אשכח
57 קדשים גבי אבילתו, ונשיאות כפים כבבל - דוקא נשיאות כפים, ולא אבילת חלה, ואף
58 על גב דבסוריא נמי הוה מרבנן - את חילוקין כבבל כמו בסוריא, וסבר יאחי קאי חילוק
59 יחיד שמה כיבוש, ואבילת חלה כסוריא היא דרין נשיאות כפים, כדבמות לביא רב חונן
60 גרנות נפשה חללה חסוריה תרומה כו' - דרין לומר דפליגי הך בתרומה פלוגתא ורבו הוא
61 ברה דרב ויהושע רבנן, דאי לא הכי, בחו מותר ברייתא ממה נפשך איבא למקד דמעלין
62 מנשיאות כפים ליחוסין, ופליגי נמי, ולבריתא קמייתא אבילת חלה כסוריא חוקק לתרומה,
63 וכל שכן אבילת תרומה דארייתא דהיא אבילת חלה דרבנן, ובריתא שניה קתני
64 חילוקין גרנות, דהיינו תרומה כסוריא, לא דהיא חלה חוקק.

1 ואסקיניה — ואם תאמר: ולמאן דייש ליליאת דבי רינא היכי אסקוה, כיון דאחתינהו
 2 ממתת מקולה לזיבא לממר לזיבא וזולתא דבי רינא אלא הזבא שהוריהו
 3 שתי פעמים, כדמוכא ב"חוקת הבתים" (בבא בתרא לה.בא.) יש לומר: דליבא זולתא דבי
 4 רינא אלא הזבא שהוריהו על ידי עזרה, כגון בהורדה שעל ידי הקול — ליבא זולתא

5 דביה כון, ואף על גב דאמרן (ענין פא.א.) גבי
 6 גירשה ליה, וקול לא במטליט על — היינו משום
 7 דאית ליה תקנתא, אבל הבא דבי לא מסקנין ליה
 8 לעולם פסול — מבטלין א' נמי בתרומה דרבנן
 9 הקול. **אמן** אחתינן ליה אגן מסקנין ליה —
 10 פירש בקונטרס: אף על גב דהרי ותרני ניהו —
 11 אוקי תרי להרי תרי, ואוקי גבירא אחוקתיה. וקשה
 12 לרבינו יגאל: דפרכי "דאומרי בקדושין (ס"א)
 13 קאמר גבי ינאי: דהי דמי? אילמא דהרי אמרי
 14 אשתבאי, ותרני אמר לא אשתבאי — מאי חזית
 15 דסבתא אזני. פירושי: אזני דאמרו לא אשתבאי,
 16 סתק אזני. ובאמי קאמר ר' חושב שדאלא
 17 נמצאו: והתם פירש בקונטרס דלא אמרין אוקי
 18 תרי בדי תרי ואוקי גבירא אחוקה. דהא לא באו
 19 להדיע על אבא אלא על ינאי, ולו לא היה חוקת
 20 כשרותו ואין נראה לרבינו יגאל: חוקת אבא
 21 מרזאי גם לינאי, כדמשמע בבא ואמרין נמי
 22 לעיל בפרק (ה.א.)? דלרבי המשויב דה —
 23 מבייש בכתב, ואפילו אגן דפסל בכתא — היינו
 24 משום דמעלה עשו גבי יונה. וגם אין לומר כמו
 25 שהרי"ד רבינו תם, דליבא למיטר התם אוקמינן
 26 אחוקה לפי שכל הנשים הן בחוקת שביות —
 27 דאם כן היכי מיתרי משה ראה על אשתו שיהיה
 28 בער אחי? דשאני התם, דכל הנשים בחוקת
 29 שביות. אבל אשתו יונת — היא בחוקת היחי!
 30 ונראה לרבינו יגאל: תדרי ותרני פסיקא דרבנן
 31 דוא, דהדרבנן הוציאו לא מקמינן לה אשתו —
 32 והבא בתרומה דרבנן — הקילו ובפרק "ככל
 33 משרבי" (עירובין לה.א.) גבי תרומה ונשמה וכו'
 34 פספ — דהי זו חרוב גמל. דבי רבי נאחי, ומכיון
 35 רב רבה רוב יוסף בשתי כתי עדים. הא דלא
 36 מוקמינן לה אחוקה דלא נשמתא, אף על גב

1 **ואסקיניה. ואתו בי תרי ואמרי: בן גרשה וכן הלצה**
 2 **הוא, ואחתיניה. ואתא עד אהרן ואמר: ידענא ביה**
 3 **דבתיך הוא. דכילי עלמא מנטרפין לעדות, והבא**
 4 **- במתיש לזולתא דבי רינא קמפילני. תנא קמא**
 5 **סבר: כיון דאחתיניה - לא מסקנין ליה, הישינן**
 6 **לזולתא דבי רינא. ורפן שמעון בן גמליאל סבר: אגן**
 7 **אחתינן ליה, ואגן מסקנין ליה, ולזולתא דבי רינא אלא**
 8 **הישינן. מקחין לה רב אשי: ואי הכי אפילו תרי ותרני**
 9 **נמי זולתא אמר רב אשי: כמנטרפין לעדות מנטרפין**
 10 **ובכפולותא דגני תנאי. דתנאי: אין עדותן מקמינן**
 11 **עד שיראי שניהם פאחד, רבי יהושע בן קרחה אמר:**
 12 **אפילו ביה אחר ויה. ואין עדותן מתקיימת בבית דין**
 13 **עד שיעידו שניהם פאחד, רבי נתן אומר: שומעין**
 14 **דבריו של זה היום, וכשיבא חברו למחר - שומעין**
 15 **דבריו. משנה האשה ששכבשה בידו גברים, על ידי**
 16 **מזון - מותרת לבעלה, על ידי נפשות - אסורה**
 17 **לבעלה. גמרא אמר רב שמואל בר רב יצחק אמר**
 18 **רב: לא שנו אלא שיד ישראל תקיפה על אומות**
 19 **העולם אבל ידי אומות העולם תקיפה על עצמן**
 20 **- אפילו על ידי מזון אסורה לבעלה. מתיב רבא:**
 21 **בן הקצב על בת ישראל שהורגתה באשקלה, וריהוקה בני משפחתה. ועדיה מעידים**
 22 **אורה שלא נסתרה ושלא נטמאה. ואמרו להם חכמים: אם אתם מאמינים שהורגתה -**
 23 **האמינו שלא נסתרה ושלא נטמאה, ואם אי אתם מאמינים שלא נסתרה ושלא נטמאה**
 24 **- אל תאמינו שהורגתה. והא אשקולן, יד אומות העולם תקיפה על עצמן, וקנתי:**
 25 **הורגתה**

1 ואסקינה — בדמקום קול היו חד מהימן, ודכילי עלמא — כן לרבי אלעזר בין לרבי
 2 שמעון. מנטרפין — שני עדים המעידים על שלא בפניו זה בשאר עדיהן. הישינן לזולתא
 3 ובי רינא — שהוריהו שני פעמים, ועבשי יעלדה, ויבטלו דבריהם. היינו דקאמר רבי
 4 אלעזר: דמאחר שהורגתה על פי הערשין — אין מעלין על פי עד זה השני. אף על פי

5 ששני צדדים עליו. ואין עדותן מקמינן ליה — ואי
 6 קשיא תרי ותרני מינורו זה בשאר עדיהן, תרי לבדי תרי,
 7 ואוקמינן אחוקה קמינא, דאסקיניה על פי עד
 8 הראשון, שהוא נאמן, דהא אבתי אין עוררין.
 9 דקול לאו עוררין הוא. אפילו תרי — אתו בחדי
 10 הדדי נמי בפעם שניה, לרבי אלעזר לא מסקנין
 11 ליה. עד שיראו שניהם כאחד — את העדות.
 12 לאפקי אתו אומר בפני הלוהו, ואחד אומר —
 13 בפני דודו לו עלוי. ואין עדותן מקמינן —
 14 להחלקל בבית דין, ואפילו ראו שניהם כאחד.
 15 ופולחנא אחרייתו היא, ולא רבי יהושע בן
 16 קרחה קאמר לה רבי אלעזר רובן שבעת
 17 בפולחנא דרבי נתן ורבנן פליגי. **משנה** על ידי
 18 פסון מותרת לבעלה — דמרתיה להפסיד ממונן,
 19 ואינן מסקנין אותה. על ידי נפשות — שהיתה
 20 נידונה למות. אסורה לבעלה — דהואיל ונתגין
 21 בה הפקר — חדשין שמא נטרחה באחד מהן.
 22 **גמרא** לא שנו — דרעל ידי מזון מותרת
 23 לבעלה. אלא שיד ישראל תקיפה על אומות
 24 העולם — וריאים לעשות שלא כדון, שמא
 25 יפסידו ממונן. שהורגתה — בתפסנה. ועדיה —
 26 אותן שהעידו שהורגתה. והא אשקולן — דאריך
 27 מלשתי חיה, ועוד: כבר נלוו ישראל
 28 הורגתה

1 **העוד רבי יוסי הפהן ורבי יבירה**
 2 **בן הקצב על בת ישראל שהורגתה באשקלה, וריהוקה בני משפחתה. ועדיה מעידים**
 3 **אורה שלא נסתרה ושלא נטמאה. ואמרו להם חכמים: אם אתם מאמינים שהורגתה -**
 4 **האמינו שלא נסתרה ושלא נטמאה, ואם אי אתם מאמינים שלא נסתרה ושלא נטמאה**
 5 **- אל תאמינו שהורגתה. והא אשקולן, יד אומות העולם תקיפה על עצמן, וקנתי:**
 6 **הורגתה**

7 תרומה בזמן חן דודס — היינו משום דערובי תחומין דאורייתא לרבי מאיר. א' נמי: שאני התם דאיבא ריעתא דהרי נשמתא לפניך, ולא אמרין השתא הוא דאימני. אף על גב דרבי מוקה
 8 אמרין השתא הוא דודס ואתאי (נדר ב.ב.), הבא דאיבא שתי כתי עדים — לא אמרין השתא הוא דאימני. ובשנים אומרים פת שנים אומרים לא מת. דאמרין לעיל (בב.ב.) לא תנא, ולא
 9 מוקמינן לה אחוקה אשת איש — היינו משום דחוקה דאשה ריקא ומנכא מרעה לה לחוקת אשת איש. אף על גב דבעשני אומרים מת אמרין כ'האשה רבד' (יבמות פ.ב.) דמותרת לחוד
 10 לא, ובין לזיבא אשת סוף — לא דייקא, מכל מקום, הבא כיון דמכשיריה את אה וכל איבא חומרא. ובשנים אומרים נטרשה ושנים אומרים לא נטרשה. דאמרין נמי לא תנא. אף על גב
 11 דלא דייקא, וליבא נמי חוקה דאשה ריקא אשת מיעה פניה, ודלא בפני בעלה פניה, וכל שכן הזבא מסקנין לה ערובי שתי אומות ריקא, וכל שפירא שחמו עדיה ואי יפסלו אהו
 12 בגולותא. וב'האשה רבד' (שם ע.ג.) גבי נבי מניה מרב ששת עד אחד ביבמה מדו בר אמר לה: הניתנה, אמרו לה מת בנך ואחר כך מת בעליך ונתייבמה, ואחר כך אמרו לה חילוף הדרים
 13 תנא, והדיל תאשון דאמרין ממוך. היכי דמי? אילמא תרי ותרני — ממוך אחד ותרני ותרני — לקשה: דמאי פירך? דהא אית לך לאוקמי אסורה
 14 ליבב שמת בעלה תחלה. דאמרין ממוך. (שם לה.א.) גבי נפל הבית עלו ועל בת חאיו: רבי תודי: כיון דתרי ותרני פסיקא דרבנן הוא — לא יאוסת כן באוקמינן גבי ינאי. והתם
 15 לא דייקא, כדאמרין התם: וקנין דרומא ליה ריבא ויש לומר: דמכל מקום מתיב דייקא דיהא לעגן דמיעה ליה לחוקת איסור ליבב. והא פירכי נמי התם כן: ועוד: ממוך — ספק ממוך הוא
 16 אף על גב דבחוקת איסור ליבב היא — מכל מקום לא הוי ממוך דאי, דמתני דייקא דיהא כדפרשינן. ועוד: כיון דתרי ותרני פסיקא דרבנן — אין לו להנעמדה על חוקה ולהתירו בממזרת.
 17 ורבינו יצחק בר ברוך פירש: ולא אמרין כלל ותי אוקמא אשתאי, לפי שאפי' אשתו שמתה אחרת, ומתה שמתה יצא מחוקה על ידי ערוהו, ותו לא
 18 אמרין חוקת אחוקה. ולכתי פיר' ריהוקה, וליבא נמי אגני שפירא ושנים אשמתרי נתקשה העידו תחלה, ובעשני אומרים נטרשה, אף על פי שהעידו תחלה, וכל מקום
 19 הדיח חוקת אשת איש, וכן הזבא ר'האשה רבד' ורינאי — שנים מרזאינן אותו מחוקתו באו תחלה, ואין נראה לרבינו יגאל: דהא הבא בשבעתן מוקמינן ליה אחוקה אף על גב דבכר
 20 פסלוהו ושנים הוציאוהו מחוקתו. ואין סברא שיועיל מה שעיר אחד דמכשיר העיד קדם. ועוד: דרבי אשי משמע דבעי למיטר דאפילו אתו שניהם לבסוף, דמסקנין ליה. **על** ידי מזון מותרת
 21 לבעלה — נראה דמותרת אפילו לבעלה כון, דלא חיישינן אפילו לאונסא, משום דמרתיה להפסיד ממונן. ולא דמי לשבוי, וכן מוכח בגמרא. דקאמר לה שיד ישראל תקיפה על
 22 אומות העולם, אבל ידי אומות העולם תקיפה על עצמן אפילו על ידי מזון אסורה לבעלה. ועל כרחו היכי לבעלה. ונאן אמרין אפילו אגן נמי בתנא. מהדרי ר'האשה רבד' משפחתה, הא לא
 23 שייך אלא לכהונה, דבישראל לא שייך וריהוקה. בני משפחתה — דאינא אסורה אלא לבעלה. ועוד ראייה, דתנן בפרק שני דמעסקת עורה ודהו (בב.א.) אין מעמידין בתמה בפונדקאות של
 24 גברים משום שהיושע על דרביה. וימינהו חוקתו מותן בתמה לקרבו' לא קייא שאתא לכתחלה הוא ידבער, ונאן תמירא רשעי בן לכתחלה ר. דתנן: לא תתייחד אשה עמה, מפני שחודשים
 25 על הערוה. ורשייתה שחשבה על ידי כורסין על ידי מזון — מותרת לבעלה. אלא שמע מינה שני על בן לכתחלה ידבער. משמע דאין לחוש כלל שנבעלה לבעלה —
 26 ישראל קאמר, דלא חיישינן שמא נטרחה. אבל לבעלה כון אסורה. חיישינן שמא נאנסה — אם בן הזה לא חזי מיתרי מדי. **ועל** ידי נפשות אסורה לבעלה — היינו אפילו לבעלה ישראל,
 27 דחיישינן שמא נטרחה ביד למצאן חן שלא הדינה. ואי לבעלה כון קאמר, ואסורה שמא נאנסה, אם בן הזה לא למיטר אסורה לכהונה. אלא דאי אפילו לבעלה ישראל אסורה, ואם תאמר:
 28 צנועות לישתרו, דקודם לכן מסבן נפשיהו. כדמשמע בריש מביילתן (ג.ב.) גבי כל הנשאת ברביעי חיבעל להשר תחלה ועריך לומר: דהבא חיישינן על כל אתר שמא אינה צנועה. ואפילו
 29 נראית צנועה — שמתא אינה.

כתובות. פרק שני - האשה שנתארמלה דף כז עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל" (שטיינזולץ) רטו

1 כֹּהֵן בִּכְרוֹם שֶׁל אוֹתָהּ מַלְכוּת - פִּירוּשׁ: שִׁיתְּבִין בְּטוֹחַ, לְפִי שֶׁאֵין אֶחָיוּךְ מִתְּנֶה, וְיֵשׁ פְּנָאי
2 לְנֶסֶךְ וּלְבַעֲלֵי. אֲבָל בְּלֶשֶׁת שֶׁ מַלְכוּת אֶחָרָה, שִׁאִמַּת מַלְכוּת שֶׁבָּא בְּכֹהֵן לְעִישׁ
3 אֵין לָחַץ פְּנָאי. וְכֵן פִּירוּשׁ רֵבִיעַ תְּנַאל וְרֵבִיעַ תָּם, וְכֵן מִכֵּן בִּירוּשְׁלַיִם. וּפְרִיךְ: כִּרְכּוּם שֶׁ
4 אוֹתָהּ מַלְכוּת אֵי אֲפֶשֶׁר דְּלֵא עֵרָק אֶל מִירְמַט מִתְּנִיחַן וּבְרִיתָא אֶחָדֵיהּ

1 הוֹרְהֵנָּה - הוֹרְהֵנָּה - אֵין, נְחֻבְשָׁה - לֹא! הוּא הִדִּין אֶפְּלוֹ
2 נְחֻבְשָׁה, וּבְעֵשֶׂה שִׁרְיָה - כִּד הוּהוּ, אִיכָא דְאֶמְרֵי, אֶמְרֵי
3 רַבָּאי: אֵף אֲנִן נְמוּ תִּנְיָנָי: הַעִיד רַבִּי יוֹסֵי הַכְהֵן וְרַבִּי
4 זְכַרְיָה בֶן הַקָּדֵשׁ עַל בֵּית יִשְׂרָאֵל שֶׁהוֹרְהֵנָּה בְּאֶשְׁקִלוֹן
5 וְיִרְחִיקָהּ בְּנֵי מִשְׁפַּחְתָּהּ, וְעָרִיבָה מְעִידִים עָלֶיהָ שְׁלֵאל
6 נִסְתַּרְהָ וְשְׁלֵאל נִמְאָה, וְאֶמְרוּ חֲכָמִים: אִם אֲתֵם
7 מֵאֲמִינִים שֶׁהוֹרְהֵנָּה - הֵאֱמִינוּ שְׁלֵאל נִסְתַּרְהָ וְשְׁלֵאל
8 נִמְאָה, וְאִם אֵין אֲתֵם מֵאֲמִינִים שְׁלֵאל נִסְתַּרְהָ וְשְׁלֵאל
9 נִמְאָה, הֲלֹ תִּתְּמִינוּ שֶׁהוֹרְהֵנָּה, וְהֵא אֶשְׁקִלוֹן דְּעַל
10 יְדֵי מִזְוֵן הַתּוֹרָה, וְתִמְעָבְדוּ הָעֲרִידִים מְעִידֵין אוֹתָהּ, הֵא אֵין
11 עֲרִידִים מְעִידֵין אוֹתָהּ - לֹא, מֵאֵי לֹאֵו לֹא שֶׁנֶּא הוֹרְהֵנָּה
12 וְלֹא שֶׁנֶּא נְחֻבְשָׁה! לֹא, הוֹרְהֵנָּה שְׁאֵנִי, אִיכָא דְרַמִּי
13 לֵה מוֹרְמָא, תַּנְן: עַל יְדֵי מִזְוֵן - מוֹתַרְתָּ לְבַעֲלָהּ,
14 וְרַמְיָהוּ: הַעִיד רַבִּי יוֹסֵי כׁו, וְהֵא אֶשְׁקִלוֹן דְּעַל יְדֵי
15 מִזְוֵן, וְקִתְּנֵי מִטְּמָאָה הָעֲרִידִים מְעִידִים אוֹתָהּ, הֵא אֵין
16 עֲרִידִים מְעִידֵין אוֹתָהּ - לֹא! וּמִשְׁנֵי: אֶמְרֵי רַב שְׁמַוְּאֵל
17 בַּר רַב יִצְחָק: לֹא קָשְׁיָא, פֶּאֵן שְׂדֵי יִשְׂרָאֵל תְּקִיפָה
18 עַל אוֹמוֹת הָעוֹלָם, פֶּאֵן שְׂדֵי אוֹמוֹת הָעוֹלָם תְּקִיפָה
19 עַל עַצְמָן, "עַל יְדֵי נְפִשׁוֹת אֶסְוֵרָה וְכוּ". אֶמְרֵי רַבִּי:
20 בְּגוֹן נֶשֶׁ גִבְבִּי, וְלֹוּ אֶמְרֵי: בְּגוֹן אֶשְׁתֵּי שֶׁל בֶּן הוֹנַיִא
21 אֶמְרֵי: תְּקִיחָה: וְהוּא שְׁנַגְבֵּר דִּינָן לְתַרְבִּינָה, וְרַבִּי יוֹחָנָן
22 אֶמְרֵי: אֵף עַל פִּי שְׁלֵאל נִגְמַר דִּינָן לְתַרְבִּינָה. מִשְׁנֵי
23 עוֹר שֶׁקְּבָשָׁה בְּרַפְּסוֹם - כָּל כְּהֻנֹּת שְׁנַמְצָאוּ בְּחֻקָּהָ
24 פְּסוּלוֹת, וְאִם יֵשׁ לָחַץ עֲרִידִים, אֶפְּלוֹ עֲבַד, אֶפְּלוֹ
25 שִׁפְחָה - הָרִי אֶלֹו אֲנָמוּנֵי, וְאֵין אֲנָמוּן אֲדָם עַל יְדֵי
26 עַצְמוֹ. גְּמָרָא וְרַמְיָהוּ: בְּלִישָׁת שִׁפְחָה לְעוֹר; בְּשַׁעַת
27 שְׁלוֹם, תְּבִיּוֹת פְּתוּחוֹת - אֶסְוֵרוֹת, כְּתוּבוֹת - מוֹתְרוֹת.
28 בְּשַׁעַת מִלְחָמָה - אֶלֹו וְאֶלֹו מוֹתְרוֹת, לְפִי שֶׁאֵין פְּנָאי

1 וְהִלְךְ בְּאֶחָד מֵהֶם וְעָשָׂה לְהוֹרְהָ - לְחַבִּי נֶסֶךְ
2 וְעָשָׂה טוֹרָהוֹ, וְלַעֲזוֹ אֲרָסוֹ אֵין
3 מוֹקֵדִים שְׂנֵיהֶם לְטַבֵּל וּלְחַוֹּת, פֶּן יוֹבֵאוּ לְיַד
4 טוֹמְאוֹת דְרֵאי אֵם יַעֲזוּ שְׂנֵיהֶם כִּבְבַר אֶחָד. כִּכֵּן
5 אֲמַר לַהּ לֹוּ אֵל טַבֵּל, וְהֵא נִרְאָא קוֹיְבִיל. וְעוֹד
6 דְמַשּׁוֹת דְּבַעֲי לְמַתְנֵי סִפֵּי: חוֹת וְכֵל טוֹרָה,
7 הִלְךְ בְּשֵׁי וְעָשָׂה טוֹרָהוֹ - הִרִי אֶלֹו טוֹרָהוֹ, וְאִם
8 קִימוֹת הָרֵאשׁוֹנִים - אֶלֹו וְאֶלֹו לְחַוֹּת, וְאִם לֹא
9 כְּהֵן תְּרַבִּים, הִרֵאשׁוֹנֵת לְחַוֹּת, וְהַשְׁנֵית שִׁיפָה.
10 וְאִם נֶשֶׁא לֹוּ בְּפִנֵי עַצְמוֹ חַד בְּפִנֵי עַצְמוֹ
11 טוֹרָהוֹ - לֹא שִׁיבְלֵאֵת אֶחָד, דֵּאֵם
12 כֵּן יֵאבֵל דְרֵאי טוֹמְאוֹ, דְּהִבֵּי אֲמִירָן בְּשַׁבְעוֹת
13 בְּפִרְקֵי שְׁנֵי (יט.א): הִלְךְ בְּרֵאשׁוֹן וְלֹא נִבְבַס, שְׁנֵי
14 וְנִבְבַס - חִדְּבֵי, דְעֵמָא דְרֵא מִנְה נִפְשֵׁי,
15 לִישְׁאֵל עַלְיוֹ וְעַל חֶבְרֵי - לֹא פִרְשׁ שְׁבֵא
16 לִישְׁאֵל בְּבַת אֶחָת, דְּהֵתָם מוֹדוּ כּוּבֵל לְעַמָּא
17 דְמֵאוֹת - מַמְלָ שְׁכֵן דְבֵאוּ לִישְׁאֵל שְׂנֵיהֶם בְּבַת
18 אֶחָת. אֵלֹא מִירֵי שִׁשְׁאֵל עַל עַצְמוֹ וּטוֹרָהוֹ,
19 וְהֵאֵת כֵּן בֵּא לִישְׁאֵל עַל חֶבְרֵי, דְמֵוּ מְדַמֵּי לֹוּ
20 בְּבַת אֶחָת, כִּיּוֹן שִׁשְׁאֵל עַל שְׂנֵיהֶם בְּמַעֲמֵד אֶחָת,
21 מוֹר מְדַמֵּי לִיה אֶחָד זֶה כִּיּוֹן שִׁיחִידוֹ קוֹדֵם.
22 וְהֵאֵת נְמוּ, כִּיּוֹן לְכַוְּנָה - בְּבַת אֶחָת זְמַי,
23 חֵבֵב עַל פִּי שֶׁאֵין בֵּא לְפַעֲנוֹת אֵלֹא עַל אֶחָת, מַמְלָ
24 מִקּוּם דְּרֵבִי יוֹדֵעַ לְכַל שְׂדַרְבַּה כְּתוּבָה חוּי, וְהוּי
25 כֵּאֵלֹוּ בֵּא לִישְׁאֵל עַל מִלְכָּה בְּבַת אֶחָת, וְהֵבֵא מוֹד
26 כּוּלֵי עַלְמָא, וְהֵבֵאם דְּרוּק בְּקוֹטְרֵס לְפִרְשׁ כְּרִבִּי
27 יוֹסֵי.

1 לְנֶסֶךְ! אֶמְרֵי רַב כּוּרִי: לְבַעֲלוֹ - יֵשׁ פְּנָאי, לְנֶסֶךְ - אֵין פְּנָאי. רַבִּי יִצְחָק בַּר אֶלְעָזָר מְשַׁמְיָה
2 הִזְדַּקְיָא אֶמְרֵי: פֶּאֵן - בְּכַרְפּוֹס שֶׁל אוֹתָהּ מַלְכוּת, פֶּאֵן - בְּכַרְפּוֹס שֶׁל מַלְכוּת אֶחָרָה -
3 לֵה אוֹתָהּ מַלְכוּתָא נְמוּ אֵי אֶפְשֶׁר דְּלֵא עֵרָק הָרֵי מוֹיְרָא! אֶמְרֵי רַב יְהוֹדָה אֶמְרֵי שְׁמוּאֵל:
4 כִּשְׁשֻׁמְפּוֹת וְרוֹאוֹת זֹו אֵת זֹו. אֵי אֲפֶשֶׁר דְּלֵא יִנְיָמָא פּוֹרְטָא! אֶמְרֵי רַבִּי יְחִי: בְּגוֹן דְּמִתְרֵד
5 לֵה לְבָתָא שׁוֹשְׁלִימָא וְכִלְבָּא וְנוּוָא וְאוּוָא. אֶמְרֵי רַבִּי אֶבְרָהָם בְּרַב יְהוֹדָה בְּה רַבִּי יְהוֹדָה
6 וְלֹא קָשְׁיָא לִיה וְלֹא מִיּוֹד וְחַד קָשְׁיָא לִיה כָּל הֵי, וּמִשְׁנֵי: בְּגוֹן דְּמִתְרֵד לִיה לְמַתָּא שׁוֹשְׁלִימָא
7 וְכִלְבָּא וְנוּוָא וְאוּוָא. אֶמְרֵי רַב אִידִי בַר אִבְדִּין וְאֶמְרֵי רַב יִצְחָק בַּר אֶשְׁאִיִן: אִם יֵשׁ שֵׁם
8 מִחֻבְאוֹת אֶחָת - מְצִלָּת עַל הַכְּהֻנֹּת כּוּלָן, פְּעֵי רַבִּי יְרֵמְיָה: אֵינְהָ מִחוֹתָת אֵלֹא אֶחָת, מִהוּ?
9 מִי אֶמְרִינוּ: כָּל חֵדָא וְחֵדָא - הֵינֵי הֵא. אוּ דִלְמָא לֹא אֶמְרִינוּ? וּמֵאֵי שְׁנֵי שְׁבִילֵין,
10 אֶחָד מֵאוֹד וְאֶחָד טוֹהֵר, וְהִלְךְ בְּאֶחָד מֵהוֹן וְעָשָׂה טְהוֹרוֹת, וּבֵא חֲבִירוֹ וְהִלְךְ בְּשֵׁנֵי וְעָשָׂה טְהוֹרוֹת, רַבִּי יְהוֹדָה אֶמְרֵי: אִם נֶשְׁאֵל זֶה
11 בְּפִנֵי עַצְמוֹ וְזֶה בְּפִנֵי עַצְמוֹ - טוֹרוֹת, שְׂנֵיהֶם כֶּאֱחָת - טְמֵאוֹת. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמְרֵי: בִּין קֶד וּבִין קֶד מִמָּאֵן. וְאֶמְרֵי רַבָּא וְאִתְיָמָא
12 רַבִּי יוֹחָנָן: בְּבַת אֶחָת דְּבַרִּי תַּכְלֵ מִמָּאֵן, בְּזוֹת אֶחָר זֶה דְּבַרִּי תַּכְלֵ מִטוֹרוֹיִם. לֹא נִחְלַקוּ אֵלֹא כְּבֵא לִישְׁאֵל עַלְיוֹ וְעַל חֲבִירוֹ, מִי
13 מְדַמֵּי לִיה לְבַת אֶחָת, וּמִי מְדַמֵּי לִיה לְבַת אֶחָר זֶה. וְהֵבֵא נְמוּ, כִּיּוֹן דְּשִׁרֵי לְהוּ לְכוּלְהוֹ - בְּבַת אֶחָת מְדַמֵּי? הֵבֵי הִשְׁתָּא?
14 הֵתָם - וְדֵאי אִיכָא מוֹמָאָה, הֵבֵא - מִי יוֹמֵר דְּאִיפְסִימוּ? פְּעֵי רַב אֲשִׁי: אֶמְרֵהּ "לֹא תִּתְּבֵאוּ" וְלֹא תִּתְּבֵאוּ" מִהוּ? מִי אֶמְרִינוּ:
15 מֵה

1 הוֹרְהֵנָּה - דְּמַדְעָה, וְכִיּוֹן דְּרֵיגַע זְמַן וְלֹא נְפִרְתָּ - הָרִי הָרִי שֶׁל גּוֹיִם בְּרִידֵיהֶם, מִשּׁוּם דְּהִי
2 בְּעֵינֵי עֲרִידִים מְעִידֵין אוֹתָהּ שְׁלֵאל נְחֻבְשָׁה - נְחֻבְשָׁה - דֵּאֵינָה נְחֻלְתָּת לָהֶם - לֹא בְּעֵינֵי עֲרִידִים,
3 הוֹאֵיל וְעַל יְדֵי מִזְוֵן הוּא, וְאִכָּא דְרֵיבִי לֵה מִרְמָא - לֹא מִתְנֵי לֵה לֵחַד דְרַב שְׁמוּאֵל בַּר
4 רַב יְצוּקֵא אִיפְרוּשָׁא דְמוֹתֵינֵיהּ לְשָׁלוֹן כֵּל שְׁנֵי, אֵלֹא רַבִּי מִירְמַט מִתְּנִיחַן וּבְרִיתָא אֶחָדֵיהּ,
5 וְעַלָּה שְׁנֵי רַב שְׁמוּאֵל הוֹלִיק בֵּן דֵּי יִשְׂרָאֵל
6 תְּקִיפָה לִיד אוֹמוֹת וְתַעֲלֵם תְּקִיפָה, יְחִי נֵשִׁי וְנִבְנִי
7 - שְׁבַעֲלֵינוּ נִחְלֵין, וְדִרְךְ הַמְּכֻלּוֹת לְהַפְקִיר
8 בֵּיתָם וְנִשְׁתִּין, כֵּן הוֹנַי - רוּצַח הוּוֹה, וְאֵלֹו
9 שְׁנֵי, כִּדְרַמֵּינָא בְּפִרְקֵי "עֲנַלָּה עֲרֻפָה" (סוֹטָה
10 מ.זא), אֲבָל נֵשִׁי דְגִבְבִי הַנּוֹבְבִים מִמּוֹן - לֹא
11 מְפַקְרֵי, מִשְׁנֵי כִּרְכּוּם - "מְעוֹר" מִטְּרַמְיָן
12 כִּרְכּוּמָא (דְּרַבִּים כׁו), פְּסוּלוֹת - אֶסְוֵרוֹת
13 לְמַעֲלִיקוֹ, דֵּאֵת שֶׁל אֶסְוֵרָה אֲבוּנָס, גְּמָרָא
14 בְּלֶשֶׁת - חִזְקֵי, עַל שֵׁם שְׂמַחְשֵׁימִס כֵּל
15 הַמְּטוֹמֵינִים. אֲבַל עַל יְדֵי פְּנָאי - דְּתַקֵּף לֹוּ
16 יַעֲרִידֵיהּ, יְבִי יִצְחָק בֶּן אֶלְעָזָר אֲבִי - רַבִּי
17 בְּכַוְּנָה עַפְמִיִים שֶׁהוֹן מוֹתְרוֹת, כִּרְכּוּם שֶׁל אִיתָה
18 מַלְכוּת - אִינוּ רוּצַח הַשְׁחֵחָה אֵת בְּנֵי הַעִיר,
19 וְשִׁכְבוּשׁ עַד הַסְּמוּךְ לְמַשְׁלָתוֹ - שׁוּמְרֵי,
20 וְהֵא לֹו לְמַס עֲבוֹה, מְשַׁבְּרוֹת - מִקּוּם מַעֲמַד
21 הַשׁוּמְרִים שֶׁהַעֲמִיד הַמְּלַךְ שְׁלֵאל יִחְבַל אֲדָם
22 בְּאִשְׁתֵּי הַעִיר, וְדַחֲרוּ לְפִינֵי בִי" - שְׁנֵי כְּסוּבוֹת
23 הַעִיר שֶׁלֹּו שְׁלֵאל תְּבַרֵל שְׁמִישְׁעוֹ קִיל בְּחַבְשָׁה
24 אֵישׁ עַלְדָּם, וְכִלְבִּים וְאוּוֹיִם וְזַעֲקֵין, וְנוּוָא
25 - מְקֻלוֹת וְקוֹסְפִין לְכַשְׁשֵׁל בְּהוּ, וְלֹא קָשְׁיָא לִיה
26 מִירִי - לֹא חִישׁ מְעַדְעֵק אִינֵשׁ יְחִידָא
27 וְלְבַעֲלוֹ, הוֹאֵיל וְאֵין אֶחָד מִפְּקֵי, וְאִם שְׁנֵי
28 מִשְׁנֵי שְׁבִילֵין - דְּכִיּוֹן דְּבֵא לְשַׁאוֹל עַלְיוֹ וְעַל
29 חֲבִירוֹ - אֲמַר רַבִּי יוֹסֵי, מִמָּאֵן חֵבֵב נְמוּ -
30 לְכוּלְהוֹ שְׂרִיק בִּי הַרְדִּי, אִתְּיֵי טַמָּא - שֵׁשׁ בֵּי
31 קְבִירֹת מְפַסֵּק כֵּל רַחֲבֵי, אִין יְדוּעַ אִיְדוּעַ טוֹמְאוֹ,
32 אֲבָל כֵּן מוֹחֻקִים בְּאֶחָד מֵהוֹן, וְעָשָׂה חֲתוּרִי -
33 נִגַע טוֹהַרוֹת, מְטוֹרִים - דְּבַל חַד בִּי אִתִּי לִקְחֵן
34 - תְּלִינֵן לִיה לְמִינֵם מְטוֹרֵה וְהִלְךְ, דְּהַדָּה לֹוּ
35 סַפֵּךְ טוֹמְאוֹת בְּרֵשׁוֹת הַרְבִּים, וּסְפִיקוֹ טוֹרֵה.
36 מִסָּאֵן - דְּחִבְרִי נִימַא לְהוֹ טוֹרוֹיִם אֲחִבְדֵי דִד
37 מִעִידוֹ דְרֵאי בְּטַמָּא אֵלֹו, בְּבַת אֶחָת - כּוּא
38 לִישְׁאֵל בְּבַת אֶחָת, וְהֵא חֵבֵי נְמוּ - וְרַבִּי יְהוֹדָה
39 וְרַבִּי יוֹסֵי הִלְכֵהוּ כְּרִבִּי יוֹסֵי.

1 הוֹרְהֵנָּה - הוֹרְהֵנָּה - אֵין, נְחֻבְשָׁה - לֹא! הוּא הִדִּין אֶפְּלוֹ
2 נְחֻבְשָׁה, וּבְעֵשֶׂה שִׁרְיָה - כִּד הוּהוּ, אִיכָא דְאֶמְרֵי, אֶמְרֵי
3 רַבָּאי: אֵף אֲנִן נְמוּ תִּנְיָנָי: הַעִיד רַבִּי יוֹסֵי הַכְהֵן וְרַבִּי
4 זְכַרְיָה בֶן הַקָּדֵשׁ עַל בֵּית יִשְׂרָאֵל שֶׁהוֹרְהֵנָּה בְּאֶשְׁקִלוֹן
5 וְיִרְחִיקָהּ בְּנֵי מִשְׁפַּחְתָּהּ, וְעָרִיבָה מְעִידִים עָלֶיהָ שְׁלֵאל
6 נִסְתַּרְהָ וְשְׁלֵאל נִמְאָה, וְאֶמְרוּ חֲכָמִים: אִם אֲתֵם
7 מֵאֲמִינִים שֶׁהוֹרְהֵנָּה - הֵאֱמִינוּ שְׁלֵאל נִסְתַּרְהָ וְשְׁלֵאל
8 נִמְאָה, וְאִם אֵין אֲתֵם מֵאֲמִינִים שְׁלֵאל נִסְתַּרְהָ וְשְׁלֵאל
9 נִמְאָה, הֲלֹ תִּתְּמִינוּ שֶׁהוֹרְהֵנָּה, וְהֵא אֶשְׁקִלוֹן דְּעַל
10 יְדֵי מִזְוֵן הַתּוֹרָה, וְתִמְעָבְדוּ הָעֲרִידִים מְעִידֵין אוֹתָהּ, הֵא אֵין
11 עֲרִידִים מְעִידֵין אוֹתָהּ - לֹא, מֵאֵי לֹאֵו לֹא שֶׁנֶּא הוֹרְהֵנָּה
12 וְלֹא שֶׁנֶּא נְחֻבְשָׁה! לֹא, הוֹרְהֵנָּה שְׁאֵנִי, אִיכָא דְרַמִּי
13 לֵה מוֹרְמָא, תַּנְן: עַל יְדֵי מִזְוֵן - מוֹתַרְתָּ לְבַעֲלָהּ,
14 וְרַמְיָהוּ: הַעִיד רַבִּי יוֹסֵי כׁו, וְהֵא אֶשְׁקִלוֹן דְּעַל יְדֵי
15 מִזְוֵן, וְקִתְּנֵי מִטְּמָאָה הָעֲרִידִים מְעִידֵים אוֹתָהּ, הֵא אֵין
16 עֲרִידִים מְעִידֵין אוֹתָהּ - לֹא! וּמִשְׁנֵי: אֶמְרֵי רַב שְׁמַוְּאֵל
17 בַּר רַב יִצְחָק: לֹא קָשְׁיָא, פֶּאֵן שְׂדֵי יִשְׂרָאֵל תְּקִיפָה
18 עַל אוֹמוֹת הָעוֹלָם, פֶּאֵן שְׂדֵי אוֹמוֹת הָעוֹלָם תְּקִיפָה
19 עַל עַצְמָן, "עַל יְדֵי נְפִשׁוֹת אֶסְוֵרָה וְכוּ". אֶמְרֵי רַבִּי:
20 בְּגוֹן נֶשֶׁ גִבְבִּי, וְלֹוּ אֶמְרֵי: בְּגוֹן אֶשְׁתֵּי שֶׁל בֶּן הוֹנַיִא
21 אֶמְרֵי: תְּקִיחָה: וְהוּא שְׁנַגְבֵּר דִּינָן לְתַרְבִּינָה, וְרַבִּי יוֹחָנָן
22 אֶמְרֵי: אֵף עַל פִּי שְׁלֵאל נִגְמַר דִּינָן לְתַרְבִּינָה. מִשְׁנֵי
23 עוֹר שֶׁקְּבָשָׁה בְּרַפְּסוֹם - כָּל כְּהֻנֹּת שְׁנַמְצָאוּ בְּחֻקָּהָ
24 פְּסוּלוֹת, וְאִם יֵשׁ לָחַץ עֲרִידִים, אֶפְּלוֹ עֲבַד, אֶפְּלוֹ
25 שִׁפְחָה - הָרִי אֶלֹו אֲנָמוּנֵי, וְאֵין אֲנָמוּן אֲדָם עַל יְדֵי
26 עַצְמוֹ. גְּמָרָא וְרַמְיָהוּ: בְּלִישָׁת שִׁפְחָה לְעוֹר; בְּשַׁעַת
27 שְׁלוֹם, תְּבִיּוֹת פְּתוּחוֹת - אֶסְוֵרוֹת, כְּתוּבוֹת - מוֹתְרוֹת.
28 בְּשַׁעַת מִלְחָמָה - אֶלֹו וְאֶלֹו מוֹתְרוֹת, לְפִי שֶׁאֵין פְּנָאי

1 לְנֶסֶךְ! אֶמְרֵי רַב כּוּרִי: לְבַעֲלוֹ - יֵשׁ פְּנָאי, לְנֶסֶךְ - אֵין פְּנָאי. רַבִּי יִצְחָק בַּר אֶלְעָזָר מְשַׁמְיָה
2 הִזְדַּקְיָא אֶמְרֵי: פֶּאֵן - בְּכַרְפּוֹס שֶׁל אוֹתָהּ מַלְכוּת, פֶּאֵן - בְּכַרְפּוֹס שֶׁל מַלְכוּת אֶחָרָה -
3 לֵה אוֹתָהּ מַלְכוּתָא נְמוּ אֵי אֶפְשֶׁר דְּלֵא עֵרָק הָרֵי מוֹיְרָא! אֶמְרֵי רַב יְהוֹדָה אֶמְרֵי שְׁמוּאֵל:
4 כִּשְׁשֻׁמְפּוֹת וְרוֹאוֹת זֹו אֵת זֹו. אֵי אֲפֶשֶׁר דְּלֵא יִנְיָמָא פּוֹרְטָא! אֶמְרֵי רַבִּי יְחִי: בְּגוֹן דְּמִתְרֵד
5 לֵה לְבָתָא שׁוֹשְׁלִימָא וְכִלְבָּא וְנוּוָא וְאוּוָא. אֶמְרֵי רַבִּי אֶבְרָהָם בְּרַב יְהוֹדָה בְּה רַבִּי יְהוֹדָה
6 וְלֹא קָשְׁיָא לִיה וְלֹא מִיּוֹד וְחַד קָשְׁיָא לִיה כָּל הֵי, וּמִשְׁנֵי: בְּגוֹן דְּמִתְרֵד לִיה לְמַתָּא שׁוֹשְׁלִימָא
7 וְכִלְבָּא וְנוּוָא וְאוּוָא. אֶמְרֵי רַב אִידִי בַר אִבְדִּין וְאֶמְרֵי רַב יִצְחָק בַּר אֶשְׁאִיִן: אִם יֵשׁ שֵׁם
8 מִחֻבְאוֹת אֶחָת - מְצִלָּת עַל הַכְּהֻנֹּת כּוּלָן, פְּעֵי רַבִּי יְרֵמְיָה: אֵינְהָ מִחוֹתָת אֵלֹא אֶחָת, מִהוּ?
9 מִי אֶמְרִינוּ: כָּל חֵדָא וְחֵדָא - הֵינֵי הֵא. אוּ דִלְמָא לֹא אֶמְרִינוּ? וּמֵאֵי שְׁנֵי שְׁבִילֵין,
10 אֶחָד מֵאוֹד וְאֶחָד טוֹהֵר, וְהִלְךְ בְּאֶחָד מֵהוֹן וְעָשָׂה טְהוֹרוֹת, וּבֵא חֲבִירוֹ וְהִלְךְ בְּשֵׁנֵ

1 לא תתייחד עמו אלא בעדים - פירוש בקונטרס: משום דנן ישר. ולא פירש לטעמיה. ופירש
2 בגיטין (ל"ג.) ובדמיונים אמר מרזי מגורשת למפרע משעת נתינה. ולא תתייחד עמו משום
3 חשש קידושין. כמו בגורש אשתו ולנה עמו בפניקד. בית הלל אמרו: צריכה הימנו גט
4 שש (ע"פ סא.א.) ולא ישר כלל לפירוש דרש"ם. וכן משמע ת"ם בגמרא. אבל לרבינו

1 מה לי לישקר - אי בעיא אמרה נחבייה. במקום עדים - דאנן סהדי רכל שעתא איבא
2 מיא. ודאי אויפני - בתמימה. לא תתייחד עמו - במסתב גיטין היא: שכיב מרע שבתב
3 ומסר וגט לאשתו על מנת שאם מת ידאנו גט למפרע ולא היזקק לחליצה - לא תתייחד
4 עמו. שמת יבא עליה ויהיה לה גט ישר. וכן כל הלל אסורין לפסור בגט ישר. ואודו זה
5 ישר - כי לא תתייחד עמו מאחר שכתבו לה.

6 ותעמא - גורדה שמת: אמרה גיטתא קודם לכת. ופירש
7 ואפילו על פי עבד - דיהי בעבד שיהיה עמה
8 שלבנה גם בשפתחה - ותשמש בפניה. דב אשי
9 אבא רבא ורמא בשפתחא דיהי - והיינו טעמא
10 דבמתניתין מהדמנא והתם לא מהדמנא. דשפתחא
11 דיהי מחוזה חזיא בקולקול גבירתה ושותקת.
12 התם - גבי נבי. דשותקתה מתירחה - שאינה
13 צריכה שתעיד לומר לא כשנשוא. ולא כהא שנתמנה
14 על ידיה. דאי נמי חזיא - לא מסתרא. ובתא -
15 גבי שפחה. דרש"ם ורש"י ורש"ת. דשפתחא אויפני -
16 לבגירתה. דכל כמה שאינה מעידה לומר
17 שהורה היא - מחזקין לה בטמאה. כי מסתרא
18 ואמרה שהורה היא - מהדמנא. דלשקרו לאו
19 אורחא. אלא למשחק. השתא נמי - ביון
20 דרמנא לה לבגירתה. או דרדחלה מנהג - אתא
21 ודקא. ואמרה שהורה היא. רתי לא עבא
22 ושרתא. דקא למשחק בקולקול. ועוד רתינו ושותק.
23 **אחא מבי חזווא** - שדלך אביו ש והולוכי עמו
24 וגנולו. שם. ומת אביו. וחזר לעירו ותבע חלק
25 בכספי אביו. אמר ליה - רב חסדא ליהדא
26 אחא. שפיר קאמר לך - שאינו מניחך. לפי
27 שיצאת בלא חתימת זקן ורבא בתניתין זקן.
28 ודאי יתב את אחיו - שכשפירש מתן חבר זיל
29 חזרתינו. אמר ליה - רב חסדא למורי. זיל
30 אייתבתי את - לדחנזו סודי בתמימה. ורמא
31 ועינדך שאינו בן אבך. השתא נמי - ביון
32 דחזלי מניה אתו ומשקרי. רתי לא עבד -
33 דחא שדחקי מלוגדני אמת. ודאי דמסחדי
34 שיקרא. ליטא כתנאי - שפחתה אי מהדמנא אי
35 לא. זו ערוה - ערוה זו של שבחה הכל שכינס
36 בה. ואשה תינק ותתקד. חזי מתימנה -
37 דהתא עעבד. ורמא שפי רבא - דאמר לעיל
38 שפחה דידה מהדמנא. ודאי תנאי היא - על
39 כרוך יאמר: אן דאמרין - כי בניתחא
40 בתרייתא. מדקשא לוח קמיותא. דב פסא -
41 דאמרה לא מהדמנא. פי ליטא תנאי היא -
42 כלומר. דהוק הוא לומר: אנא דאמר כי בניתחא
43 קמיותא. או יוכל לתרץ כמנהגא בתרייתא אמר
44 בותיה. למישר שפחתה בעתה. ורתי היא
45 בכלל חזי מהדמנא דקתיב בה. או תירצא
46 אורייתא. אמר לך רב פסא כי תנאי היא -
47 דקתיב הכל נאמנים ואפילו שפחה דיהי -
48 במסיתה לפי תומה. רב חמא קרטינינא משתקי
49 - רב חנן דמן קרטיני דיה מספר מעשה זה.
50 **משנה** המעון הזה - שבעה עשר. **גמרא**
51 ואף על פי כן - שאמרו עליו. לפי שהיה זה
52 כשהוא יוצאה - והוא בחצר. יוצאה כיראש
53 בגייה - שיהיה הבנין עמו. שאל תיחידו.
54 וכשהוא נכנסת. נכנסת בסוף בניו - כדי שלא
55 היא ותא ודאי בחצר. והבנים מחוץ. בנישה
56 כן שגיש את אשתו. מרזו לוח עמו בחצר
57 לא תשא בשכונתו - לפי שמכירה ברמזותיו
58 וקריעותיו. שמא יבואו לדיד עבדתי.
59 ואם

1 **מה לי לישקר או דלמא לא אמרין? ומאי שנא**
2 **מההוא מעשה. דההוא גברא דאגר ליה חמרא**
3 **לחבריה. אמר ליה: לא תיזיל באורחא דגנה פקוד.**
4 **דיאבא מיא. זיל באורחא דגנרש דליבא מיא. ואזיל**
5 **איהו באורחא דגנה פקוד. ומית חמרא. אתא לקמיה**
6 **דרבא. אמר ליה: אין. באורחא דגנה פקוד אזיל.**
7 **מיהו לא הוו מיא. אמר רבא: מה לי לישקר. אי פני**
8 **אמר ליה: באורחא דגנרש אזיל. ואמר ליה אפי: "מה**
9 **לי לישקר?" במקום עדים לא אמרין? הכי לשמאי? ודאי**
10 **התם - ודאי איבא עדים דיאבא מיא. ובא - ודאי**
11 **אויפני? חששא הוא. ובמקום חששא - אמרין.**
12 **אם יש עדים אפילו עבד ואפילו שפחה נאמנין."**
13 **ואפילו שפחה דיהי מהדמנא? ורמינתי: לא תתייחד**
14 **עמו אלא על פי עדים. ואפילו על פי עבד ועל פי**
15 **שפחה. חזי משפחתה. מפני שלבנה גם בשפתחא!**
16 **אמר רב פפי: בשביתת הקולו. רב פפא אמר: הא**
17 **בשפחה דיהי. הא בשפחה דידיה. ושפחה דיהי**
18 **לא מהדמנא? הא קתני: אין אדם מעיד על עצמו.**
19 **הא שפחה דיהי - מהדמנא! שפחתה נמי פענמה**
20 **דמי. רב אשי אמר: הא והא בשפחה דיהי. ושפחה**
21 **מיהו חזיא ושתקה. התם. דשתיקתה מתירחה -**
22 **לא מהדמנא. תבא דשתיקתה אוסרתה - מהדמנא.**
23 **השתא נמי אתיאי ומשקרא! תרתי לא עבדה. פי הא**
24 **דמי בר אשק. ואמרי לה תנאי בר אשק. אתא ליה**
25 **אחא מבי חזווא. אמר ליה: פלוג לי בנכסי דאבא.**
26 **אמר ליה: לא דיענא לך. אתא לקמיה דרב חסדא.**
27 **אמר ליה: שפיר קאמר לך. דתבני: "יבדך ויבך את**
28 **אחיו והם לא הפיחוהו" מלמד שיצא בלא חתימת זקן**
29 **ובא פתחת זקן. אמר ליה: זיל אייתי סהדי דאחיה**

30 **את. אמר ליה: איך לי סהדי ומשפחתי מניה. אמר ליה לדידיה: זיל**
31 **אייתבתי את דלאו אחיה דיהי. אמר ליה: דתנאי חמרא**
32 **ליה: הכי דיאנא לך וכלהוה. אפילו תתקד. השתא נמי אתו ומשקרי! תרתי לא עבדי. ליטא**
33 **כתנאי: זו ערוה אשה. תינק ותתקד. אבך ואמה ואחיה ואחותה. אבל לא גנה**
34 **ובתה. לא עבדה ושפחתה. ותנאי אידך: תכל לשפחה. חזי מהדמנא ובעלה. דרב**
35 **פפי ודרב אשי - תנאי היא. דרב פפא מי ליטא תנאי היא? אמר לך רב פפא: כי תנאי**
36 **ההיא - במסיתה לפי תומה. פי הא דכי אתא רב דימי אמר. רב חנן קרטינינא משתקי:**
37 **מעשה בא לפני רבי יהושע בן לוי. ואמר ליה רבי יהושע בן לוי משתעי: מעשה בא**
38 **לפני רבי באדם אחד שהיה כסית לפי תומה. ואמר: אני ואמי נשבענו לבין הנכרים. וצאתי**
39 **לשאוב מים - דעתי על אמי. ללקט עצים - דעתי על אמי. והשאתי רבי לכהונה על פיו.**
40 **משנה** ואמר רבי יבנה בן הקצב: המעון הזה! לא זוהי דה מתוך די משעה ששכנבו
41 נכרים לירושלים ועד שיצאו. אמרו לו: אין אדם מעיד על עצמו. **גמרא** תנאי: ואף על פי
42 כן יחד לה בית בחצרו. וכשהיא יוצאה - יוצאה בראש בגייה. וכשהיא נכנסת - נכנסת
43 בסוף בגייה. פני אפינו: מהו לעשות בגרשה בן? התם הוא - דבשביתת הקולו. אבל תבא
44 - לא. או דלמא לא ענא? תא שמע. דתנאי: תגרש את אשתו - לא תגשא בשכונתו.

1 **לא תתייחד עמו אלא בעדים** - פירוש בקונטרס: משום דנן ישר. ולא פירש לטעמיה. ופירש
2 בגיטין (ל"ג.) ובדמיונים אמר מרזי מגורשת למפרע משעת נתינה. ולא תתייחד עמו משום
3 חשש קידושין. כמו בגורש אשתו ולנה עמו בפניקד. בית הלל אמרו: צריכה הימנו גט
4 שש (ע"פ סא.א.) ולא ישר כלל לפירוש דרש"ם. וכן משמע ת"ם בגמרא. אבל לרבינו
5 חם דמפיש מה היא באותו הדמים קאי אימורם
6 אמ מרזי. ונעשה כאומר "מעט שאני בעלים".
7 שאין דעתו לרשעה. אף על פי שאומר "מהמים".
8 אלא שעה אחת לפני מיתו - דהו טעמא משום
9 גט ישר. וכתוספתא מצינו בפירוש רבינו גט
10 **שפיר** קאמר לך דתבתי ויכר יוסף - זה שבא
11 נגדו כן. והלך גם אביו למדינת הים. ועתה
12 כשחזר ואמר לא ידענא לך - מחיו כשיקרא. כי
13 היה לו לידע אם הוא אחיו אם לאו. כיון שמכיר
14 קודם. לזכי קאמר רב חסדא דשפיר קאמר ליה
15 שאינו מכיר. וכדישכחן ודישכח. **אמר** ליה את
16 **לה חזי** ותוספתא מניה דאמרי. אכתיבא -
17 טרא לרבינו יתחק דרבינו שיהי עדים.
18 ואומר: אתו ערות שאתה שואל לא נאמר לך
19 כלום עליה. ודרגלים לזר שיהא אלים. אמר ליה
20 וזל כן. ורבי רבא אתו עדים עצמם
21 שריאם להעיד עליך. שיעידו שאינו אחיך. או
22 שיאמר שאינם יורשים אם הוא אחיך אם לאו.
23 וקאמרי השתא נמי כיון שריאם מנטי - שיקרא
24 לומר אינו אחי. או שאין יודעין אם הוא אחי.
25 אבל אם אין גללים לזר - אין נראה ללל שיהא
26 נאמן לומר דגברא אלמא הוא. דאם לא כן כל
27 אדם יאמר על חברו שהוה גברא אלמא. ורביא
28 הוא עדים. ואם לא יבא - יפסיד. ועוד דקאמר
29 השתא נמי ומסחדי. אטו מיהו דמסתפי
30 מניה גמי סהדי. מסתפי מניה דלא עלמא:
31 **תרתיה** לא עבד - שישחקו ליה עירו דאמתי
32 ועוד שיאמר שקר. וכן גבי שפחה.
33 **במסיתה** לא תומו - ואפילו על פי אב
34 ובעלה ואין נאמנין. אף על פי
35 דיוצאן אוכל חלות (כתובות כ"א.) היה נאמן על
36 עצמו במסית לפי תומו - ודאי מילי תרומה. אבל
37 התם - מעלה עשו ביחוסין. ואומר רבינו יתחק
38 דמסית לא עול תומו כשר אלא לערוה את
39 דרבנן. כדאמר ביבמות דרבא: כשהיה הקולו
40 ואם
41 **את. אמר ליה: איך לי סהדי ומשפחתי מניה. אמר ליה לדידיה: זיל**
42 **אייתבתי את דלאו אחיה דיהי. אמר ליה: דתנאי חמרא**
43 **ליה: הכי דיאנא לך וכלהוה. אפילו תתקד. השתא נמי אתו ומשקרי! תרתי לא עבדי. ליטא**
44 **כתנאי: זו ערוה אשה. תינק ותתקד. אבך ואמה ואחיה ואחותה. אבל לא גנה**
45 **ובתה. לא עבדה ושפחתה. ותנאי אידך: תכל לשפחה. חזי מהדמנא ובעלה. דרב**
46 **פפי ודרב אשי - תנאי היא. דרב פפא מי ליטא תנאי היא? אמר לך רב פפא: כי תנאי**
47 **ההיא - במסיתה לפי תומה. פי הא דכי אתא רב דימי אמר. רב חנן קרטינינא משתקי:**
48 **מעשה בא לפני רבי יהושע בן לוי. ואמר ליה רבי יהושע בן לוי משתעי: מעשה בא**
49 **לפני רבי באדם אחד שהיה כסית לפי תומה. ואמר: אני ואמי נשבענו לבין הנכרים. וצאתי**
50 **לשאוב מים - דעתי על אמי. ללקט עצים - דעתי על אמי. והשאתי רבי לכהונה על פיו.**
51 **משנה** ואמר רבי יבנה בן הקצב: המעון הזה! לא זוהי דה מתוך די משעה ששכנבו
52 נכרים לירושלים ועד שיצאו. אמרו לו: אין אדם מעיד על עצמו. **גמרא** תנאי: ואף על פי
53 כן יחד לה בית בחצרו. וכשהיא יוצאה - יוצאה בראש בגייה. וכשהיא נכנסת - נכנסת
54 בסוף בגייה. פני אפינו: מהו לעשות בגרשה בן? התם הוא - דבשביתת הקולו. אבל תבא
55 - לא. או דלמא לא ענא? תא שמע. דתנאי: תגרש את אשתו - לא תגשא בשכונתו.

כתובות. פרק שני - האשה שנתארמלה דף כח עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזולץ)"
 ר"ט תוספות

1 ואם היה בהן - אפילו לא ניתא. לא תדור עמו בכפיו - שמא יבא עליה, ובהו אסור
 2 גרושה. אבל ישראל, כל זמן שלא נקח - תדור בשכונתו ואמר רב גרס. ומתאי קרא
 3 שמענין לה. לזה הוסיפה - בהיותה תחתיה. מנכס אביה - שהיו בידה נכסי מלוג. ובבין
 4 ענינה שאותו קא מירר. אינה נפרעת - והענינו על ידי עצמה. שלא יקרוה בדברים.

5 **בבא ברבי** - מסכתא, והקרוי אותה
 6 שמתוה, וזו היא משנה ראשונה שלה. הוסיס
 7 היה רבי חיי לבל ברבי. איים ואיכותי - בהן
 8 היה. והאמר רב תנאן נטא בבא ברבי - דמן
 9 האירוסין נפרעת על ידי עצמה. גביס רישא
 10 מכריז זה את זה ברמיות וקריעות. בלע"ז
 11 מפרוץ. **משנה** זה כתב ידו של אבא -
 12 ומקטין השטר על פיו, אף על פי שמת אביו
 13 בעדו לא קטן. שיטא כוונתא - הווא סימן
 14 שניסת בתולה וכתובתה מאתיה, כדאמרין
 15 ברש פירקין. וצא מביית הספר - כשיש
 16 למידין היתוקת בבית רבן. ובלבדלו מפרש
 17 טעמא בגמרא. אבל אין אנטוני כו' - דאפוקי
 18 מלמנו הוא. ובענין ערות מעלייתא. וכתובה
 19 היינו טעמא - דרוב נשים בתולות נישאות.
 20 מעבד ומספד - מקום היה לו כאן להספיד
 21 מתי כשמוילין לבית קברת שלו. ולעשות שם
 22 מעמדות ומתובט שדו ענינין שבעה למת. רב
 23 יוצא בן ברקא אומר נאנמין. לא גרסינן לה
 24 במתניתין. אלא בבירייתא. ולא אודך מעמד
 25 ומספד קא. **גמרא** רשביה נהי - ותנן עיני
 26 כשנתו בכתיב דא אביו. קיום שרותי מדרבנן -
 27 דמדאורייתא לא בענין קיום. דאמר ריש לקיש
 28 (כתובות יב.) עדים החתומים על השטר נעשה
 29 כמי שנתקד ערותו ביה דין. היטונו ורבן
 30 בדרבנן - כדבר שהוא מדרביתא האמנינו. ואין
 31 זה עסק רבד מן היתוה. והא אמרו חס אמרו.
 32 הם הצריכו קיום העדות. הם הבשירו בו את
 33 אלו. גלוי מלתא בעלמא הוא - כלומר, אין
 34 הדבר צריך ערות. אלא לפיכך שיצא הדין
 35 לאור בלא גמגום.

אפסומוס

27 **דלא גייסי בהרדי**, אבל הני - קא חווינא להו דגייסי בהרדי. **משנה** ואילו נאנמין להעיד
 28 בגודלן מה שראו בקומטן; נאנמן אדם לומר "זה כתב ידו של אבא" ו"זה כתב ידו של רבי"
 29 "וזה כתב ידו של אחי". "וכור היתיה בפלוגית שיצאה בהונמא וראשה פרוע". ו"שהיה איש
 30 פלוגי ויצא מבית הספר לטבול לאכול בתרומוה". ו"שהיה חולק עמנו על תגורן", ו"המקום
 31 היה בית הפרס". "ועד קאן חוינו פלוגי בשבת" אבל אין אדם נאנמן לומר "היה היה לפלוגי
 32 במקום הזה, ומקמו ומספד היה לפלוגי במקום הזה". **גמרא** אמר רב הונא בריה דרב
 33 יהושע; והוא שיש גידול עמו. וצריך, דאי אשמעינן אביו - משום דשכיח גביה, אבל רב
 34 לא. ואי אשמעינן רבו - משום דאית ליה אימתיה דרביה, אבל אביו - לא. ואי אשמעינן
 35 הני תרתי, אביו - דשכיח גביה, ורבו - דאית ליה אימתיה, אבל אחיו דלית ליה לא האי
 36 ולא האי - אימא לא, קא משמע לן; פיון דקיים שטרות מדרבנן - הימניהו רבנן בדרבנן.
 37 "וכור היתיה בפלוגית שיצאה בהונמא וראשה פרוע". מאי מעמא? פיון דרוב נשים בתולות
 38 נישאות, גלוי מלתא בעלמא הוא. ו"שהיה איש פלוגי ויצא מבית הספר לטבול לאכול
 39 בתרומוה". ודלמא ערב בהן הוא? מסייע ליה לרבי יהושע בן לוי. דאמר רבי יהושע בן לוי:
 40 אסור לאדם שילמא את עבדו תורה. ולא; ותהניא; לזה הימנו רבו, או ששעשאו רבו
 אפסומוס

1 **ואם** היה כהן לא תדור עמו במבוי - דכין דפניהו היא - קיל ליה. אבל אם נישאת -
 2 אין צריך להזיחוק אלא כדי שכונת. ודיחוי שלשה בתים. כדאמרין בסוף פרק קמא
 3 דעבודה זרה (בא.א.) דכין דנישאת חמירא ליה. אפילו לכת. **כפר** קטן נידון בשכונה -
 4 וטעמא לפי שאין בני אדם מצוין שם. ורגיל יתור לאב אאלה. ודוקא פנין קטן, אבל כפר

5 **רב** בנינו לאו. הוא נטא גנדי מנגריתו -
 6 נראה לרבינו תם ודלרב הוא נטא גנדי משמיתו. ום
 7 מנטיין. שכל אחד ממדין מתחייב. והוא אבא אמר
 8 דגנדיין ליה בלא שמתא - והיא מדיק טפי,
 9 כדאמרין במעמד קטן (זא.א.) ובפרק "מקום שנתור"
 10 (פסחים נב.א.) במעבא, כי מחייב צורבא מרבנן
 11 - מימנו אנדיא ולא מימנו אשנתא.
 12 **אלו** נאנמין להעיד בגודלן מה שראו בקומטן -
 13 משמע דבקומטן לא נאנמין. אפילו ברבנן. דהא
 14 מוקי לה בגמרא בהרומה ורובנן, וקשה לרבינו
 15 יצחק בן אשר, דאמר פירק קטן פסחים (ד.ב.)
 16 דאנמין על בדיקת אפילו מימנו נעבידים
 17 וקטנים. ופרקי; מידי מששא אית בהו; ומשני;
 18 דהואל ובדיקת חמין דרבנן - הדימנוו רבנן
 19 בדרבנן; ויש לומר: הדימנו היינו טעמא משום
 20 דבדיקת חמין הוא ביה. לכן נאנמן אפילו קטן
 21 בדרבנן. אבל קשה דדיכא דבידו, אפילו
 22 כדאורייתא. אנה ומקמא. דברפר "צמיר"
 23 (תבמות ע.ב.) קטן. וטעמא לא חלה, ובבבוי
 24 מעשים בים זיל שאנו סומכין עליהן; ויש לומר
 25 דבירושלמי מפרש דבדיקת חמין הוא טורח
 26 נעשים עלציתו הן. ולחכי אי לאו דבדיקת חמין
 27 דרבנן - לא רוחו חומינן.
 28 **והוא** שיש גידול עמו - לא קא ארתומה,
 29 דברומה סת. באחד. כון דאין מעלין
 30 מתרומה דרבנן ליתוסין. ודלחכי מוקי לה בתרומה
 31 דרבנן. דבתרומה דאורייתא. אין דסבי תנא דירן
 32 דמעלין ממנה ליתוסין כדאמרין לקמן, איני
 33 נאמן, אפילו יש גידול עמו. הלכך, בתרומה סגי
 34 באעור להודיע. וכל היבא דבענין חתי מדרבנן -
 35 סגי בהוא ואחר. **קיום** שטרות דרבנן - תימה
 36 כיון דמדאורייתא אפילו אין עדים שיכירו תימית
 37 העדים השטר כשר, אם כן כל אדם שירעה יחייק
 38 ויכתוב ויחתום מה שירעה. וגיבה ממנה ויבא
 39 ואמר רבני יצחק. דאיכא למימר כון שלוח מודה
 40 שכחבו, וטוען שהוא פרוע. וקסבר האי תנא;
 41 דמודה בשטר שכתבו - עריך לקיימו. והאי קיום
 42 חוי וראי מדרבנן. אי נמי; כגון שנתקיים משדה
 43 אמת או משתי שדות. ורצא מתחת ידי עצמו,
 44 דלמא לעיל (ב.א.) דאישתי שמת זיק. ומיהו,
 45 ברש טעין (א.א.) מוכח דאפילו ויבא דאין ממייך
 46 החתימה כלל - הוי מדאורייתא כמי שנתקד
 47 ערותו ביה.

1 **ודלמא** עבד כהן הוא - פירושו; ועכש
 2 נשתדד, ונטול שלא כדן. וקשה
 3 לרבינו יצחק; דברפר; נשאלין על האנטיה (כמות
 4 ט.ט.) מפרש התלמוד האי דאין חולקין תרומה
 5 לעבד - משום ודלמא האי דאוסוקה ליתוסין. מזה
 6 עריך לואי טעמא; וזה ליה למימר דאין חולקין
 7 אפילו אין מעלין, שמת שאלא אם אחר ששתתרה,
 8 כדפרקי רבא התלמודו וכן מפרש תרם התלמוד
 9 דאין חולקין לאשה בלא בעלה מעם גרושה.
 10 ומאי טעמא נמי דנאן דאמר חולקין; ויש לומר
 11 דלא שכיתא כולי האי שישאל תרומה אחר ששתתרה, לא בתורת עבד ולא בתורת כהן, כי ידאן פן יבדוקוהו ויחברן שהוא עבד, ורציא עליו קול עבודת. ולא הימנו נמי פן ימכרו רבו
 12 לישראל וישאל תרומה - שדרי ומזוניה על רבו, ואן אדם חוטא ולא לו. וכלי האי לא הימנו שמתא יאמר לו רבו ישראל; צאי מעשה דירך ביישונך.

כתובות. פרק שני - האשה שנתארמלה דף כח עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזלץ)"
תוספות

1 תנן במאן דארמי אין חולקין לעבד כו' - ואם תאמר: ווא לא קאמר רבי יהודה דאין חולקין
2 אלא בתרומה דאורייתא. ודמעלין ממנה ליוחסין, אבל ממתניתין דאוקימנן בתרומה
3 דרבנן, דאין מעלין ממנה ליוחסין - מודה דחולקין לעבד בלא רבו. ואם, כן אבתי תקשי:
4 ודלמא עבד כון הוא! ולא מלמא היא. דמתניתין איירי שפיר שמעיד שחלק לו תרומה
5 דאורייתא, אלא שמינן נאמן להאבילו אלא
6 בתרומה דרבנן.

7 ומה בדמותן של בדיקים - מפורש במקום אחר
8 (גיטין זא).

9 ושהמקום הזה בית הפרס - ולא יותר, ובא
10 לטורח.

11 מנפח - בדריעה, אם עשה כבר טריות, אבל
12 בדיקה דלמתלהו מפרש במשנה
13 (אהלות פ"ק דמטות ו' ט"ז ב"ר).
14 בית הפרס דרבנן - נראה דאפילו במקום
15 הקבר מקלין כמו בשאר שדה, ואין לומר דמקום
16 הקבר מטמא באהל. ומביא רבינו יצחק ראיה.
17 מדתניא דבפרק קמא דמועד קטן (ה"ב) מצא שדה
18 מצוית ואינו יודע מה טיבה, יש בה אילנות
19 בידוע שנתחרשה בה קבר, אין בה אילנות בידוע
20 שאבר בה קבר. ומאי נפקא מינה, כיון שעתה אינו
21 יודע מקום הקבר, כן נורש בין אברא אלא שמע
22 מינה: דמקום הקבר טורח כשנתרש. ובית הפרס
23 להכי דחי דרבנן. משום דדחי ספק טומאה ברשות
24 הרבים. אף על גב דבעלמא שדירו חכמים ספק
25 טומאה ברשות הרבים - דינו, היבא שטומאה
26 מבוררת, ולא נולד הספק אלא באקראי, ופעם
27 אחרת לא טמא. כיון שמקום הטומאה ידוע. אבל
28 הבא, שעלמא שדחה בספק - לא רצו לטורח, אף
29 על גב דמדאורייתא טורח.

הדרן עלך האשה שנתארמלה
אלו

1 אפוטרופוס, או שהניח תפילין בפני רבו, או שקרא
2 שלשה פסוקים בבית הכנסת - הרי זה לא יצא
3 לחירות! ה"מ דאקרי עבד מדעתו, פי קאמרין -
4 דקא נהיגו ביה מנהג בניום. "למבול לאכול בתרומה".
5 בתרומה דרבנן. ושהיה חולק עמנו על הגורן. ודלמא
6 עבד כהן הוא? תנן כמאן דאמר: אין חולקין תרומה
7 לעבד אלא אם כן רבו עמו. דתניא: אין חולקין
8 תרומה לעבד אלא אם כן רבו עמו, דברי רבי יהודה.
9 רבי יוסי אומר: יוכל הוא שיאמר: אם כהן אני - תנן
10 לי בשביל עצמי, ואם עבד כהן אני - תנן לי בשביל
11 רבי. במקומו של רבי יהודה היו מעלין מתרומה
12 ליוחסין, במקומו של רבי יוסי לא היו מעלין מתרומה
13 ליוחסין. תניא, אמר רבי אלעזר ברבי יוסי: מימי לא
14 הערתי, פעם אחת הערתי, והעלו עבד לכהונה על
15 פי. העלו סלקא דעתך? השתא, ומה ברמקן של
16 צדיקים אין תקדוש ברוך הוא מביא תקלה על דם -
17 צדיקים עצמם לא פל שפן! אלא, בקשו להעלות עבד
18 לכהונה על פי. הוא באתריה דרבי יוסי, ואול ואסחיד
19 באתריה דרבי יהודה. ושהמקום הזה בית הפרס
20 הוא". מאי מעמא? בית הפרס דרבנן. דאמר רב
21 יהודה אמר שמואל: מנפח אדם בית הפרס והולך.
22 ורב יהודה בר אמי משמיה דרב יהודה אמר: בית

1 אפוטרופוס - מסר נכסיו בידו להבטיח ולדווח לטחורה. הרי זה לא יצא לחירות -
2 ולא אמרתי: אי לאו השחרות, לא היה יוזף מניח, ולא היה שמק ליה להרוג מנהג בן
3 חורין. ושמענו מנהג דיש עבד שלומי תורה. בתרומה דרבנן - כגון תרומת חציה לארץ,
4 או פירות - המניחו להני לאבילו על פיהם. הכי רבינו. רתנא שאין חולקין תרומה
5 לעבד כו' - ורשעא דברייא: כהנת שנתעב
6 וחלה בולד שפתחה - שניקן ויצא לגורן
7 ונטולין חלק אחד, שאין חולקין תרומה לעבד
8 כו'. הלכך, אי אויל חדי מנייהו לא פלגינן ליה
9 ודלמא אתי לחאווין בבחן. ודלמא האי נידח
10 העבד. במקומו של רבי יהודה - משום הכי
11 אמר אין חולקין. כהמתן של צדיקים - תמור
12 של רבי פנחס בן יאיר, ביבול שחשיך (חולקין
13 גא). הוא באתריה דרבי יוסי - ושלול
14 תרומה בגורן. ואסחיד באתריה דרבי יהודה -
15 ושם לא היו חולקין תרומה לעבדי בתנים. בית
16 הפרס - הורש את הקבר - הרי זה עשה בית
17 הפרס מאה אמה, שכך שיערו שהמחיישה
18 מולכת את עצמות המת, ודלמא נגע או היסתי
19 המהלך בן את עצם כשעודה. שמתא במגע
20 ובמשא. מנפח אדם בית הפרס - וסומך על כך,
21 שאם יש עצם - ראוהו. ואף על גב דמתהל -
22 לא חיששין, דאין עצם בשערה טמא באהל
23 עד דאיכא שרדה או גולגולת שלמה, או רוב
24 בנין, או רוב מנין. שניש - ודשה רבה, ברגלים
25 דרבה. מורח - דתלינן לקלא, ואמרין: כל
26 העצמות נבתחו לפחות מכשיעור. אלא,א
27 הששא דרבנן בעלמא דוא. נאמן התינוק -
28 להעיד בגודלו מה שראה בקוטנו. מטאח
29 ופסורה סלקא דעתך - מה טומאה טורחה יש
30 לומר במשפוחת: בקצצה - לקמן מפרש לה.
31 של בת פלוני לפלוני - כשנשא פלוני את בת
32 פלוני. ושדיון מוליכין כו' על ידי קצטו - אם
33 כך העיד התינוק. על ידי דיה אבא שולח לו
34 חלה ומתנות. אם היה נ"י ונתניו - והעיד
35 משנתניו שראה את אלה בגיטות - אינו נאמן.
36 דנפא - ארת וסמן, וזכרן לדורות הבאים.

הדרן עלך האשה שנתארמלה
משה

1 וכו', אם היה גברי ונתגזיר, עבד ונשתחרר - אין נאמנים. ואין נאמן לומר "הרד היה לפלוני במקום הזה", "מעמד ומספר היה
2 לפלוני במקום הזה". רבי יוחנן בן ברוקא אומר: נאמנים. רבי יוחנן בן ברוקא אהייא? אילמא אסיפא - אפוקי ממונא הוא! אלא
3 ארישא: וכולם אם היה גברי ונתגזיר, עבד ונשתחרר - אין נאמנים, רבי יוחנן בן ברוקא אומר: נאמנים. כמאי קמפלגי? דתנא קמא
4 סבר: פון דגברי הוא - לא היה דייק, ורבי יוחנן בן ברוקא סבר: פון דעמיתיה לאיגזירי - מידק היה דייק. כמאי קצצה? דתנא רבנן:
5 כיצד קצצה? אחר מן הארץ שנשוא אשה שאינה הוגנת לו, באין בני משפחה ומביאין רבית מליאה פירות, ושוארין אותה באמצע
6 רחבה, ואמרים: אחינו בית ישראל, שמענו אחינו פלוני נשא אשה שאינה הוגנת לו, ומתיראים אנו שפא יתערב ויעו בוועינא.
7 בואו וקחו לכם דוגמא לדורות, שלא יתערב ויעו בוועינא. וזו היא קצצה שהתינוק נאמן להעיד עליה.

הדרן עלך האשה שנתארמלה

1 נערה נערה הנערה - פירש רבינו הנגאל: ומדו "נערה" רדיש כולה מלאה, "נער" נערה"
2 "נערה", ואן נראה לרבינו הם, אלו תבין "נערה" מלא כהא אלא הואו מרומא
3 שם רע לנערה, כדמוכח בסוף פרקין, ועוד הקשה רבינו יצחק: מה צריך חד לנערה? אלא איבא
4 "נערה" ארומא כפרשה אל פירוש הקדמונים עיקר.

בתולה

5 רבנו תנאל בתולה ובהתול - כמי פירש
6 ואין נראה, אלא תריב חד לנערה, ובהתול
7 ארומא תריב
8 לאיתוי חיבי לאון - וקשה רבינו יצחק
9 כן רבינו מאיר, אמתי נגמא: זה לא
10 חיבי עשה, וחד - לאיתוי חיבי לאון, ואבתי
11 חיבי כריתות מגאן קין ותריב? ולדחיבי לאון
12 רבתי וזלו צריך אלא חד קרא, ודא לא לאו
13 רבתי וזלו תדה לאשה, ומשמע שיש בה הויה
14 והיא חיבי עשה רבינו אבא, לרבינו,א
15 הלכך מחד רביאי מרבטין קין ארואה לקיימה
16 הויה חיבי עשה רבינו אבא, קין ראתי חד
17 ודאי ארואי רביאי חיבי כריתות, ולמאן דאמר
18 אין קודשין תופסין בחיבי לאון - הוה חד רביאי
19 לחיבי עשה, וארדך לדחיבי לאון חיבי כריתות,
20 ואיה תאמר: ולשתוק מלו תדה לאשה? ולא
21 יעטרך לתר רביאי? וכן יומר: ארומא כריתות
22 למרדש? וזלו תדה לאשה - מרדשה.

איתרו

23 איתרו לאו תר - וחד רביאי אבא כתב באבא
24 דא בתפלה, וחד אבא: ומאן לאו דוד
25 לאיתוי חיבי כריתות? אימא דרבייהו אתו
26 לרבי חיבי לאון, וחד לאונס חד לפתחה ויש
27 לומר: דלא כל צריך, ומרדשה שיה לפסן אונס
28 מפתה מחדרי.

ולאספוקי

29 ולאספוקי מאי? תנא - פירוש: תנא
30 דבריתא, וחד אבא מפיק מרבייהו
31 תנא ומסבירינן מרבייהו
32 **ולרבי** עקיבא דאמר: כו - ואף על גב דרבי
33 שמעון התימני פליג באבא, ארבי
34 עקיבא כדחולץ (יבמות מד.א, ט"ז) - וכו'
35 לרבי שמעון בן מנסיא פריך, דאי סבר כרבי עקיבא
36 מאי בינייהו, פירוש: לרבי לרבי שמעון התימני
37 דמרבטין כריתות? ורבי לרבי שמעון בן הויה -
38 משמע דיש שאין ארואה לקיימה ויש בה הויה.
39 **חילולין** היא ששה ואינו עשה ממורים -
40 שמעו עליה ויהי עשה חילולין, וכן דמיין דלא
41 הוה ממו - קודשין תופסין בה, ומשום בפרק
42 החולץ (יבמות מד.ה) מה אשת אב דלא תפס
43 בה קודשין הוולד ממור בו, ורובי עקיבא נמי,
44 משום דילף כדחולץ דיש דימור מחיבי לאון
45 קאמר דאין קודשין תופסין בחיבי לאון, ותימה
46 דלרבי חילולין אף על גב דאין ממו, ורבי
47 כריתות, דילפינן בשלח דחולץ (שם מט.ט).

48 מורה ואין קודשין תופסין בחיבי כריתות, כדפריך סוף פרק "ובגלילי", ביבמות (ג.א):
49 איצטרך לאשעטע דאין קודשין תופסין בחיבי כריתות? ופריך (שם ט"ז) קאמר
50 דלרבי לאשעטע דאין ממו, ורבי חילולין, משום דעשה וזה, חזונה לא הוה אלא
51 ממוה ולא תפס בה קודשין, כדמוכח בתורה (כ"ט, ט). אבל קשה: דאם על רבי יצחק
52 מד.ה) הכל מורים בבתי ועדב הבא על בת ישראל הוולד ממוה, מאן חבל מורים - שמעון
53 דתנא, דאם על דאמר אין ממוה מחיבי לאון - דמי מילי חיבי לאון תופסי בהו
54 קודשין, אבא בתי ועדב בו, ולא קאמר מאן חבל מורים? ודא על גב דאמר
55 ממוה מחיבי כריתות הוה מילי חיבי לאון תופסי בהו קודשין בו, אמאי דלרבי הדישע
56 אין קודשין תופסין בחיבי כריתות, ואפילו הכי לאו הכי ממוה, ולרבי לאו למימר ממוה בבתי ועדב? ורבי לומר: דלרבי שמעון התימני דלא
57 תפסי בהו קודשין הוולד כו, רש קדוש ומה לאשת אב, אבל לרבי הישע, אף על גב דאין קודשין תופסין בחיבי כריתות, כדפרישין סוף דאמור (קודשין ט"א) לאו דמי ממוה מחיבי
58 מותיה בתי דין, כדילף רבי הישע סוף דחולץ (יבמות מט.א). אבל קשה: דאם על רבי הישע אין קודשין תופסין באלמנה לבתן גזול לרבי, דאין בפרק קמ"ד ומדורה (ד.ב) לא דאמר
59 הרמא לא תעביא, אן עביד - לא מתי. ודחולץ פירוש: דאין אלמנה לבתן גזול קאמר דרמא לאו ידך תפסן כל מקום שיש קודשין שני עבדיה וכן עבדוהו לבתן גזול? ומשמע: לאו
60 לך רבא: שאני דהם, דאף לא "חילל" - חללין הוא עשה, ואינו עשה ממורים, ולרבי הישע ליכא לשוני הכי. ואם תאמר: בקודשין בסוף דאמור (ס"ו) כי משכח דלא תפסי קודשין
61 באשת אב מאן פריך והיא ואתא תרתייהו וכו' אבא לבתה לא אדא ויבדע? אמאי לאו ליק מיה דכל חיבא דדמי ממוה לא תפסי בהו קודשין, כוין כהא חילולין, כדפרישנו ורבי לומר:
62 דאמאי לא שמעון ממוה באשת אב כריתות כל ממה לא מיינה תופסי? ורבי יונה, דמלא ידך רובא יליד דאריית באשת אב בשומרת יבם על אבא כל שמעון ממוה מתנה
63 באשת אב כריתות אשת אב הוה לאסוק, וכל כדמחיהו. אבל לבסוף דמייהו היקשא דרבי יונה דהם - באבא מלפני בעלמא כדפרישנו, וכן משמע בפרק "ארבע מיתות" דלרבי, מאן
64 פליג דבריתא אשת אב תפסי קודשין, וחמש עשרה שנים דפורטו צרוחיתן מן החילצה, ואי קודשין תופסין בחיבי כריתות אב כל הוה צלחיה? ממוה מחיבי לאון, כדאמר דהם בפרק
65 שני מטהבא רבי חיבי לאון תפסי קודשין, ולכך עלין לחילצה, ורבי שמעון תופסין ארבי כבולי עולמא, דוא קאמר עלה דבפלוטא לא קא מיידי, מאי בינייהו, למאי אבא קאמר אבא
66 בינייהו טוה שאישה ויתנה תחתיו שלא כדבריה, וגישה, דאיה בה הויה כבולי עולמא, כדמרנן בסוף דחולץ: "הכל מורים בבא על הטוה שאין הוולד ממור". (כתב ד.)

1 אף קנס במקום פטר - ומשום קנס נקט בת שלש. אבל למכר - מבת אחד ועד
2 שתיים שתי שערות, ואבא - שן לון קנס לנערת אפילו לא איך בן ב' - אמתיקון
3 מקשי. הכי גרסין: נערה נערה הנערה - באונס תבין 'כי ימצא איש נערה בתולה וגו',
4 וכתיב בתריה 'ונתן והיא עשמה עמו אלבי נערה', ודרשין "נערה" יתרה, והיא
5 יתרה ר'דנערה', דמצי למכתב "נתן לאביה",
6 חד לנעיה - לכשרה. בתולה בתולה הבתולות
7 - במפתה תבין 'וכי יפתח איש ביתו בתולה', וקרא
8 ארומא תבית "כסף שקול עבורה הבתולות",
9 ומצי למכתב "כדמור בתולה" אלה, ואלה,
10 דרשין: הוה יתרה ר'בתולות', דמצי למכתב
11 "כדמור" ולשתוק. והוא מיבעי ליה - ההוא
12 "נערה", וחד ולא תבין 'ונתן אבא', מיבעי
13 ליה לדבראי, שאם לאו הספק אבא להמנוח
14 ביד עשה - פטור. ליה נערה - משמע
15 שהוא קיימא. מיבעי לאבי היתרה - שוה -
16 "בתולה" דבתיב גבי מפתה - מיבעי ליה
17 להיגדה שוה, 'בתולה' 'בתולה' למרשה וחד
18 מה כסף האמור באונס תמיש - אף מפתה
19 תמיש, ומה מפתה שקלים, דבתיב ביה
20 "שקלי" - אף תמיש על אונס - שקלים
21 קאמר. עבודת הבתולות - תמיש כסף
22 דמפרשינן במאנא את בתולה, שראו זה
23 תמיש עבורה בתולות, ומורה הבתולות -
24 דהו שקלים וכו', וחד לנעיה - שוה - ואפי
25 מופנה מנד אחר, ולמידי הימנה, ולתפי
26 פהאי תנא - מתניוקן דקתני שן קנס לממורת
27 ולאחותו - לאפוקי מאי, גא. שם לא חבל
28 לשן קודשין תופסין לו בה, פירש לאחותו וכו'
29 חיבי כריתות, ודילפינן בקודשין שאין קודשין
30 תופסין בהן, בפרק שליש (ד.טו), ומשמע ליה
31 "תדה" לשון הויה קודשין, ולרבי שוה
32 מנסיא משמע ליה "תדה" - רש קום, וכן
33 איה בה הויה - וקודשין תופסין בחיבי
34 לאון, דהתם ליקף לאו, ולרבי עקיבא דאמר אין
35 קודשין תופסין בחיבי לאון - ביבמות
36 כדחולץ (מד.ה) בביתא: המחזיר גרושתה,
37 רבי עקיבא אומר: אין לו בא קודשין, שאי בינייהו
38 - משום רבי שמעון בן מנסיא אף פריך לה
39 דאילו שמעון התימני שמעין ליה ביבמות
40 (ט"ז) דפליג עליה דרבי עקיבא אבא, ודא;
41 איזוהי ממו - כל שאר בשר שהוא בלא רבא,
42 דרבי רבי עקיבא, שמעון התימני אומר כל
43 שחיבין עליו כרת בידו שומע, אלא לרבי
44 שמעון בן מנסיא אף אבא לא, אי סבירא ליה,
45 כרבי עקיבא - מאי איתן לה, מי שמענתא
46 ר'דנערה' לשון קום, למשמעת דשמעון
47 תמישין אין נמי, שמעין ליה לרבי שמעון בן
48 מנסיא אפי' הויה אימעטא לה ממו, ומה בן
49 ארואה לקיימה ליש בה הויה? אלמנה לבתן גזול - תמורה דרבי עקיבא דרבי אבא חילא, דלרבי מידי דלא
50 תופסין לו בה, ואף על גב דאין קודשין תופסין בחיבי כריתות, כדפרישין סוף דאמור (קודשין ט"א) לאו דמי ממוה מחיבי
51 - מן הגזילים מחיבי לאון, אף יקח - וסמך ליה "לא חילל וכו" - מדין כהונה ודע - מדין כהונה ודע -
52 מחללו, ולא שן ממורים עליהם, ואי נוצחו על ידו - שמרבה ממורים
53 בישראל דבם, שהוא אומר כל שאין לו באשת בישראל - הבא על אשה שאין לו בה
54 היתר ביאה - הולד ממור, אפילו אלמנה לבתן גזול נמי.

אף קנס במקום פטר

1 **אף קנס במקום פטר**, והני בני קנסא נערה? ואמאי?
2 **איכרי פאן**: "ולו תתיה לאשה" - אשה הראויה לו!
3 **אמר ריש לקיש**: "נערה", "נערה", "הנערה" - חד -
4 **לגופיה**, וחד **לאיתוי חיבי לאון**, וחד **לאיתוי חיבי**
5 **כריתות**, וחד **פפא אמר**: "בתולה", "בתולות"
6 "בתולות" - חד **לנעיה**, וחד **לאיתוי חיבי לאון**,
7 וחד **לאיתוי חיבי כריתות**, ורב פפא מאי מעמא לאו,
8 **אמר פריש לקיש**? הווא מיבעי ליה לכדאפי' דאמר
9 **אבוי**: **בא עליה ומתה - פטור, שנאמר**: "ונתן לאבי
10 הנערה" - **לאבי נערה ולא לאבי מתי**, וריש לקיש
11 **מאי מעמא לא אמר קרב פפא**? הווא מיבעי ליה
12 **לגופיה שוה, דתניא**: "כסף שקול עבורה הבתולות"
13 **שימא זה פטורה הבתולות, ומורה הבתולות פוה,**
14 **ריש לקיש נמי**, מיבעי ליה לכדאפי' ורב פפא נמי
15 **מיבעי ליה לגופיה שוה! אף שימא קרא בתבי**:
16 "נערה", "נערה", "הנערה" "בתולה" "בתולות"
17 "הבתולות", תרי **לגופיהו**, חד **לכדאפי' וחד** -
18 **לגופיה שוה, איתרו ליה תרי**, חד **לאיתוי חיבי**
19 **לאון**, וחד **לאיתוי חיבי כריתות**, ולפאפוקי מתיא
20 **תנא**, דתניא: "ולו תתיה לאשה", שמעון התימני
21 **אומר**: **אשה שיש בה הויה, רבי שמעון בן מנסיא**
22 **אמר**: **אשה הראויה לקיימה, מאי בינייהו? ואמר רבי**
23 **וזר**: **ממורת ותניה איכא אפא דאמר רבי**
24 **בה הויה - דא נמי ליה פסה הויה, למאן דאמר דאמר**
25 **לקיימה - הא אינה ראויה לקיימה, ולרבי עקיבא,**
26 **דאמר**: **אין קודשין תופסין בחיבי לאון, מאי**
27 **בינייהו? איכא בינייהו אלמנה לבתן גזול, פריב**
28 **סימא, דתניא, רבי סימא אומר**: **מן הכל עושה רבי**
29 **עקיבא ממוהין, הוין מאלמנה לבתן גזול, שהיה אברה**
30 **תורה**: **"לא יקח" ו"לא יחלל" - חילולין הוא עושה,**
31 **ואין עושה ממוהין - ולרבי ישבב, דאמר**: **בואו ונגזרו**
32 **על עקיבא בן יוסף, שהיה אומר**: **פל איתו לו ביאה**
33 **בישראל גזול ממוה, מאי בינייהו? איכא בינייהו**
34 **חיבי**

1 אף קנס במקום פטר - ומשום קנס נקט בת שלש. אבל למכר - מבת אחד ועד
2 שתיים שתי שערות, ואבא - שן לון קנס לנערת אפילו לא איך בן ב' - אמתיקון
3 מקשי. הכי גרסין: נערה נערה הנערה - באונס תבין 'כי ימצא איש נערה בתולה וגו',
4 וכתיב בתריה 'ונתן והיא עשמה עמו אלבי נערה', ודרשין "נערה" יתרה, והיא
5 יתרה ר'דנערה', דמצי למכתב "נתן לאביה",
6 חד לנעיה - לכשרה. בתולה בתולה הבתולות
7 - במפתה תבין 'וכי יפתח איש ביתו בתולה', וקרא
8 ארומא תבית "כסף שקול עבורה הבתולות",
9 ומצי למכתב "כדמור בתולה" אלה, ואלה,
10 דרשין: הוה יתרה ר'בתולות', דמצי למכתב
11 "כדמור" ולשתוק. והוא מיבעי ליה - ההוא
12 "נערה", וחד ולא תבין 'ונתן אבא', מיבעי
13 ליה לדבראי, שאם לאו הספק אבא להמנוח
14 ביד עשה - פטור. ליה נערה - משמע
15 שהוא קיימא. מיבעי לאבי היתרה - שוה -
16 "בתולה" דבתיב גבי מפתה - מיבעי ליה
17 להיגדה שוה, 'בתולה' 'בתולה' למרשה וחד
18 מה כסף האמור באונס תמיש - אף מפתה
19 תמיש, ומה מפתה שקלים, דבתיב ביה
20 "שקלי" - אף תמיש על אונס - שקלים
21 קאמר. עבודת הבתולות - תמיש כסף
22 דמפרשינן במאנא את בתולה, שראו זה
23 תמיש עבורה בתולות, ומורה הבתולות -
24 דהו שקלים וכו', וחד לנעיה - שוה - ואפי
25 מופנה מנד אחר, ולמידי הימנה, ולתפי
26 פהאי תנא - מתניוקן דקתני שן קנס לממורת
27 ולאחותו - לאפוקי מאי, גא. שם לא חבל
28 לשן קודשין תופסין לו בה, פירש לאחותו וכו'
29 חיבי כריתות, ודילפינן בקודשין שאין קודשין
30 תופסין בהן, בפרק שליש (ד.טו), ומשמע ליה
31 "תדה" לשון הויה קודשין, ולרבי שוה
32 מנסיא משמע ליה "תדה" - רש קום, וכן
33 איה בה הויה - וקודשין תופסין בחיבי
34 לאון, דהתם ליקף לאו, ולרבי עקיבא דאמר אין
35 קודשין תופסין בחיבי לאון - ביבמות
36 כדחולץ (מד.ה) בביתא: המחזיר גרושתה,
37 רבי עקיבא אומר: אין לו בא קודשין, שאי בינייהו
38 - משום רבי שמעון בן מנסיא אף פריך לה
39 דאילו שמעון התימני שמעין ליה ביבמות
40 (ט"ז) דפליג עליה דרבי עקיבא אבא, ודא;
41 איזוהי ממו - כל שאר בשר שהוא בלא רבא,
42 דרבי רבי עקיבא, שמעון התימני אומר כל
43 שחיבין עליו כרת בידו שומע, אלא לרבי
44 שמעון בן מנסיא אף אבא לא, אי סבירא ליה,
45 כרבי עקיבא - מאי איתן לה, מי שמענתא
46 ר'דנערה' לשון קום, למשמעת דשמעון
47 תמישין אין נמי, שמעין ליה לרבי שמעון בן
48 מנסיא אפי' הויה אימעטא לה ממו, ומה בן
49 ארואה לקיימה ליש בה הויה? אלמנה לבתן גזול - תמורה דרבי עקיבא דרבי אבא חילא, דלרבי מידי דלא
50 תופסין לו בה, ואף על גב דאין קודשין תופסין בחיבי כריתות, כדפרישין סוף דאמור (קודשין ט"א) לאו דמי ממוה מחיבי
51 - מן הגזילים מחיבי לאון, אף יקח - וסמך ליה "לא חילל וכו" - מדין כהונה ודע - מדין כהונה ודע -
52 מחללו, ולא שן ממורים עליהם, ואי נוצחו על ידו - שמרבה ממורים
53 בישראל דבם, שהוא אומר כל שאין לו באשת בישראל - הבא על אשה שאין לו בה
54 היתר ביאה - הולד ממור, אפילו אלמנה לבתן גזול נמי.

1 אף קנס במקום פטר - ומשום קנס נקט בת שלש. אבל למכר - מבת אחד ועד
2 שתיים שתי שערות, ואבא - שן לון קנס לנערת אפילו לא איך בן ב' - אמתיקון
3 מקשי. הכי גרסין: נערה נערה הנערה - באונס תבין 'כי ימצא איש נערה בתולה וגו',
4 וכתיב בתריה 'ונתן והיא עשמה עמו אלבי נערה', ודרשין "נערה" יתרה, והיא
5 יתרה ר'דנערה', דמצי למכתב "נתן לאביה",
6 חד לנעיה - לכשרה. בתולה בתולה הבתולות
7 - במפתה תבין 'וכי יפתח איש ביתו בתולה', וקרא
8 ארומא תבית "כסף שקול עבורה הבתולות",
9 ומצי למכתב "כדמור בתולה" אלה, ואלה,
10 דרשין: הוה יתרה ר'בתולות', דמצי למכתב
11 "כדמור" ולשתוק. והוא מיבעי ליה - ההוא
12 "נערה", וחד ולא תבין 'ונתן אבא', מיבעי
13 ליה לדבראי, שאם לאו הספק אבא להמנוח
14 ביד עשה - פטור. ליה נערה - משמע
15 שהוא קיימא. מיבעי לאבי היתרה - שוה -
16 "בתולה" דבתיב גבי מפתה - מיבעי ליה
17 להיגדה שוה, 'בתולה' 'בתולה' למרשה וחד
18 מה כסף האמור באונס תמיש - אף מפתה
19 תמיש, ומה מפתה שקלים, דבתיב ביה
20 "שקלי" - אף תמיש על אונס - שקלים
21 קאמר. עבודת הבתולות - תמיש כסף
22 דמפרשינן במאנא את בתולה, שראו זה
23 תמיש עבורה בתולות, ומורה הבתולות -
24 דהו שקלים וכו', וחד לנעיה - שוה - ואפי
25 מופנה מנד אחר, ולמידי הימנה, ולתפי
26 פהאי תנא - מתניוקן דקתני שן קנס לממורת
27 ולאחותו - לאפוקי מאי, גא. שם לא חבל
28 לשן קודשין תופסין לו בה, פירש לאחותו וכו'
29 חיבי כריתות, ודילפינן בקודשין שאין קודשין
30 תופסין בהן, בפרק שליש (ד.טו), ומשמע ליה
31 "תדה" לשון הויה קודשין, ולרבי שוה
32 מנסיא משמע ליה "תדה" - רש קום, וכן
33 איה בה הויה - וקודשין תופסין בחיבי
34 לאון, דהתם ליקף לאו, ולרבי עקיבא דאמר אין
35 קודשין תופסין בחיבי לאון - ביבמות
36 כדחולץ (מד.ה) בביתא: המחזיר גרושתה,
37 רבי עקיבא אומר: אין לו בא קודשין, שאי בינייהו
38 - משום רבי שמעון בן מנסיא אף פריך לה
39 דאילו שמעון התימני שמעין ליה ביבמות
40 (ט"ז) דפליג עליה דרבי עקיבא אבא, ודא;
41 איזוהי ממו - כל שאר בשר שהוא בלא רבא,
42 דרבי רבי עקיבא, שמעון התימני אומר כל
43 שחיבין עליו כרת בידו שומע, אלא לרבי
44 שמעון בן מנסיא אף אבא לא, אי סבירא ליה,
45 כרבי עקיבא - מאי איתן לה, מי שמענתא
46 ר'דנערה' לשון קום, למשמעת דשמעון
47 תמישין אין נמי, שמעין ליה לרבי שמעון בן
48 מנסיא אפי' הויה אימעטא לה ממו, ומה בן
49 ארואה לקיימה ליש בה הויה? אלמנה לבתן גזול - תמורה דרבי עקיבא דרבי אבא חילא, דלרבי מידי דלא
50 תופסין לו בה, ואף על גב דאין קודשין תופסין בחיבי כריתות, כדפרישין סוף דאמור (קודשין ט"א) לאו דמי ממוה מחיבי
51 - מן הגזילים מחיבי לאון, אף יקח - וסמך ליה "לא חילל וכו" - מדין כהונה ודע - מדין כהונה ודע -
52 מחללו, ולא שן ממורים עליהם, ואי נוצחו על ידו - שמרבה ממורים
53 בישראל דבם, שהוא אומר כל שאין לו באשת בישראל - הבא על אשה שאין לו בה
54 היתר ביאה - הולד ממור, אפילו אלמנה לבתן גזול נמי.

1 אף קנס במקום פטר - ומשום קנס נקט בת שלש. אבל למכר - מבת אחד ועד
2 שתיים שתי שערות, ואבא - שן לון קנס לנערת אפילו לא איך בן ב' - אמתיקון
3 מקשי. הכי גרסין: נערה נערה הנערה - באונס תבין 'כי ימצא איש נערה בתולה וגו',
4 וכתיב בתריה 'ונתן והיא עשמה עמו אלבי נערה', ודרשין "נערה" יתרה, והיא
5 יתרה ר'דנערה', דמצי למכתב "נתן לאביה",
6 חד לנעיה - לכשרה. בתולה בתולה הבתולות
7 - במפתה תבין 'וכי יפתח איש ביתו בתולה', וקרא
8 ארומא תבית "כסף שקול עבורה הבתולות",
9 ומצי למכתב "כדמור בתולה" אלה, ואלה,
10 דרשין: הוה יתרה ר'בתולות', דמצי למכתב
11 "כדמור" ולשתוק. והוא מיבעי ליה - ההוא
12 "נערה", וחד ולא תבין 'ונתן אבא', מיבעי
13 ליה לדבראי, שאם לאו הספק אבא להמנוח
14 ביד עשה - פטור. ליה נערה - משמע
15 שהוא קיימא. מיבעי לאבי היתרה - שוה -
16 "בתולה" דבתיב גבי מפתה - מיבעי ליה
17 להיגדה שוה, 'בתולה' 'בתולה' למרשה וחד
18 מה כסף האמור באונס תמיש - אף מפתה
19 תמיש, ומה מפתה שקלים, דבתיב ביה
20 "שקלי" - אף תמיש על אונס - שקלים
21 קאמר. עבודת הבתולות - תמיש כסף
22 דמפרשינן במאנא את בתולה, שראו זה
23 תמיש עבורה בתולות, ומורה הבתולות -
24 דהו שקלים וכו', וחד לנעיה - שוה - ואפי
25 מופנה מנד אחר, ולמידי הימנה, ולתפי
26 פהאי תנא - מתניוקן דקתני שן קנס לממורת
27 ולאחותו - לאפוקי מאי, גא. שם לא חבל
28 לשן קודשין תופסין לו בה, פירש לאחותו וכו'
29 חיבי כריתות, ודילפינן בקודשין שאין קודשין
30 תופסין בהן, בפרק שליש (ד.טו), ומשמע ליה
31 "תדה" לשון הויה קודשין, ולרבי שוה
32 מנסיא משמע ליה "תדה" - רש קום, וכן
33 איה בה הויה - וקודשין תופסין בחיבי
34 לאון, דהתם ליקף לאו, ולרבי עקיבא דאמר אין
35 קודשין תופסין בחיבי לאון - ביבמות
36 כדחולץ (מד.ה) בביתא: המחזיר גרושתה,
37 רבי עקיבא אומר: אין לו בא קודשין, שאי בינייהו
38 - משום רבי שמעון בן מנסיא אף פריך לה
39 דאילו שמעון התימני שמעין ליה ביבמות
40 (ט"ז) דפליג עליה דרבי עקיבא אבא, ודא;
41 איזוהי ממו - כל שאר בשר שהוא בלא רבא,
42 דרבי רבי עקיבא, שמעון התימני אומר כל
43 שחיבין עליו כרת בידו שומע, אלא לרבי
44 שמעון בן מנסיא אף אבא לא, אי סבירא ליה,
45 כרבי עקיבא - מאי איתן לה, מי שמענתא
46 ר'דנערה' לשון קום, למשמעת דשמעון
47 תמישין אין נמי, שמעין ליה לרבי שמעון בן
48 מנסיא אפי' הויה אימעטא לה ממו, ומה בן
49 ארואה לקיימה ליש בה הויה? אלמנה לבתן גזול - תמורה דרבי עקיבא דרבי אבא חילא, דלרבי מידי דלא
50 תופסין לו בה, ואף על גב דאין קודשין תופסין בחיבי כריתות, כדפרישין סוף דאמור (קודשין ט"א) לאו דמי ממוה מחיבי
51 - מן הגזילים מחיבי לאון, אף יקח - וסמך ליה "לא חילל וכו" - מדין כהונה ודע - מדין כהונה ודע -
52 מחללו, ולא שן ממורים עליהם, ואי נוצחו על ידו - שמרבה ממורים
53 בישראל דבם, שהוא אומר כל שאין לו באשת בישראל - הבא על אשה שאין לו בה
54 היתר ביאה - הולד ממור, אפילו אלמנה לבתן גזול נמי.

1 אף קנס במקום פטר - ומשום קנס נקט בת שלש. אבל למכר - מבת אחד ועד
2 שתיים שתי שערות, ואבא - שן לון קנס לנערת אפילו לא איך בן ב' - אמתיקון
3 מקשי. הכי גרסין: נערה נערה הנערה - באונס תבין 'כי ימצא איש נערה בתולה וגו',
4 וכתיב בתריה 'ונתן והיא עשמה עמו אלבי נערה', ודרשין "נערה" יתרה, והיא
5 יתרה ר'דנערה', דמצי למכתב "נתן לאביה",
6 חד לנעיה - לכשרה. בתולה בתולה הבתולות
7 - במפתה תבין 'וכי יפתח איש ביתו בתולה', וקרא
8 ארומא תבית "כסף שקול עבורה הבתולות",
9 ומצי למכתב "כדמור בתולה" אלה, ואלה,
10 דרשין: הוה יתרה ר'בתולות', דמצי למכתב
11 "כדמור" ולשתוק. והוא מיבעי ליה - ההוא
12 "נערה", וחד ולא תבין 'ונתן אבא', מיבעי
13 ליה לדבראי, שאם לאו הספק אבא להמנוח
14 ביד עשה - פטור. ליה נערה - משמע
15 שהוא קיימא. מיבעי לאבי היתרה - שוה -
16 "בתולה" דבתיב גבי מפתה - מיבעי ליה
17 להיגדה שוה, 'בתולה' 'בתולה' למרשה וחד
18 מה כסף האמור באונס תמיש - אף מפתה
19 תמיש, ומה מפתה שקלים, דבתיב ביה
20 "שקלי" - אף תמיש על אונס - שקלים
21 קאמר. עבודת הבתולות - תמיש כסף
22 דמפרשינן במאנא את בתולה, שראו זה
23 תמיש עבורה בתולות, ומורה הבתולות -
24 דהו שקלים וכו', וחד לנעיה - שוה - ואפי
25 מופנה מנד אחר, ולמידי הימנה, ולתפי
26 פהאי תנא - מתניוקן דקתני שן קנס לממורת
27 ולאחותו - לאפוקי מאי, גא. שם לא חבל
28 לשן קודשין תופסין לו בה, פירש לאחותו וכו'
29 חיבי כריתות, ודילפינן בקודשין שאין קודשין
30 תופסין בהן, בפרק שליש (ד.טו), ומשמע ליה
31 "תדה" לשון הויה קודשין, ולרבי שוה
32 מנסיא משמע ליה "תדה" - רש קום, וכן
33 איה בה הויה - וקודשין תופסין בחיבי
34 לאון, דהתם ליקף לאו, ולרבי עקיבא דאמר אין
35 קודשין תופסין בחיבי לאון - ביבמות
36 כדחולץ (מד.ה) בביתא: המחזיר גרושתה,
37 רבי עקיבא אומר: אין לו בא קודשין, שאי בינייהו
38 - משום רבי שמעון בן מנסיא אף פריך לה
39 דאילו שמעון התימני שמעין ליה ביבמות
40 (ט"ז) דפליג עליה דרבי עקיבא אבא, ודא;
41 איזוהי ממו - כל שאר בשר שהוא בלא רבא,
42 דרבי רבי עקיבא, שמעון התימני אומר כל
43 שחיבין עליו כרת בידו שומע, אלא לרבי
44 שמעון בן מנסיא אף אבא לא, אי סבירא ליה,
45 כרבי עקיבא - מאי איתן לה, מי שמענתא
46 ר'דנערה' לשון קום, למשמעת דשמעון
47 תמישין אין נמי, שמעין ליה לרבי שמעון בן
48 מנסיא אפי' הויה אימעטא לה ממו, ומה בן
49 ארואה לקיימה ליש בה הויה? אלמנה לבתן גזול - תמורה דרבי עקיבא דרבי אבא חילא, דלרבי מידי דלא
50 תופסין לו בה, ואף על גב דאין קודשין תופסין בחיבי כריתות, כדפרישין סוף דאמור (קודשין ט"א) לאו דמי ממוה מחיבי
51 - מן הגזילים מחיבי לאון, אף יקח - וסמך ליה "לא חילל וכו" - מדין כהונה ודע - מדין כהונה ודע -
52 מחללו, ולא שן ממורים עליהם, ואי נוצחו על ידו - שמרבה ממורים
53 בישראל דבם, שהוא אומר כל שאין לו באשת בישראל - הבא על אשה שאין לו בה
54 היתר ביאה - הולד ממור, אפילו אלמנה לבתן גזול נמי.

1 אף קנס במקום פטר - ומשום קנס נקט בת שלש. אבל למכר - מבת אחד ועד
2 שתיים שתי שערות, ואבא - שן לון קנס לנערת אפילו לא איך בן ב' - אמתיקון
3 מקשי. הכי גרסין: נערה נערה הנערה - באונס תבין 'כי ימצא איש נערה בתולה וגו',
4 וכתיב בתריה 'ונתן והיא עשמה עמו אלבי נערה', ודרשין "נערה" יתרה, והיא
5 יתרה ר'דנערה', דמצי למכתב "נתן לאביה",
6 חד לנעיה - לכשרה. בתולה בתולה הבתולות
7 - במפתה תבין 'וכי יפתח איש ביתו בתולה', וקרא
8 ארומא תבית "כסף שקול עבורה הבתולות",
9 ומצי למכתב "כדמור בתולה" אלה, ואלה,
10 דרשין: הוה יתרה ר'בתולות', דמצי למכתב
11 "כדמור" ולשתוק. והוא מיבעי ליה - ההוא
12 "נערה", וחד ולא תבין 'ונתן אבא', מיבעי
13 ליה לדבראי, שאם לאו הספק אבא להמנוח
14 ביד עשה - פטור. ליה נערה - משמע
15 שהוא קיימא. מיבעי לאבי היתרה - שוה -
16 "בתולה" דבתיב גבי מפתה - מיבעי ליה
17 להיגדה שוה, 'בתולה' 'בתולה' למרשה וחד
18 מה כסף האמור באונס תמיש - אף מפתה
19 ת

רבי לא בשם רבי יצאי: מיכן לבתי דינין שלא יהו דנין בשבת! מאי טעמא? נאמר כאן (שמות כא): **בכל משבתיכם, ונאמר להלן (במדבר לה): והיו אלה לכם לחקת משפט לדדתיכם בכל מושבתיכם.** מה להלן – בבית דין הכתוב מדבר, אף כאן – בבית דין הכתוב מדבר.

[דף כ"ב ע"ב]

הלכה ז'

מתני' דיני ממונות, הפהרות והטמאות – מתחילין מן הגדול. ודיני נפשות – מתחילין מן הצד. הכל כשירין לדון דיני ממונות, ואין הכל כשירין לדון דיני נפשות, אלא כהנים, ולויים, וישראלים המשיאין לכהונה.

גמרא רבי אומר: (שמות כג) **לא תענה על רב. רב פתיב, שלא תענה אחר הרב, אלא קודם לרב.**

רבי יוסי בן חנינה אומר: **לא תענה על רב. רב פתיב, שלא תענה קודם לרב, אלא אחר הרב.** רב אומר: **לא תענה, אפילו אחר מאה; דברי רבי פינחס.**

רבי הלמה בשם רבי סימון: איתפלגון רבי יוחנן וריש לקיש. חד אומר: דינינו פדיניהן, וחד אומר: אין דינינו פדיניהן. מאן דמר: דינינו פדיניהן – ניהא. מאן דמר: אין דינינו פדיניהן – מזה מקיים **ויאמר יהודה (בראשית לו), ויאמר ממוכן (אסתר א)?** ראו דברי יהודה. ראו דברי ממוכן.

ומניין שמתחילין בדיני נפשות מן הצד? תנא שמואל תקון קומי רבי אחא: (שמואל א כה) **ויאמר דוד לאנשיו חגרו איש חרבו, ואחר כך ישבו בדין על נבל.**

רבי תימא בר פפיים בשם רב הושעיא: אף בפסול משפחה – מתחילין מן הצד.

הכל כשירין לדון דיני ממונות. רבי יהודה אומר: אפילו ממזרין. רבי יהודה אומר: אין מדקדקין ביין נסד.

פתיב: **לא תטה משפט אבינך בריבו – אי אתה מטה, אכל אתה מטה בדינו של שור.**

רבי אבהו בשם רבי יוחנן: ובלבד בדברים שבין דיני ממונות לדיני נפשות.

[דף כ"ג ע"א]

כמה אינו? אגן תנינן; תשע. תני רבי חייה: חד עשר. הי דיני תרתי אהרננייתא? הפרים, וכל מי שלא ראה לו בנים – פשר לדון דיני ממונות ולא דיני נפשות.

רבי אבהו בשם רבי יוחנן: אף פחות מכן עשרים, ושלא הביא שתי שערות – פשר בדיני ממונות ולא בדיני נפשות. ויושב בדינו של שור.

רבי יוסי בן חנינה אומר: תלת עשרה. והי דינו תרתין אהרננייתא? דנין שני דיני ממונות ביום אחד, ואין דנין שני דיני נפשות ביום אחד. אומר רבי אבין: ואפילו נואף ונזאפת.

הַלְכָה ח'

מתני' סנהדרין – היתה פתחי גרן עגולה, כדי שיהו רואין זה את זה. ושני סופרי דינין עומדין לפניו אחד מימין ואחד משמאל, וכותבין דברי מזבין ודברי המחייבין. רבי יהודה אומר: שלשה היו, אחד פותב דברי מחייבין, ואחד פותב דברי מזבין, והשלישי פותב דברי המזבין ודברי מחייבין.

שלוש שורות של תלמידי חכמים יושבין לפניו, כל אחד ואחד מכיר את מקומו. צרכו לסמוך – סומכין מן הראשונה. אחד מן השנייה בא לו לראשונה, ואחד מן השלישית בא לו לשניה, ובדרין להן עוד אחד מן הקהל, ומושיבין אותו בשלישית. ולא היה יושב במקומו של ראשון, אלא יושב במקום הראוי לו.

גמרא רבי בא בר יסא בשם רבי יוחנן: נאמר כאן – עדה, ונאמר להלן – עדה.

מיתיה לה רב ממתניתא, מתניתא אמרה: הוי זנב לאריות ולא ראש לשועלים. מתלא אמר: הוי ראש לשועלים ולא זנב לאריות. דתנינן: צרכו לסמוך – סומכין מראשונה.

הַלְכָה ט'

מתני' ביצד מאיימין על עידי נפשות? היו מכניסין אותן ומאיימין עליהן. שמוא תאמרו מאומד, ומשמועה, עד מפי עד, מפי אדם נאמן שמעתם, או שמוא שאין אתם יודעין שפופנו לכהזק אתכם בדרישה ובחקירה. הווי יודעין: שלא דיני ממונות דיני נפשות. דיני ממונות – אדם נוהג ממוז ומתכפר לו. ודיני נפשות – דמו ודם ורעיותיו תלוין בו עד סוף כל הדורות. שפן מצינו בקון שהרג את הכל, נאמר בו (בראשית ד): קול דמי אחיד צעקים אלי מן האדמה. אינו אומר: "דם" אחיד. אלא "דמי" אחיד – דמו ודם ורעיותיו. דבר אחר: דמי אחיד – שהיה דמו מושלף על העצים ועל האבנים.

לפיכך נברא אדם יחידי בעולם, ללמד: שכל המאבד נפש אחת – מעליו עליו כאילו איבד עולם מלא. וכל המקיים נפש אחת – מעליו עליו כאילו קיים עולם מלא. ומפני שלום הפריות, שלא יאמר אדם לחבירו: "אבא גדול מאביך", ושלא יהו המינין אומרים: רשויות הרבה יש בשמים. ולתגיד גדולתו של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, שאדם טובע פמה מטביעות

[דף כ"ג ע"ב]

בחותם אחד, וכולן דומין זה לזה, ומלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא טבע כל אדם בחותמו של אדם הראשון, ואין אחד מהן דומה לחבירו – לפיכך: כל אחד ואחד הויב לומר: "בשבילי נברא העולם!"

שמוא תאמרו: "מה לנו ולצרה הזאת?" והלא כבר נאמר (ויקרא ה): והוא עד או ראה או ידע וגו'. שמוא תאמר: "מה לנו לחוב בדמו של זה?" הלא כבר נאמר (משלי יא) ובאבד רשעים רנה.

גמרא ביצד מאומד? לא תאמרו: ראינוהו רודף אחריו וסייף בידו, נכנסם לחורפה אחריו, נכנסנו אחריו ומצאנוהו הרוג, ראינוהו יוצא והסייף מטפטפת דם.

אמר רבי שמעון בן שטח: אראה בנחמה, אם לא ראיתי רודף אחר אחד נכנס לחורפה, נכנסתי אחריו, ומצאתיו הרוג, וזה יוצא וסייף מנשף דם. אמרתי לו: אראה בנחמה שזה הרגו, אבל מה אעשה שאין דמו מסור בדי, אלא היודע מחשבות ופרע מאותו האיש. לא הספיק לצאת משם, עד שהכישו נחש ומת.

אדם נברא יהודי בעולם – מפני המשפחות שלא יהו מתגרות זו בזו. והלא דברים קל וחומר: ומה אם בזמן שהן בני אב אחד – מתגרות זו בזו. אילו היו בני שנים – על אחת כמה וכמה! דבר אחר: שלא יהו הצדיקים אומרים: אנו בני צדיק, ואתם בני רשעים.

לחגיד גדולתו של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא בו. לחגיד גדולת מלך מלכי המלכים, שמהותם אחד טובע כל החותמות, ואין אחד מהן דומה לחבירו, שנאמר (איוב לח): **תתהפך כחמר חותם**. ומפני מה שינה פרצופותיהן? שלא יהא אדם קופץ והולך לאשת חבירו, או לשדה חבירו.

תני בשם רבי מאיר: שלשה דברים שינה הקדוש ברוך הוא בבני אדם. מראה פנים, ודעת, וקול. מראה ודעת – מפני הגזלנין. וקול – מפני הערוב.

אמר רבי יצחק: אפילו תינתא או חיטתא – לא דמייא לחבירתה.

אדם נברא בערב שבת – כדי שייכנס תחילה למצוה. דבר אחר: למה נברא באחרונה? משל למלך שעשה סעודה. בשמתקין הסעודה, מזמין האורחין. כך (משלי ט) **חכמות בנתה ביתה** – זה הקדוש ברוך הוא שבנה את העולם בחכמה, שנאמר (שם) **ה' בחכמה יסד ארץ וגו'**. (שם) **חצבה עמודיה שבעה** – אלו שבעה ימי בראשית. (שם) **טבחה טבחה מסכה יינה** – אלו ימים ונהרות וכל צרכי העולם. (שם) **מי פתי יסר הנה** – זה אדם והנה.

שמא תאמרו מה לנו ולצרה בו. בתיב (מלכים א כב): **ועבר הרנה במחנה**. מהו הרנינה? הרניני. וכן הוא אומר (דברי הימים ב ט): **בצאת לפני החלוצי וגו'** – ללמדך שאף מפלת הרשעים אינה שמחה לפני המקום.

הדרן עלך פירק אחר דיני ממונות

פִּרְקַת הַמִּישֵׁי

הַלְכָה א'

מתני' היו בודקין אותן בשבע תקירות, באי זו שבוע, באי זו שנה, באי זה חדש, בכמה בחדש, באי זה יום, באי זו שעה,

[דף כ"ד ע"א]

באי זה מקום. רבי יוסי אומר: באי זה יום, באי זו שעה, באי זה מקום. מפירין אתם אותו?
והתיריתם בו? העובד עבודה זרה, את מי עבד, ובמה עבד.

גמרא ולא תנינן באי זה יוכל, שאין הדבר מצוי. אשכח תני רבי שמעון בן יוחי אומר: אף
באי זה יוכל, וקיימונה בהוא דעאל ובהוא דנפק.

מניין לשבע הקירות? תנא שמואל הזקן קומי רבי אחא (דברים י): **וּדְרִשְׁתָּ, וְחִקְרְתָּ, וּשְׁאַלְתָּ, הֵיטֵב, וְהִנְהַיְתָּ אִמָּת, נְכוּן. אָמַר לִיה: לֹא תִהְיֶה קְרָא וְאִזְל, אֵלָּא, וּדְרִשְׁתָּ, וְחִקְרְתָּ, וּשְׁאַלְתָּ, הֵיטֵב. וְהוֹגֵד לְךָ וְשִׁמְעֵתָ, וּשְׁאַלְתָּ, הֵיטֵב, הֵיטֵב הֵיטֵב – לְגִזְרָה שְׁוֵה, לִיתֵן כֹּל אַחַת וְאַחַת – שְׁמוּעָה, שְׁאַלְתָּ, דְרִישָׁה, וְחִקְרְתָּ.**

רבי יצחק מקשי לה: הוון תפיסין בחד ליסמים דמיבכריא, אמרין: בְּדוֹן קְטוּל, בְּדוֹן קְטַל. ומניין
לזה שבע הקירות? איסי אומר: דמיבכריא אמרין: בְּדוֹן קְטוּל, בְּדוֹן קְטַל. ומניין לזה שבע הקירות?
איסי אומר: כֹּל זְמוֹן שְׂאֵלוֹ הַעֲדִים יְכוּלִין לְהַזְדַּמֵּם עַל אוֹתָהּ עֲדוּת – אִין תְּהוּרַג נְהַרַג.

מפירין אתם אותו? מה היה, עפוי"ם או ישראל היה. נישמעיינה מהדא: דמר רבי יוחנן: נְהַרַג
מפיבכריא לצפורי – הֲזִקָּה שִׁישְׂרָאֵל הִיָּה. **הַתְּרִיתֶם בּוֹ.** מניין להתריייה? רבי שמואל בר נחמן
בשם רבי יונתן: **וְאִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח אֶת אַחֲתוֹ חֶסֶד הוּא** (ויקרא כ).

אמר רבי בון: קוין נשא אחותו. הַכֹּל נֶשֶׂא אַחֲתוֹ. חֶסֶד עֲשִׂיתִי עִם הַרְאִשׁוֹנִים שִׁיבְנָה עוֹלָם
מִהוּ, **כִּי אִמְרַתִּי עוֹלָם חֶסֶד וּבְנָה** (תהלים פט). תני: רבי שמעון בן יוחי אומר: (דברים י) **עַל פִּי
שְׁנַיִם עֲדִים יוֹמַת הַמֵּת, הַמֵּת מֵת?** אֵלָּא לְהוֹדִיעֵנוּ בְּאִי זו מֵיתָה מֵת.

תני, רבי יודה בי רבי אילעאי אומר: (שמות כא) **וְכִי יִזַּד אִישׁ עַל רֵעֵהוּ לְהַרְגוֹ בְּעֶרְמָה –**
שִׁיעֲרִימוּהוּ בְּאִיזוֹ מֵיתָה מֵת. הֵיתָה מֵיתָתוֹ בְּחִמּוּרָה, וְהִתְרוּ בּוֹ בְּקֶלֶה – יְכִיל מִימְרָה, אִילוּ הוּהוּ
יָדַע שְׁמֵיתָתוֹ בְּחִמּוּרָה, לֹא הוּהוּ עֶבֶד הַדָּא מִילְתָּא.

הֵיתָה מֵיתָתוֹ בְּקֶלֶה, וְהִתְרוּהוּ בְּחִמּוּרָה, עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹדֵן בִּי רַבִּי אִילְעָאִי – שִׁיעֲרִימוּהוּ
בְּאִי זו מֵיתָה מֵת.

[דף כ"ד ע"ב] הִיוּ מֵתֵרִין בּוֹ, וְשׁוֹתֵק. מֵתֵרִין בּוֹ, וּמְרַבִּין בְּרָאשׁוֹ. אִף עַל פִּי שְׁאֵמַר: "יֹדַע
אֲנִי" – פְּטוּר, עַד שְׁיֵאמַר: "עַל מְנַת כֹּן אֲנִי עוֹשֶׂה".

רְאוּהוּ שׁוֹפֵף דָּם, אָמְרוּ לוֹ: "הָיוּ יוֹדַע שְׁכֹן בְּרִית הוּא, וְהִתּוֹרָה אָמְרָה (בראשית ט): **שִׁפֹּף דָּם
הָאָדָם בְּאָדָם דָּמוֹ יִשְׁפָּד!**" אִף עַל פִּי שְׁאֵמַר: "יֹדַע אֲנִי" – פְּטוּר, עַד שְׁיֵאמַר: "עַל מְנַת כֹּן
אֲנִי עוֹשֶׂה".

רְאוּהוּ מַחְלֵל שֶׁבֶת, אָמְרוּ לוֹ: "הָיוּ יוֹדַע שְׁחִוָּא שֶׁבֶת, וְהִתּוֹרָה אָמְרָה: (שמות לא) **מַחְלֵלִיָּה מוֹת
יּוֹמַת!**" אִף עַל פִּי שְׁאֵמַר: "יֹדַע אֲנִי" – פְּטוּר, עַד שְׁיֵאמַר: "עַל מְנַת כֹּן אֲנִי עוֹשֶׂה".

רבי חייה בר גמדיא שאל: "מקושש" משום מאי מיחייב, משום תולש, או משום קוצר? נישמענינה מהדא: ויהיו בני ישראל במדבר ומצאו (במדבר טו) – תלמוד שמצאוהו תולש עצים מן הפרקע.

רבי חייה בר גמדיא שאל: "מקושש" במה הוא מיתתו? במקילה? נישמענינה מהדא: יודעין היו שמקושש חייב מיתה, ולא היו יודעין במה היתה מיתתו. אשפח תני רבי חייה: (ויקרא כד) הוציא את המקלל מחוץ למחנה, במה היתה מיתתו? במקילה.

את מה עבד? לפעור או למרקולים? ובמה עבדה? בעבודתה עבדה, או בעבודת גבות. נישמענינה מהדא: מעשה שבאו שנים ואמרו: ראינו זה עובד עבודת אלילים, ואין אנו יודעין פעור הנה או מרקולים הנה, דנין אותו בשתיקה, ובאי זו מודעה פומרין אותו.

הלכה ב' מתני' כל הפרקה בבדיקות – הרי זה משתבח. מעשה ובדק בן זכאי בעוקצי תאנים. ומה בין תקירות לבדיקות? אלא, שבתקירות, אמר אחד: "איני יודע" – עדותן בטילה. בבדיקות, אמר אחד: "איני יודע". ואפילו שנים אומרים: "אין אנו יודעין" – עדותן קיימת. אחד תקירות ואחד בבדיקות, בזמן שהן מבחישין זה את זה – עדותן בטילה.

גמרא במה לקטון? בעוקציהן לקטון? במה אכלו, בגלעיניהן? תפון תנינו: מי שהיו שתי כיתי עדים מעידים, אלו מעידים שגזר שתיים.

[דף כ"ה ע"א]

ואלו מעידין שגזר חמש, בית שמאי אומרים: נחלקה עדותן, אין פאן גזירות. ובית הלל אומרים: יש בכלל חמש שתיים, ויהא גזיר שתיים.

רב אמר: בכלל נחלקו, אכל בפרט – כל עמא מודו ושיש בכלל חמש שתיים] נחלקה העדות. ורבי יוחנן אמר: במונה נחלקו, אכל בכלל – כל עמא מודו [ושנחלקה העדות] שיש בכלל חמש שתיים. הידינו פולל, והידינו מונה? פולל – אהן אמר: תרתי. ואהן אמר: חמש. מונה – אהן אמר: תדא תרתי. ואהן אמר: תלת ארבעי.

רב אמר: הכחיש עדות בתוך עדות – לא בטלה העדות. ורבי יוחנן אמר: הכחיש עדות בתוך עדות – בטלה העדות. דברי הכל, הכחיש עדות לאחר עדות – לא בטלה העדות.

חייליה דרבי יוחנן מהדא דמר רבי בא בר חייה בשם רבי יונתן: היהונק המונה, זה אומר: "מן הכיס מנה". וזה אומר: "מן הצרור מנה" – הכחיש עדות בתוך עדות. אוף רב מודה שבטלה העדות, מה פליגינן? בשחיו שתי כיתי עדים, אחת אומרת: "מן הכיס מנה". ואחת אומרת: "מצרור מנה" הכחיש עדות בתוך עדות – בטלה עדות. וכרב: לא בטלה.

עדות אחת אומרת: "לתוך חיקו מנה". ואחת אומרת: "לתוך פונדתו מנה" דברי הכל: הכחיש עדות לאחר עדות – לא בטלה העדות.

אָהד אָמַר: בְּסִיף הַרְגוּ, וְאָהד אָמַר: בְּמַקַּל הַרְגוּ – הִכְחִישׁ עֵדוּת בְּתוֹךְ עֵדוּת, אוֹף רַב מוֹדָה שְׂבַמְלָה הָעֵדוּת. מַה פְּלִיגִין? בְּשֶׁהָיוּ שְׁתֵּי בֵּיתֵי עֵדִים. אַחַת אוֹמְרַת: בְּסִיף, וְאַחַת אוֹמְרַת: בְּמַקַּל – הִכְחִישׁ עֵדוּת בְּתוֹךְ עֵדוּת, בְּמַלְחָה עֵדוּת. וְכַרְב: לֹא בְּמַלְחָה עֵדוּת.

אַחַת אוֹמְרַת: "לְצַפּוֹן נָטָה". וְאַחַת אוֹמְרַת: "לְדָרוֹם פָּנָה" דְּכָרִי הַכֹּל: הִכְחִישׁ עֵדוּת לְאַחַר עֵדוּת – לֹא בְּמַלְחָה הָעֵדוּת.

הִיילִיה דְּרַב מְהֵדָא דְתַנְיִן תַּמּוּן: רַבִּי יוֹדֵן וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמְרִי: הוֹאִיל וְזוּ מוֹדוֹת שְׂאִינוּ קָיִים – יִנְשְׂאוּ, וְלֹא שְׁמִיעַ דְּמַר רַבִּי לְעוֹר: מוֹדָה רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי שְׁמַעוֹן בְּעֵדִים. מַה בֵּין עֵדִים וּמַה בֵּין צָרָה? לֹא עָשׂוּ דְכָרִי צָרָה בְּהַכִּירְתָּהּ כְּלוּם. אָמַר רַבִּי יוֹחֲנָן: אִין אָמְרָה רַבִּי לְעוֹר, מִינֵי שְׁמַעֲהָ וְאָמְרָה.

מִתְנִיתָא פְּלִיגָא עַל רַב! אָהד חֲקִירוֹת וְאָהד בְּדִיקוֹת, בְּזִמְנֵי שְׂמַכְחִישִׁין זֶה לְזֶה – עֵדוּתָן בְּטִילָה. מַה עֵבֵד לָהּ רַב? אָמַר רַבִּי מְנָא: פֶּתַר לָהּ רַב עַד בְּעַד. אָמַר רַבִּי אֲבִין:

[דף כ"ה ע"ב] אֲפִילוּ יִפְתַּר פַּת בְּכַת, שְׁנִייה הִיא לְדִינֵי נַפְשׁוֹת, דְּכַתִּיב (דברים טו): צֶדֶק צֶדֶק תִּרְדֹּף.

הִלְכָה ג' מִתְנֵי' אָהד אוֹמַר: בְּשָׁנִים בְּחֻדְשׁ. וְאָהד אוֹמַר: בְּשַׁלְשָׁה – עֵדוּתָן קָיָמַת, שְׁזַה יָדַע בְּעִיבוּרוֹ שֶׁל חֻדְשׁ, וְזֶה לֹא יָדַע.

אָהד אוֹמַר: בְּשַׁלְשָׁה, וְאָהד אוֹמַר: בְּחֻמְשָׁה – עֵדוּתָן בְּטִילָה. אָהד אוֹמַר: בְּשְׁתֵּי שָׁעוֹת, וְאָהד אוֹמַר: בְּשַׁלֹּשׁ – עֵדוּתָן קָיָמַת. אָהד אוֹמַר: בְּשַׁלֹּשׁ, וְאָהד אוֹמַר: בְּחֻמְשׁ – עֵדוּתָן בְּטִילָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמַר: קָיָמַת. אָהד אוֹמַר: בְּחֻמְשׁ, וְאָהד אוֹמַר: בְּשַׁבַּע – עֵדוּתָן בְּטִילָה, שְׂבַחְחֻמְשׁ – חֲפָה כְּמוֹרָה, וּבְשַׁבַּע – חֲפָה כְּפַעֲרַב.

גַּמְרָא עַד הֵיכָא? רַבִּי יִסָּא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחֲנָן: עַד רוּב הַחֻדְשׁ. אָמַר רַבִּי יוֹחֲנָן: כְּגוֹן הָעִירִינִין הִלְלוּ. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵינֵן כְּלוּם. וְאָמַר רַבִּי יִסָּא, כְּגוֹן אֲנָא, דְּמִן יוֹמוֹי לֹא צִלִּית מוּסַפָּא מִן דְּלֹא יָדַע אִימַת יְרָהָא.

רַבִּי מֵאִיר אוֹמַר: מִשֵּׁשׁ שָׁעוֹת וְלִמְעַלָּן מוֹדְבְּרִיתָן. רַבִּי יוֹדָה אוֹמַר: מִשֵּׁשׁ שָׁעוֹת וְלִמְעַלָּן דְּכָרִי תוֹרָה. מֵאִי טַעְמָא דְרַבִּי מֵאִיר? (שמות יב) אִךְ בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן – זֶה חֻמְשָׁה עֶשְׂרִי. יְכוּל מִשְׁתַּחֲשָׁד? תַלְמוּד לומר: אִךְ – חֲלַק. הָא בִּיצַד? תַּן לִי שְׁעָה אַחַת קוֹדָם שְׁקִיעַת הַחֲמָה.

מֵאִי טַעְמָא דְרַבִּי יְהוּדָה? אִךְ בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן – זֶה אַרְבַּעַת עֶשְׂרִי. יְכוּל כָּל הַיּוֹם? תַלְמוּד לומר: אִךְ – חֲלַק. חֲצִי לְחֻמִּין וְחֲצִי לְמוֹצָה.

מִחֲלַפַת שֵׁיטַת רַבִּי מֵאִיר! תַּמּוּן אָמַר: אִךְ – לְרֵבּוֹת, וְכֹא אָמַר: אִךְ – לְמַעַמְ! אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בְּרַב אַבּוּדִמִי: מִיעַמְוֹ שְׂאִינוּ מְחַמִּין (בְּחַמִּין). רַבִּי מֵאִיר אוֹמַר: (דברים טו) לֹא תֹאכַל עֲלֵיו חֻמִּין – עַל אֲכִילְתּוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמַר: לֹא תֹאכַל עֲלֵיו חֻמִּין – עַל עֲשִׂיתּוֹ. רַבִּי יוֹדֵן אֵית לִיהּ, עֲשִׂה

[דף כ"ז ע"א]

ולא תעשה על אכילתו, עשה ולא תעשה על ביעורו. עשה על אכילתו (דברים מז), **שבעת ימים תאכל עליו מצות** – לא חמץ. כל לא תעשה שבא מכה עשה – עשה הוא. ולא תעשה על אכילתו (שם), **לא תאכל עליו חמץ**.

עשה על ביעורו, (שמות יב) **שבעת ימים תשביתו שאר מבתכם**. לא תעשה על ביעורו, (שם) **שבעת ימים שאר לא ימצא בבתכם**.

הא רבי מאיר אומר מששה שעות ולמעלן מדבריהן, ששית אסורה משום גדר, חמישית למה משום גדר. ויש גדר לגדר? אלא חמישית מתחלפה בשביעית.

מתחלפה שיטת רבי יהודה! תמן אמר: אין חמישית מתחלפת בשביעית, וכא אומר: חמישית מתחלפת בשביעית! אומר רבי יוסי: תמן – הדבר מסור לנשים, והן עצילות, הכא – הדבר מסור לבית דין, והן זריון.

אמר רבי יוסי בי רבי בון: תמן – תחילת חמישית סוף שביעית, הכא – סוף חמישית תחילת שביעית. ותני בן: תחילת חמש – חמה במוזרח, וסוף שבע – חמה בפוערב, לעולם אין חמה נוטה למערב אלא בסוף שבע.

הלכה ד' מתני' היו מכניסין את השני ובדקין אותו. נמצאו דבריהן מכוונין – פותחין לזכות. אומר אחד מן העדים: **"יש לי ללמד עליו זכות"**. או אחד מן התלמידים: **"יש לי ללמד עליו חובה"** – משתקין אותו. אומר אחד מן התלמידים: **"יש לי ללמד עליו זכות"** – מעלין ומושיבין אותו עמוהו, ולא היה יורד משם כל היום. אם יש ממש בדבריו – שומעין לו.

אפילו הוא אומר: **"יש לי ללמד על עצמי זכות"** – שומעין לו, ובלבד שיהא ממש בדבריו.

גמרא תני: אם מצאו לו זכות – פטרוהו. אם לאו – מעבירין דינו, ומודווגין זוגות, וממעטין במאכל. ולא היו שותין יין, ונושאים ונותנים כל הלילה. ולמחר משכימין ובאים, והזני כניסות מחזרין אחריהו, ואומר: איש פלוני מחייב הייתי ומחייב אני. מזהב הייתי ומזהב אני. מחייב הייתי ומזהב אני – שומעין לו. מזהב הייתי ומחייב אני – למד תהילה.

תני: טעה אחד מן הדיינים,

[דף כ"ז ע"ב] אם היה מזהב – ספרי הדיינים מזכירין אותו. אם היה מחייב – אומרים לו: למד תהילה.

אמר רבי לא: מפני מה פותחין דברי המזכה? מפני המחייב, שפא תיטרף דעתו, ואין חליף מילא, ימרון ליה: תדא אמרת, תדא לא אמרת. צריכה שני עדים [ימים], נמצא דינו משתקע.

רבי יוסי בי רבי בון אומר: מפני המזכה.

הלכה ה' מתני' אם מצאו לו זכות – פטרוהו, ואם לאו – מעבירין דינו למחר, ומזדווגין זוגות זוגות, ממעמיין במאכל, ולא היו שותין ויין כל היום. ונושאים ונותנים כל הלילה, ולפחית משפמיין ובאין. המזכה אומר: אני מזכה ומזכה אני במקומי, והמחייב אומר: אני הוא המחייב ומחייב אני במקומי. המלמד הוכה – מלמד זכות. אכל המלמד זכות – אינו יכול לחזור וללמד הוכה.

ואם טעו בדבר – סופרי הדיינים מזכירין אותן. אם מצאו לו זכות – פטרוהו.

ואם לאו – עומדין על הפניין. שנים עשר מזכין ואחד עשר מחייבין – זכאי. שנים עשר מחייבין ואחד עשר מזכין, ואפילו עשרים ושנים מזכין או מחייבין, ואחד אומר איני יודע – יוסיפו הדיינים.

עד כמה מוסיפין? שנים שנים, עד שבעים ואחד. שלשים וששה מזכין, ושלשים וחמשה מחייבין – זכאי. שלשים וששה מחייבין, שלשים וחמשה מזכין – דנין אלו כנגד אלו, עד שיראה אחד מן המחייבין דברי המזכין.

גמרא תני: אחד מן העדים שאמר: "יש לי ללמד עליו זכות". ובא הכירו וסייעו, ובא הכירו וסייעו, את מי ממונין? לראשון, לשני, לשניהון? נישמעניה מהדא דרבי יוחנן: והוא שגזכה מפי עצמו – אין מושיבין אותו דין. הרי שגזכה מפי עצמו, ונמצא עד ודיין, לא מצינו עד נעשה דין.

אמר בדיני ממונות: נדקן הדין. והגדול שבדיינים אומר: נדקן הדין. תני: למה מוסיפין דיינים? שאם היו שנים מן הראשונים מזכין,

[דף כ"ז ע"א]

ואחד מן האחרונים – ליגמר הדין בשלשה. אומר רבי לא: מפיו שנראה דינו ליגמר בארבעה – אין גזמין אותו בשלשה.

אמר רבי יוסי: ותשמע מינה: שלשה שדנו, ומת אחד מהן – הותמין בשנים, וכותבין: "אף על פי שהתמנו בשנים, בשלשה דננו".

אמר רבי חיי: מתניתא אמרה כן, הדיינים הותמין בו מלמטה או העדים. ולמידין מידת הדין מפרוזבול? אשכח תני: הוא למד מידת הדין מפרוזבול.

לא ראה – רבי יוחנן אמר: זכאי. ריש לקיש אמר: חייב. אמר ליה רבי יוחנן: והלא זכאי הוא! ולמה דנין אילו כנגד אילו? שלא יראה דין זה יוצא מעמם.

הדרו עלה פרק חיי בודקין

~ פרק ששי ~

הלכה א' מתני' נגמר הדין – מוציאין אותו לסקלו. ובית הפקילה היה חוץ לבית דין, שנאמר (ויקרא כד): הוצא את המקלל מחוץ למחנה. ואחד עומד על פתח בית דין, והסודרין בידו,

והפוסם רחוק ממונו פְּדִי שְׂיֵהָא רוּזָהוּ. אָמַר אָהֳד: "יש לי לְלַמֵּד עֲלֵי וְכוּת!" הִלָּה מְנִיף בַּסּוּהָרִין, וְהַפּוּסִים רִין וּמַעְמִידוֹ. אֶפִּילוּ הוּא אָמַר: "יש לי לְלַמֵּד עַל עֲצָמֵי וְכוּת" – מְהוֹרִין אוֹתוֹ אֶפִּילוּ אַרְבָּעָה וְחֻמְשָׁה פְּעָמִים, וּבִלְבָד שְׂיֵהָא מִפּוֹשׁ בְּדַבְרֵיוּ.

[דף כ"ז ע"ב] גמרא מתניתא – או פְּרַבִּי או פְּרַבְנָן.

בְּעִיר שֶׁל נְכָרִים, דְּתַנִּי: שְׁעָרִיד, רַבִּי אֹמְרֵי: שְׁעָרִיד – בְּשַׁעַר שֶׁנִּמְצְאוּ בוֹ. אֵתָהּ אֹמְרֵי פְּהָ, אוֹ אֵינוּ אֵלָּא בְּשַׁעַר שֶׁנִּידוּנוּ בוֹ? נֹאמְרֵי פֶּאֶן: שְׁעָרִיד, וְנֹאמְרֵי לְמַעְלָה: פִּי יִמְצָא בְּקַרְבָּךְ בְּאַחַד שְׁעָרִיד. מַה שְׁעָרִיד הָאִמּוֹר לְמַעְלָה – שַׁעַר שֶׁנִּמְצָא בוֹ, אִם שְׁעָרִיד הָאִמּוֹר פֶּאֶן – שַׁעַר שֶׁנִּמְצָאוּ בוֹ.

וּרְבַנְן אָמְרֵי: שְׁעָרִיד, בְּשַׁעַר שֶׁנִּידוּן בוֹ. אֵתָהּ אֹמְרֵי פְּהָ, אוֹ אֵינוּ אֵלָּא בְּשַׁעַר שֶׁנִּמְצָא בוֹ? נֹאמְרֵי פֶּאֶן: שְׁעָרִיד, וְנֹאמְרֵי לְהֵלֶן: וְהוֹצֵאתָ אֶת הָאִישׁ הַהוּא אוֹ אֶת הָאִשָּׁה הַהִיא אֶל שְׁעָרִיד. מַה שְׁעָרִיד הָאִמּוֹר לְהֵלֶן – שַׁעַר שֶׁנִּידוּן בוֹ, אִם שְׁעָרִיד הָאִמּוֹר פֶּאֶן – שַׁעַר שֶׁנִּידוּן בוֹ.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: בְּתַחֲלִילָה, בֵּין יֵשׁ מִפּוֹשׁ בְּדַבְרֵיוּ בֵּין לָאוּ – שׁוֹמְעִין לוֹ. מִיִּכְּן וְחִילָף, יֵשׁ מִפּוֹשׁ בְּדַבְרֵיוּ – שׁוֹמְעִין לוֹ, וְאִם לָאוּ – אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ. אָמְרֵי: וְהוּא שֵׁישׁ בְּדַבְרֵיוּ הָאֶחָרִוּנִים מִפּוֹשׁ.

חֻזְקִיהָ שְׂאֵל: הֲרִי שְׂהִיָּה יוֹצֵא לִיהֲרַג וְנִשְׁתַּתֵּק, בֵּן אֲנִי אֹמְרִים: הֵא לֹא נִשְׁתַּתֵּק, הִיָּה לוֹ לְלַמֵּד עַל עֲצָמוֹ וְכוּת!

שְׁמַע רַבִּי יוֹחָנָן וּמַר: הֵא שְׂאֵלְתָּא דְּחַמְרָא. אֵלָּא בִּינֵי: הֲרִי שְׂהִיָּה יוֹצֵא לִיהֲרַג, וְאָמַר: "יש לי לְלַמֵּד עַל עֲצָמֵי וְכוּת" וְנִשְׁתַּתֵּק, בֵּן אֲנִי אֹמְרִין: הֵא אֵילוּ לֹא נִשְׁתַּתֵּק, הִיָּה לוֹ לְלַמֵּד עַל עֲצָמוֹ וְכוּת! אָמַר: הֵא אָמִירָה.

הִלְכָה ב' מִתַּנִּי' אִם מְצָאוּ לוֹ וְכוּת – פְּטוּרָהוּ. וְאִם לָאוּ – יוֹצֵא לִיִּסְקַל, וְהַפְּרוּז יוֹצֵא לְפָנָיו: "אִישׁ פְּלוֹנִי בֵּן פְּלוֹנִי יוֹצֵא לִיִּסְקַל עַל שְׁעֵבֵר עֵבִירָה פְּלוֹנִיתָ, וּפְלוֹנִי וּפְלוֹנִי עֲדִיו, וְכָל מִי שִׁידוּעַ לוֹ וְכוּת – יָבוֹא וְיִלְמַד".

גמרא תַּנִּי: שׁוֹר הַיּוֹצֵא לִיִּסְקַל, וְנִמְצָאוּ עֲדִיו זֹמְמִין, רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: כָּל הַקּוֹדֵם בוֹ זָכָה. רִישׁ לְקִישׁ אָמַר: הַפְּקַר טְעוֹת הוּא.

וְכֵן עֲבָד הַיּוֹצֵא לִיִּסְקַל וְהַקְדִּישׁוּ בְּעֲלֵיו וְנִמְצָאוּ עֲדִיו זֹמְמִים – רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: זָכָה לְעֲצָמוֹ. רִישׁ לְקִישׁ אָמַר: יָאוּשׁ שֶׁל טְעוֹת הִיָּה.

הִלְכָה ג' מִתַּנִּי' רְחוֹק מִבֵּית הַפְּסִילָה עֶשֶׂר אַמּוֹת, אֹמְרִים לוֹ: "הַתּוֹדָה" שֶׁבֶן דְּרָף כָּל הַמוּמְתִין מִתּוֹדִין, שֶׁכָּל הַתּוֹדָה – יֵשׁ לוֹ חֵלֶק לְעוֹלָם תְּבֵא. שֶׁבֶן מְצִינוּ בְּעֵבֶן שְׂאֵמֵר לוֹ יְהוֹשֻׁעַ (יהושע ט): בְּנֵי שִׁים נֹא כְבוֹד לַה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵן לוֹ תּוֹדָה, וְהִגֵּד נֹא לִי מַה עֲשִׂיתָ אֶל תְּכַחֵד מִמּוֹנִי. וַיַּעַן עֲבָן אֶת יְהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמֶר, אֲמַנָּה אֲנִכִּי חֲטָאתִי לַה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, וְכוּזַאת וְכוּזַאת עֲשִׂיתִי.

ומניין שנתפפר לו וידוי? שנאמר (שם) **ויאמר יהושע, מה עברתנו, יעברך ה' ביים הזה** – היום הזה אתה עכור, ואי אתה עכור לעתיד לבוא.

ואם אינו יודע להתודות – אומרין לו: **אמור: "תהא מיתתי בפרה על כל עונותי"**.

רבי יהודה אומר: אם יודע הוא שהוא מזומם – יאמר: **תהא מיתתי בפרה על כל עונותי חוץ מן העון הזה**. אמרו לו: אם בן יהו כל אדם אומר בן בדי לנקות את עצמו.

גמרא את מוציא, שבשמועל עכן בחרם, התחיל יהושע מפנים לפני הקדוש ברוך הוא, ואומר: רבון של עולם! הדיעני מי זה האישי. אמר לו הקדוש ברוך הוא: **איני מפרסם כל ברייה**. ולא עוד, אלא נמצאתי אומר לשון הרע, אלא לך והעמיד את ישראל לשבטיו, והפל עליהן גזרות, מיד אני מוציא. **הדא הוא דכתיב (יהושע ז) וישבם יהושע בבקר ויקרב את ישראל לשבטיו, וילכד עכן בן פרמי בן זרח למטה יהודה**.

אמר ליה עכן: מה, בגזל אתה תופשיני? לית בכל ההן דרא בשר אלא את ופינחם, אסקין ניבוין בניבוין פנטום דמיתפס חד מינכוון. ולא עוד, אלא משה רבך לית מימדוך אלא תלתין או ארבעין יומין, לא בן אלפן משה רבן (דברים יז): **על פי שנים עדים! שריתה טעין!**

באותה שעה צפה יהושע ברות הקודש, שהוא מחלק לישראל את הארץ בגזל. **הדא הוא דכתיב (יהושע יח) וישלך להם יהושע גזל**. אמור מעתה: אנו מוציאין שם רע על הגזלות. ולא עוד, אלא שאם נתקיימו עכשיו, יהו כל ישראל אומרים: **בדיני נפשות נתקיימו, כל שפן בדיני ממונות**. ואם בטלו עכשיו, יהו כל ישראל אומרים: **בדיני נפשות בטלו, כל שפן בדיני ממונות!**

באותה שעה התחיל יהושע מפנים לעכן, ומשבע ליה באלהי ישראל, ואומר לו: **בני שים נא כבוד לה' אלהי ישראל! ויען עכן את יהושע, ויאמר אמנה**. מהו אמנה? קושטא. אנכי חטאתי לה' אלהי ישראל. אמר ליה:

[דף כ"ח ע"א]

מה אנא בעי מינד דרא, ואת אמרת לי תרתני! אמר ליה: אני הוא שמעלתי בחרם מדין, ובחרם יריחו.

אמר רבי תנחומא: בארבעה חרמים מעל, בחרם פנעני מלך ערד. בחרם סיוח ועוג. בחרם מדין. בחרם יריחו.

ומניין שכיפר לו וידוי? שנאמר (דברי הימים א ב) **ובני זרח זמרי ואיתן וגו'**.

רבי יהושע בן לוי אומר: **זמרי זה עכן**, שעשה מעשה זמרי. רבי שמואל בר נחמן אומר **הימן זה עכן, אמנה אנכי חטאתי**.

כולם חמשה, וכי איני יודע שהן חמשה? אלא מלמד שאף עכן יש לו חלק לעתיד לבוא.

מעשה באחד שהיה יוצא ליהרג. אמרו לו, אמור: "תהא מיתתי כפרה על כל עונותיי". אמר: "תהא מיתתי כפרה על כל עונותיי חוץ מן עון זה. אם עשיתיו אל ימהול לי, ובית דין ישראל יהא נקי". וכשבא דבר אצל חכמים, זלגו עיניהם, אמרו: לתחזור אי אפשר, שאין לדבר סוף! אלא תרי דמו תלוי בצואר עדים.

אמר רבי יהודה בן טבאי: אראה בנחמה, אם לא הרגתי עד זומם! שהיו אומרים: עד שיהרג, שנאמר (שמות כא): **נפש תחת נפש**. אמר לו שמעון בן שטח: אראה בנחמה אם לא מעלים עליך כאלו שפכת דם נקי. באותה שעה קיבל עליו שלא יורה אלא מפי שמעון בן שטח.

שמעון בן שטח היו ידיו חמומות, אתא סיעת ליצנין, אמרי, חבו עיצה ניסחוד על בריה וניקטליניה. אסהידו עלוי, ונגמר דינו ליהרג.

מי נפק למיתקטלה, אמרי ליה: מרי, שיקרין אנן! בעא אבוי מהזרתיה. אמר ליה: אבא, אם ביקשתה לבוא תשועה על ידך, עשה אותי באסקופה.

מעשה בתמיד אחד שהיה מהלך בדרך, וראה שני בני אדם נוקקין לכלבה. אמרו: נן ידעין די גברא חסידה אול ומסחיד עלן, ומרן דוד קטיל לן, אלא ניקדמיה וניסחוד עלוי. אסהידו עליה ונגמר דינו ליהרג. הוא שדוד אמר (תהלים כב): **הצילה מחרב נפשי, מיד בלב יחידתי, מחרב – מחרב אוריה, מבלב – מבלבו של חסיד**.

רבי יודה בן פוי סלק לעיליתא דבי מדרשא, וראה שני בני אדם נוקקין זה לזה. אמרו ליה: רבי, הב דעתך, דאת חד, ואנן תרי.

הלכה ד' מתני' רחוק מבית הפסקילה ארבע אמות היו מפשיטין את בגדיו. האי – האיש – מכסין אותו מלפניו, והאשה – מלפניה ומאחריה; דברי רבי יהודה, וחכמים אומרים: האי – נסקל ערום, ואין האשה נסקלת ערומה.

גמרא מחלפה שיטת רבי יהודה! תמן אמר: אם היה שערה נאה – לא היה סותרו, וכא – הוא אומר אכן. הך – מכל מקום למיתה אולה, ברם תמן – שאם תימצא מהורה ויתגרו בה פירחי בהונה.

מחלפה שיטת רבנן! תמן אמר: האי – האיש נסקל ערום, ואין האשה נסקלת ערומה. וכא אינון אמרין חכין! הך, ואהבת לרעד במוך (ייקרא יט) – ברור לו מיתה יפה, ברם תמן – ונסרו כל הנשים (יחזקאל כג).

הלכה ה' מתני' בית הפסקילה היה גבוה שתי קומות. אחד מן העדים דוחפו על מתניו. נחפף על לבו, הופכו על מתניו, ואם מת בה – יצא, ואם לאו – נוטל את האבן ונתנו על לבו. אם מת בה – יצא, ואם לאו – העד השני נוטל האבן ונתנו על לבו. אם מת בה – יצא, ואם לאו – רנימתו בכל ישראל, שנאמר (דברים יז): **יד העדים תהיה בו בראשנה להמיתו ויד כל העם באחרנה וגו'.**

גמרא תנניא: וכמלוזא קומתו של גופל, הרי המישה. הכא את מר: וכמלוזא קומת הגופל הרי המישה. ובבור של גזקין את מר: עד עשרה מפחים!

[דף כ"ח ע"ב] לא דומה גופל מדעת, לגופל שלא מדעת.

רבי יונתן בן חלי, רבי אבודמי בר ברתיה דרבי טבי בשם רבי יאשיה: אילין דהבטין תורא בהייליה – אין בו משום ריסוק איברים.

ביומוי דרבי פינחס, הבטו תורא בהייליה. אמר לון: בהיכון, שרונייה שרונייה! וקום וערק. אמר: ברוך שבחר בהכמים ובדבריהם, דאמר: אילין דהבטין תורא בהייליה – אין בו משום ריסוק איברים.

ומניין שפעון סקילה? שנאמר (שמות יט): סקול יסקל. ומניין שפעון דהייה? שנאמר (סו): ירה יירה. ומניין שפעון שתי דהיות? תלמוד לומר: יירה.

הלכה ו' מתני' כל הנסקליון – נתליו; דברי רבי. והכמים אומרים: אינו נתלה, אלא המגדף והעובד עבודה זרה.

האיש – תולין אותו פניו כלפי העם. והאשה – פניה כלפי העין; דברי רבי ליעזר. והכמים אומרים: האישה – נתלה, ואין האשה נתלית.

אמר רבי אלעזר: מעשה בשמעון בן שטח שתלה נשים באשקלון! אמרו לו: שמונים נשים תלה, ואין דנין שנים ביום אחד!

גמרא מה טעמא דרבי ליעזר? מה מגדף שנסקל – נתלה, אף אני אביא שאר כל הנסקליון – שיהו נתליו.

מה טעמא דרבנן? מה המגדף על ידי שפשוט ידו שפיקר – נתלה, אף אני ארבה שאר כל הפושטין ידיהו בעיקר – להיות נתליו.

אית תניי תני: יהודה בן טבאי – נשיא. אית תניי תני: שמעון בן שטח – נשיא. מאן דמר: יהודה בן טבאי – נשיא, עובדא דאלכסנדריאח מסייע ליה, והוון בני ירושלם פותבין, מירושלם הגדולה לאלכסנדריאח הקטנה, עד מתי בעלי שריו פתוכה ואני יושבת עגומה בביתי.

מאן דמר: שמעון בן שטח – נשיא, עובדא דאשקלון מסייע ליה, תרין תלמידין הוו באשקלון, אכלין פחדא, ושתיין פחדא, ולעין באורייתא פחדא. מית חד מינון, ולא אתגמל חסד. מית בר מעיין מוכס, ובטילת כל מדינתא מיגמליניה חסד.

שרי ההוא תלמידא כבי, ואמר: ווי דילמא לית לשונאי ישראל בלום! איתחמי ליה בהילמיה ואמר, לא תיכיו בני מריה, דין עבד חד זכו, ואזל בה. ודין עבד חד חוכה, ואזל בה.

ומה חוכה עבד? חס דלא עבד חוכה מן יומו! אלא זימנא חדא הקדים תפילין של ראש לתפילין של יד!

ומה זכו עבד פר מעיין מוכס? חס ליה דלא עבד זכו מן יומיו! אלא זימנא חדא עבד אריסטון
לבולבוטטיא ולא אתון, אמר: ייתון מספני וייכלוגייה דלא ליסקלקל.

ואית דמרינ: הנה סגי באורחא, והנה תחות שיתיה חד עגול, ונפל, ונסתיה חד מספנ, ולא מר
ליה מידי בגין דלא מסמקא אפוי.

וחמא ההוא תלמידא גו גנין, גו פרדיסין, גו מבויעין דמיא. וחמא לבר מעיין מוכס קיים על
גיה נהרא, בעי ממטי מיא ולא מטי. וחמא למרין בת עלי בצלים תקלייא ביהיטי ביזיא. ואית
דמרין תירעת גיהנם קביעת גו אודנה. אמר לון:

[דף כ"ט ע"א]

עד אימת פדין? אמר ליה: עד דייטי שמעון בן שטח, נסבין לה מן גו אודנה ויחבין לה גו
אודניה.

אמר לון: ומה הוא סורחניה? אמר ליה: דנדר על נפשיה, ואמר: אי איתעביד נשייא – קמלי
לכל הרשייא, והיידן עביד ליה נשיא ולא קמלון. אלא והוא אית תומנין נשים במקרת אשקלון
מתבלין עלמא, זיל ומר ליה.

אמר לון: גברא רבא הוא ולית היא מהימנתי. אמר ליה: עינון הוא סגי, ומהימנתיך. ואין
לית מהימנתיך, אפיק עיניך ויבה גו ידך, אפיק עיניה ויחב גו ידיה, אמרון חורת, ואשתנות
לחבירתה. אול ומר ליה. בעא מיעבד סימניה קומיו, אמר ליה: לית את צריה, אנא ידע דאת
גברא חסידא. אף על פי כן, בלבי חשבת, בפומי לא אמרית.

והנה יום סגריה, נטל תמנין גוברין בחירין לבושיין מאנין נקייין, ונסב עמון תמנין קידרין
חדתיין. אמר לון: פד נא צפר, לבשיין מניכון. ופד נא צפר תינינות, עולו.

בין דעאל למערת אשקלון, אמר: אוים אוים, פתחון לי מן דיכון אנא! בין דכנס, חדא אמרה
מה דאמרה, ומייתי פיתא. וחדא אמרה מה דאמרה ומייתי תבשילא, וחדא אמרה מה דאמרה
ומייתי חמרא.

אמרן ליה, מה אית בך עבד? אמר לון: אית בי עביד נא צפר תרי זימנין, ומעויל להבא תמנין
גוברין בחירין לבושיין מאנין נקיים, חדי ומחדי לכון. אמרון ליה: לון נן בעיין.

בין דצפר, לבשו מנין נקיים. בין דצפר תינינו עלו פולחו פחדא. רמו לון, כל חד מינכון וטול
חדא ויטלמלינה מארעא, ולא מצלח מה דו עבדה. והנה אמר לתחיא דאייתת פיתא: "אייתי
פיתא!" ולא מייתא, והוא אמר: "אייתי לצליבא". "אייתי תבשילא!" ולא מייתא, והוא אמר:
"אייתי לצליבא". "אייתי חמר!" ולא מייתא, והוא אמר: "אייתי לצליבא". בן עבד לכולהו.

חינו דתנינן: שמונים נשים תלה שמעון בן שטח באשקלון. ואין דנין שנים ביום אחד, אלא
שחשעה צריכה לבן.

הלכה ז' מתני' ביצד תולין אותו? משקעין את הקורה בארץ, והעין יוצא מפנה. ומקיף שתי ידיו זו לזו ותולה אותו. רבי יוסי אומר: קורה מטה על הכותל ותולה בה פדרף שהטבחה עושין.

תולין, ומתירין אותו מיד. ואם לן – עוברין עליו בלא תעשה, שנאמר (דברים כא) לא תלין נבלתו על העץ, כי קבור תקברנו ביום ההוא, כי קללת אלהים תלוי. בלומר: מפני מה זה תלוי? מפני שקילל את השם, נמצא שם שמים מתחלל.

גמרא תני: רבי אליעזר בן יעקב אומר: זה חומר במחלל במבוגדף, וזה חומר במגדף במבוגדל. במגדף פתיב: לא תלין נבלתו על העץ, ובמחלל פתיב (שמואל ב כא): ותקח רצפה בת איה את השק ותטהו אל הצור מתחלת קציר עד נתד מים עליהם. מלמד: שהיו תלויין מששה עשר בניסן עד שבעה עשר במרחשוון.

פתיב (יהושע ט): ויתנם יהושע ביום ההוא חטבי עצים ושאבי מים לעדה. ניהא לעדה. ולמזבח ה? אלא, שתליין יהושע בריפיון. אמר: אני לא מרחיקן ולא מקרבן, אלא מי שעתיד לבנות בית הבחירה, דאת דעתו לקרב – יקרב. ואת דעתו לרחק – ירחק. ובא דוד וריחקו, והגבענים לא מבני ישראל המה (שמואל שם).

ולמה ריחקו? על שם ויהי רעב בימי דוד שלש שנים וגו'. אמר דוד: בעון שלשה דברים גשמים נעצרו, עבודה זרה, וגילוי עריות, ושפיכות דמים.

עבודה זרה, דכתיב (דברים יא): פן יפתה לבבכם, וקמיה ליה ועצר את השמים. גילוי עריות, דכתיב (ירמיה ג): וימנעו רבבים ומלקושי לוא היה, ומצח אשה זונה היה לך. שפיכות דמים, שנאמר (במדבר לה): כי הדם הוא יחניף את הארץ. ויש אומרים: אף פוסק צדקה ברבים ואינן נותנים, דכתיב (משלי כה): נשיאים ורוח וגשם אין, איש מתהלל במתת שקר.

בדק דוד בכל דרכיו, ולא מוצא אחד מהן. התחיל שואל באורים ותומים, הדיא הוא דכתיב: ויבקש דוד את פני ה'. אמר רבי לעזר: כתיב (צפניה ב): בקשו ה' כל ענני הארץ אשר משפטו פעלו וגו'.

(שמואל שם) ויאמר ה' על שואל ועל בית הדמים על אשר המית את הגבענים. על שואל – שלא עשיתם עמו חסד. ועל בית הדמים – על אשר המית את הגבעונים.

שלח דוד וקראן, אמר להם: מה לכם ולבית שואל? אמרו לו: על ידי שהמית מפניו שבעה אנשים, שני חוטבי עצים, ושני שואבי מים, וסופר וחוץ ושמש.

אמר לון: ומה תון בעון? אמרו ליה: יותן לנו שבעה אנשים והוקענום לה' בגבעון. אומר לון: ומה הננייה יש לכון אין אינון מתקטלין? סבו לכון בסף ודהב! אמרו ליה: אין לנו בסף ודהב עם שואל ועם ביתו.

אָמַר: דִּלְמָא בְּהִתִּין אֵילִין מִן אֵילִין. הֲוָה נָסִיב כָּל חַד וְחַד מִינּוֹן וּמִפְּנִים לִיהּ קוּמֵי נַפְשִׁיהּ, וְהוּא לֹא מְקַבֵּל עֲלוּי. הֲדָא הוּא דְכְּתִיב: אֵין לָנוּ כֶּסֶף וְזָהָב. אֵין לִי כְּתִיב.

בְּאוֹתָהּ שְׁעָה אָמַר דָּוִד:

[דָּף כ"ט ע"ב] שְׁלֹשָׁה מוֹתָנוֹת טוֹבוֹת נָתַן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, בְּיִשְׁנֵין וְרַחֲמִין וְגוּמְלֵי הַסְּדִים.

בְּיִשְׁנֵין, דְּכְּתִיב (שְׁמוֹת כ): וּבַעֲבוּר תַּהֲיֶה יִרְאָתוֹ עַל פְּנֵיכֶם וְגו'. רַחֲמִין, דְּכְּתִיב (דְּבָרִים יג): וְנָתַן לְךָ רַחֲמִים וְרַחֲמֵךְ וְהִרְבֶּךָ. גּוּמְלֵי הַסְּדִים, דְּכְּתִיב (שֵׁם ו): וְשָׁמַר ה' אֱלֹהֶיךָ לְךָ אֶת הַבְּרִית וְאֶת הַחֶסֶד. וְאֵילוּ – אֵין בְּהֵן אַחַת מִהֶן. וְרִיחְקוּ. וְהַגְּבַעֲנִים לֹא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֵמָּה.

וְאִף עֲזָרָא בָּא וְרִיחְקוּ, וְהַנְּתִינִים הֵיוּ יֹשְׁבִים בְּעַפְל וְצִיחָא וּגְשָׁפָא עַל הַנְּתִינִים (נַחֲמִיה יא).

וְאִף לְעֵתִיד, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְרַחֵק. דְּכְּתִיב (יחזקאל מח): וְהַעֲבֹד הָעִיר יַעֲבֹדוּהוּ מִכָּל שְׁבָטֵי יִשְׂרָאֵל – יִאֲבִידוּהוּ מִכָּל שְׁבָטֵי יִשְׂרָאֵל.

וַיֹּאמֶר הַמְּלָךְ, אֲנִי אֲתָן, וַיִּקַּח הַמְּלָךְ אֶת שְׁנֵי בְנֵי רַצְפָּה. וְלִמִּיכַל בַּת שְׂאוּל לֹא הָיָה לָהּ יָלֵד, וְתִימַר אֲכַזְּזָא? אָמַר מַעֲתָה: בְּנֵי מִירְבַּ הֵיוּ, וְגִידְלָתָם מִיכַל, וְנִקְרְאוּ עַל שְׁמֹתָ.

וַיִּתְּנֵם הַמְּלָךְ בְּיַד הַגְּבַעֲנִים וַיִּקְעֵם בְּהַר לְפָנֵי ה' וַיַּפְּלוּ שְׁבַעֲתָם יַחַד, שְׁבַעֲתָם כְּתִיב, חֶסֶד חַד, זֶה מִפִּיבּוֹשָׁת, שְׁנַתְּפַלֵּל עֲלוּי דָּוִד וְקִלְטוּ הַמּוֹזְבָּח. אָמַר לְהֵן: הַרְיֵנִי מַעֲבִירִן לְפָנֵי הַמּוֹזְבָּח. כָּל שְׁהַמּוֹזְבָּח קוֹלְטוּ – הַרְיֵי הוּא שְׁלוּ. מִפְּנֵי מִפִּיבּוֹשָׁת שְׁהָיָה גְּדוֹל בַּתּוֹרָה לְפָנֵי הַמּוֹזְבָּח וְקִלְטוּ.

אָמַר רַבִּי אֲבִין: (תְּחִלִּים יג) אֲקַרָּא לְאֱלֹהִים עֲלוּיִן לְאֵל גְּמַר עָלֵי – שְׁהַסְּכִים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עִם דָּוִד.

וְהֵמָּה הִמְתּוּ בִימֵי קִצִּיר בַּתְּחִלַּת קִצִּיר שְׁעָרִים. וְתִקַּח רַצְפָּה בַּת אִיָּה אֶת הַבְּגָד וְתַטְהוּ לָהּ אֵל הַצּוּר. מַהוּ אֵל הַצּוּר? אָמַר רַבִּי אוֹשְׁעִיָּה: שְׁהִיְתָה אוֹמְרַת: הַצּוּר תָּמִים פְּעָלוּ.

רַבִּי בָּא בַּר זְמִינָא בְּשֵׁם רַבִּי הוֹשְׁעִיָּה: גְּדוֹל הוּא קִידוּשׁ הַשֵּׁם מִחִלּוּל הַשֵּׁם. בְּחִילּוּל הַשֵּׁם כְּתִיב (דְּבָרִים כא): לֹא תִלִּין נִבְלָתוֹ. וּבְקִידוּשׁ הַשֵּׁם כְּתִיב (שְׁמוּאֵל ב כא): וַיְהִי תְּלוּיִם עַד נִתְּךָ מִים עֲלֵיהֶם. מִלְּמֹד: שְׁהִיו תְּלוּיִים מִשְׁשָׁה עֶשֶׂר בְּנִיסָן עַד שְׁבַעֲהָ עֶשֶׂר בְּמִרְחֻשׁוֹן. וְהָיוּ עוֹבְרִין וְשׁוֹבִין אוֹמְרִים: מַה הִטָּאוּ שְׁנַשְׁתַּנְּהָ עֲלֵיהֶן מִיַּת הַדִּין? וְהָיוּ אוֹמְרִים לְהֵן: עַל שְׁפִשְׁטוּ יְדֵיהֶן בְּגִירִים אַרְוִרִים. וְהָרִי הַדְּבָרִים קַל וְחוֹמֵר, וְמָה אֵילוּ שְׁלֹא נִתְּגַיְרוּ לְשׁוּם שְׁמִים – תִּבְעַת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא דְּמֹן. הַמְּתַגַּיְרִין לְשׁוּם שְׁמִים – לֹא כָּל שְׁפָן.

הַרְּבִיחָה גָּרִים נִתְּגַיְרוּ בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם, שְׁנַאֲמַר (דְּבָרֵי הַיּוֹם ב ב): וַיִּסְפַּר שְׁלֹמֹה אֶת הָאֲנָשִׁים הַגָּרִים, וַיַּעַשׂ מֵהֶם שְׁבַעִים אֶלְף נוֹשָׂא סֶבֶל וְגו'.

הַלְּכָה ח' מִתְּנִי' אָמַר רַבִּי מֵאִיר: בְּזִמְן שְׂאָדָם מַצְמַעַר, שְׁכִינָה מַה הַלְּשׁוֹן אוֹמְרַת? קִלְנֵי מֵרָאשֵׁי קִלְנֵי מְזוּרְעֵי. אִם כֶּף הַכְּתוּב מַצְמַעַר עַל דְּמֹן שֶׁל רְשָׁעִים, קַל וְחוֹמֵר עַל דְּמָם שֶׁל צְדִיקִים שְׁנַשְׁפָּד.

גמרא אָנן תַּנְיִנן: קַלִּינִי. אֵית תַּנְיִ תַּנְי: קַל אָנִי. מֵאן דְּמַר: קַלִּינִי, לֵית הוּא אֶלָּא קַלִּיל. מַה דְּמַר: קַל אָנִי, לֵית הוּא אֶלָּא נְטִיל.

מִתְנִיתָא דְלָא פְּרַבִּי מֵאִיר, דְּאָמַר: אַף הַמַּגְדֵּף עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה.

הלכה ט' מתני' וְלֹא זֶו בְּלִבְד אָמְרוּ, אֶלָּא כָּל הַפְּלוּץ אֶת מוֹתוֹ – עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה. הַלִּינִי לְכַבּוּדוֹ לְהִבְיָא לֹו אַרְזֵן וְתַכְרִיכִים – אִינֵו עוֹבֵר עָלָיו בְּלֹא תַעֲשֶׂה. וְלֹא הָיוּ קוֹבְרִין אוֹתָן בְּקַבְרוֹת אַבּוֹתֵיהוֹן, אֶלָּא שְׁנֵי קַבְרוֹת הָיוּ מִתּוֹקְנִין לְבֵית דִּין, אֶחָד לְנַסְקָלִין וְלַנְשַׁרְפִּין, וְאֶחָד לְנַהֲרֵגִין וְלַנְחַנְקִין.

גמרא תַּנְי: הַמַּעֲבִיר אַרְזֵן מִמְּקוֹם לְמְקוֹם – אִין בּוּ מִשּׁוּם לִיקוּט עַצְמוֹת. אָמַר רַבִּי אַחָא: הֲדַא דְתִימַר: בְּאַרְזֵן שֵׁישׁ, אֲבָל בְּאַרְזֵן עֵץ – יֵשׁ מִשּׁוּם לִיקוּט עַצְמוֹת. אָמַר רַבִּי יוֹסִי: אֲפִילוּ בְּאַרְזֵן עֵץ – אִין בּוּ מִשּׁוּם לִיקוּט עַצְמוֹת.

אִי זֶה לִיקוּט עַצְמוֹת? אָמַר רַבִּי חֲנִי: וְהוּא שְׂשֻׁמַע לְמַחַר. אֲבָל בּוּ פִּיּוּם – יֵשׁ שְׂמִיעָה לְלִיקוּט עַצְמוֹת. תַּנְי נִיקוּמְכִי קוּמִי רַבִּי זְעִירָא:

[דף ל' ע"א]

אִין שִׁיעוּר לְלִיקוּט עַצְמוֹת. רַבִּי מַנְי הוֹרִי לְרַבִּי לֹא דְכַפְרָא, לְקַרְוֵעַ וְלַהֲתַאֲבַל, פְּרַבִּי אַחָא. וְלֹא לִיטְמוֹת, פְּרַבִּי יוֹסִי. תַּנְי: לִיקוּטֵי עַצְמוֹת – בְּשְׂמִיעוּן. אִיזְהוּ לִיקוּט עַצְמוֹת? הַמְּלַקֵּט עֵצִים עֵצִים מִשְׂתֵּי עַבְל הַבְּשָׂר.

תַּנְי: לִיקוּט עַצְמוֹת – אִין אוֹמַר עֲלֵיהוֹן קִינִים וְנַחֲי, וְלֹא בְּרַפְת אֲבָלִים, וְלֹא תַנְחוּמֵי אֲבָלִים.

אִילוּ הֵן בְּרַפְת אֲבָלִים? שְׂאוּמְרִים בְּבֵית הַכְּנַסַּת. אִילוּ הֵן תַּנְחוּמֵי אֲבָלִים? שְׁהֵן אוּמְרִים בְּשׁוּרָה. תַּנְי: אֲבָל אוֹמַר עֲלֵיהוֹן דְּבָרִים. מַה הֵן דְּבָרִים? רַבְּנָן דְּקוּסְרִין אָמְרִין: קִילוּסִין.

הלכה י' מתני' נְתַאֲבַל הַבְּשָׂר – הָיוּ מְלַקְטִין אֶת הָעַצְמוֹת וְקוֹבְרִין אוֹתָן בְּמַקְוֵן. וְהַקְּרוּבִין בְּאִין וְשׂוֹאֲלִים אֶת שְׁלוֹם הָעֵדִים וְאֶת שְׁלוֹם הַדֵּיּוּנִים, כְּלוּמַר, דְּעוּ שְׂאִין בְּלַבִּינֵו עֲלֵיכֶם שְׂדִין אֶמֶת דְּנַתֵּם. וְלֹא הָיוּ מִתְּאֲבָלִים, אֶלָּא אוֹנְנִים, שְׂאִין אִינְיָה אֶלָּא בְּלַב.

גמרא תַּנְי: בְּרַאשׁוֹנָה, הָיוּ מְלַקְטִין אֶת הָעַצְמוֹת וְקוֹבְרִין אוֹתָן בְּמַחְמוֹרוֹת. נְתַעַבַל הַבְּשָׂר – הָיוּ מְלַקְטִין אוֹתָן וְקוֹבְרִין אוֹתָן בְּאַרְזִים. אוֹתוֹ הַיּוֹם מִתְּאֲבַל, וְלְמַחַר הִיָּה שְׂמַח, לוֹמַר, שְׂיַנְיַחֲוֵהוּ אַבּוֹתֵי מִן הַדִּין. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא הָיוּ קוֹבְרִין אוֹתָן בְּפְנֵי עַצְמוֹ, הַנְּסַקְלִין בְּנְשַׁרְפִּין, וְהַנְּהַרְגִין בְּנַחְנְקִין. הוּא שְׂדוּד אוֹמַר (תהלים כו): **אֵל תִּאֶסֶף עִם חַטָּאִים נַפְשִׁי** – הַנְּסַקְלִין וְהַנְּשַׁרְפִּין. וְעַם אַנְשֵׁי דְמִים חַיִּי – הַנְּהַרְגִין וְהַנְּחַנְקִין.

רַבִּי אַבְהוּ מִטְתִּיבָה אוֹנָם, אֲזַל לִיָּה חַד מִינִיק. עֲלוֹן רַבִּי יוֹנָה וְרַבִּי יוֹסִי מִי חַמִּי לִיָּה אַפִּין. מֵאִימַתִּי עֲלִיָּה, לֹא אָמְרִין לִיָּה מִיָּלָא דְאוּרִיָּא. אָמַר לוֹן: מוֹשְׁגַחִין רַבְּנָן מִימַר מִיָּלָא דְאוּרִיָּא. אָמְרוּ לִיָּה: אֲשַׁגַּח מְרָן.

מסכת טבול יום פרק ראשון

א. המכניס חלות בין להפריש בין שלא להפריש, פָּרְשׁוּ וְאַחַר כֵּךְ נִשְׁכַּן - נִפְסְלוֹת בְּמַגֵּן. מוֹסִיף עֲלֵיהֶן הָאֲרוֹז וְגָרִיס שֶׁל טְפִיחַ, בְּזִמְנֵן שְׂאִינָן קְלוּפִין. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: אִף פּוֹלִין הַגְּמֻלוֹנִין פִּיּוּצָא בְהֵן - טְהוּרִין בְּאֵב הַטְּמֵאָה וְאִין צְרִיף לומר בטבול יום; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: טְהוּרִין בְּטָבּוּל יוֹם וְטֵמְאִין בְּכָל הַטְּמֵאוֹת. מוֹסִיף עֲלֵיהֶן הָאֲרוֹז וְגָרִיס שֶׁל טְפִיחַ, בְּזִמְנֵן שֶׁהֵן קְלוּפִין. הַתְּבָלִין וְהַשְּׁנוּנִיּוֹת - חֲבוּר בְּטָבּוּל יוֹם וְאִין צְרִיף לומר בְּכָל הַטְּמֵאוֹת. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֵּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, רַבִּי מֵאִיר הִיָּה אוֹמֵר: בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּכַכְרוֹת שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת, אֲבָל בְּכַכְרוֹת שֶׁל נַחְתוֹם - אֵינּוּ טֵמְאָא אֶלָּא הַקְּצָח וְהַשּׁוּמְשָׁמִין וְהַשְּׁנוּנִיּוֹת בְּלַבָּד.

ב. אֶחָד מִשְׁקָה שֶׁנִּטְמָא בְּאֵב הַטְּמֵאָה וְאֶחָד מִשְׁקָה שֶׁנִּטְמָא בּוֹלֵד הַטְּמֵאָה - הָרִי הוּא תַחֲלָה לְעוֹלָם. מְטֵמָא חֲבָרוּ וְחֲבָרוּ אֶת חֲבָרוּ אֶפְלוּ הֵן מָאָה, חוּץ מִמִּשְׁקָה טָבּוּל יוֹם, שֶׁהֵן פּוֹסְלִין וְאִינָן מְטֵמְאִין.

ג. חֲמֵר בִּידִים מְטָבּוּל יוֹם, שֶׁהַיָּדִים מְטֵמְאוֹת אֶחָד וּפּוֹסְלוֹת אֶחָד בְּקִדְשׁ, וּפּוֹסְלוֹת אֶת הַחֲלִין שֶׁנֶּעֱשׂוּ עַל טְהַרֵּת תְּרוּמָה, וּמְטֵמְאוֹת אֶת הַמִּשְׁקִין לַעֲשׂוֹת תַחֲלָה. וַיֵּשׁ יָדִים שֶׁמְטֵמְאִין אוֹכְלֵי חֲלִין, בְּאֵלוּ יָדִים? בְּיָדִים תַּחֲלוֹת, וְכָל שְׂאִינּוּ חֲבוּר בְּטָבּוּל יוֹם - חֲבוּר בִּידִים. חֲמֵר בְּאוֹכְלִין שְׂאִין בְּמִשְׁקִין, וּבְמִשְׁקִין מַה שְׂאִין בְּאוֹכְלִין, שֶׁהָאוֹכְלִין יֵשׁ לָהֶן יָדוֹת וְאִין צְרִיכָה מִחֻשְׁבָּה לְאוֹכְלִין, וְסָפִיקוֹן לְטֵמְאָא אַחֲרִים - טֵמְאָא, וְאִין לָהֶם טְהַרְהָ מְטֵמְאָתָן. חֲמֵר בְּמִשְׁקִין, שֶׁהַמִּשְׁקִין

לְעוֹלָם תַּחֲלָה, לְטֵמְאָא אֶת הַמִּשְׁקִים לְהִיּוֹת תַּחֲלָה, וְאֶת הָאוֹכְלִין לְהִיּוֹת שְׁנִיִּים, וְלְטֵמְאָא כָּלִי שֶׁטָּף מֵאַחֲרוֹיו וְכָלִי חָרָס מֵאֲוִירוֹ. וַיֵּשׁ מֵהֶם שֶׁנֶּעֱשׂוּ אֵב הַטְּמֵאָה לְטֵמְאָא אָדָם, לְטֵמְאָא בְּגָדִים, וּמְטֵמְאִין בְּכָל שֶׁהוּא, מַה שְׂאִין כֵּן בְּאוֹכְלִין. חֲמֵר בְּמִים מַה שְׂאִין בְּמִשְׁקִין וּבְמִשְׁקִין מַה שְׂאִין בְּמִים, שֶׁהַמִּים נֶעֱשִׂין אֵב הַטְּמֵאָה לְטֵמְאָא אָדָם וְלְטֵמְאָא בְּגָדִים, וּפּוֹסְלִין אֶת הַמִּקְוָה בְּשִׁלְשֵׁת לֹגִין, וְאֶת הַגּוֹף בְּשִׁלְשֵׁת לֹגִין, מַה שְׂאִין כֵּן בְּמִשְׁקִין. חֲמֵר בְּמִשְׁקִין שֶׁהַמִּשְׁקִין אִין לָהֶם טְהַרְהָ מְטֵמְאָתָן, וְאִין טְהוּרִין בְּגוֹף, וּפּוֹסְלִין אֶת הַמִּקְוָה בְּשְׁנוֹי מְרָאָה, מַה שְׂאִין כֵּן בְּמִים.

ד. אַחֲרֵי כֵּלִים שֶׁנִּטְמְאוּ בְּמִשְׁקִין, רַבִּי אֶלְעִזָּר אוֹמֵר: מְטֵמְאִין אֶת הַמִּשְׁקִין וְאִין פּוֹסְלִין אֶת הָאוֹכְלִין, וְהִלְכָה כְּדַבְּרֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: מְטֵמְאִין אֶת הַמִּשְׁקִין וּפּוֹסְלִין אֶת הָאוֹכְלִין. וְקָל וְחֹמֵר, וּמַה אִם טָבּוּל יוֹם שְׂאִינּוּ מְטֵמְאָ מִשְׁקָה חֲלִין - פּוֹסֵל אוֹכְלֵי תְּרוּמָה. אַחֲרֵי כֵּלִים שֶׁהֵן מְטֵמְאִים מִשְׁקָה חֲלִין, דִּין הוּא שִׁיפְסְלוּ אוֹכְלֵי תְּרוּמָה. שְׁמַעוֹן אַחֲרֵי עֲזַרְיָה אוֹמֵר: חֲלוּף הַדְּבָרִים! מַה אִם טָבּוּל יוֹם שֶׁהוּא פּוֹסֵל אוֹכְלֵי תְּרוּמָה אֵינּוּ מְטֵמְאָ מִשְׁקָה חֲלִין, אַחֲרֵי כֵּלִים שְׂאִינָן פּוֹסְלִין אוֹכְלֵי תְּרוּמָה, דִּין הוּא שְׂאִינָן מְטֵמְאִין מִשְׁקָה חֲלִין. אָמַר רַבִּי יוֹסִי: רֵאָה אִיף הִלְכָה זֶה נִחְלָקוּ עֲלֵיהָ אַבוֹת הָרֵאשׁוֹנִים, וְדָנוּ דְּבָרֵי תוֹרָה מִדְּבָרֵי סוֹפְרִים וְדְּבָרֵי סוֹפְרִים מִדְּבָרֵי תוֹרָה.

מסכת טבול יום פרק שני

א. עֶסֶף שֶׁקָרָאָה שֵׁם חֲלָתָהּ בְּצַפּוֹנָה, וְכֵן קְשׁוֹת שֶׁקָרָאָה שֵׁם תְּרוּמָה בְּצַפּוֹנָה - הָרִי

ד. עֶסֶה שְׁנֹדְמָעָה או שְׁנֹתְחַמְצָה בְּשֹׂאֵר
 שֶׁל תְּרוּמָה - נִתְחַבֵּט בַּחֲלָה, וְאֵינָה
 נִפְסֶלֶת בְּטָבֹול יוֹם; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי
 יְהוּדָה. רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמְרִים:
 אֵין חֵיבַת בַּחֲלָה וְנִפְסֶלֶת בְּטָבֹול יוֹם.
 אָמַר רַבִּי מִנְחֵם בֶּר יוֹסִי: אֲמַרְתִּי לִפְנֵי
 אָבָא, אֵי אַתָּה מוֹדֶה בַּמִּקְפָּה וּבַחֲמִיטָה
 שֶׁל חֲלִין, וְהַשּׁוֹם וְהַשְּׁמֵן שֶׁל תְּרוּמָה צָף
 עַל גְּבִיחֵן, שְׂאֵם נִגַע טָבֹול יוֹם בַּמִּקְצָתוֹ -
 לֹא פֶסֶל אֲלֵא מְקוּם מִגְעוֹ בְּלִבָּד. אָמַר לִי:
 זֶה מִין אֶחָד וְזֶה שְׁנֵי מִינִין.

ה. יֵרֶק שֶׁל תְּרוּמָה וּבִיצָה טְרוּפָה נְתוּנָה
 עַל גְּבִיּוֹ, וְנִגַע טָבֹול יוֹם בְּבִיצָה, כָּל הַסֶּדֶר
 הָעֲלוּיִן - חֲבוּר; דְּבָרֵי רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי
 שְׁמַעוֹן. רַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי יְהוּדָה אוֹמְרִים:
 אֵינוֹ חֲבוּר, אֲלֵא הַקֶּלַח שְׁכַנְגָד יָדוֹ. עַל זוֹ
 הָעֵיד רַבִּי יִשְׁמַעְעָל לִפְנֵי חַכְמִים בְּכַרֶּם
 בִּיבְנָה, שְׂאֵינוֹ חֲבוּר אֲלֵא הַקֶּלַח שְׁכַנְגָד
 יָדוֹ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי: לֹא עַל זוֹ הָעֵיד, אֲלֵא
 עַל הָעֲשׂוּי כְּמוֹ כּוֹבַע שְׂאֵינוֹ חֲבוּר.

ו. חוּט שֶׁל בִּיצָה שְׁקָרָם עַל דְּפָנָה שֶׁל
 לֶפֶס, וְנִגַע בָּהּ טָבֹול יוֹם, מִן הַשְּׁפָה
 וְלִפְנָיִם - חֲבוּר, מִן הַשְּׁפָה וְלַחוּץ - אֵינוֹ
 חֲבוּר. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: אֵף מִן הַשְּׁפָה
 וְלִפְנָיִם, כָּל שְׁנִקְלָף עִמּוֹ - חֲבוּר, וְכָל
 שְׂאֵינוֹ נִקְלָף עִמּוֹ - אֵינוֹ חֲבוּר. בִּיצִים
 שְׁנִקְפָן לַתּוֹף הַקְּעָרָה - אֵינָה חֲבוּר.
 הַתְּחִיל לְטָרְפָן - אֵינוֹ חֲבוּר. טָרְפָן
 בְּמִשְׁקִים - הֲרִי הוּא חֲבוּר. בִּיצִים שְׁנִקְפָן
 בְּטוּפָח - אֵינָם חֲבוּר. הַתְּחִיל לְטָרְפָן -
 אֵינָם חֲבוּר. טָרְפָן בְּמִשְׁקִין - חֲבוּר. טָרְפָן
 בְּמִי עֲצָמָן - לֹא הַכְּשָׁרוֹ, הֲרִי הֵן כְּעִגּוּלֵי
 דְּבִלָּה. עִגּוּלֵי דְּבִלָּה שְׁנִפְלוּ מִשְׁקִין עַל
 מִקְצָתָן - הֲרִי זֶה קוּצָה הֵימָנוּ עֲבִי שֶׁלֹּשׁ
 אֶצְבָּעוֹת עַל רַחֵב מְלֵא קִצִּיעָה; דְּבָרֵי רַבִּי
 יְהוּדָה. וְחַכְמִים אוֹמְרִים: אֵינוֹ נוֹטֵל

זֶה חֲבוּר. נִטְלָה חֲלָתָה מִתּוֹכָהּ וְאַחַר כֵּן
 חֲזָרָה לַתּוֹכָהּ - הֲרִי זוֹ אֵינוֹ חֲבוּר. הַמִּקְפָּה
 וְהַחֲמִיטָה שֶׁל חֲלִין, וְהַשְּׁמֵן שֶׁל תְּרוּמָה
 צָף עַל גְּבִיחֵן, נִגַע טָבֹול יוֹם בְּשְׁמֵן - לֹא
 פֶסֶל אֲלֵא הַשְּׁמֵן. וְכֵן הַשְּׁמֵן שֶׁהוּא צָף עַל
 גְּבִי חֲלִין. רַבִּי יִשְׁמַעְעָל בֶּן רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן
 בְּרוּקָה אוֹמֵר: בֵּית שְׂמַאי אוֹמְרִים אֵינוֹ
 חֲבוּר. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים: חֲבוּר. טָבֹול
 יוֹם שֶׁהִיָּה תוֹרֵם אֶת הַבוּר, וְנִפְלָה הֵימָנוּ
 חֲבִית שֶׁל תְּרוּמָה וְשִׁקְעָה כְּבוּר (שֶׁל יֵין),
 מִן הַשְּׁפָה וְלִפְנָיִם - חֲבוּר. מִן הַשְּׁפָה
 וְלַחוּץ - אֵינוֹ חֲבוּר. וְאֵם הִיָּה פְטוּס, אֶפְלוּ
 יֵשׁ בּוֹ מֵאָה כּוֹר - כָּלוּ חֲבוּר.

ב. חֲבִית שְׁנִקְבָה בֵּין מְשׁוּלִיָּהּ בֵּין מִצְדֵיהָ,
 וְנִגַע בָּהּ טָבֹול יוֹם - טְמֵאָה. רַבִּי יְהוּדָה
 אוֹמֵר: מִפִּיָּהּ וּמְשׁוּלִיָּהּ - חֲבוּר. מִפִּיָּהּ -
 מִפְּנֵי שֶׁהִמְשָׁקָה מְשׁוּף לַתּוֹף יָדוֹ.
 וּמְשׁוּלִיָּהּ מִפְּנֵי שֶׁהִמְשָׁקָה גְרוּר עַל גְּבִי
 יָדוֹ. אֲבָל מִן הַצְּדָדִין - יַעֲלֶה בְּאֶחָד
 וּמֵאָה. בְּעִבּוּעַ שְׁבַחֲחִית שְׁנִקְבָה וּמְכוּן
 מִבְּפָנָיִם לְבַחוּץ; רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בְּכָלֵן,
 מִן הַצְּדָדִין - יַעֲלֶה בְּאֶחָד וּמֵאָה. מַעֲשֵׂה
 שְׁבַעֲבַע יֵין בְּעֶרֶב, וּבָאוּ וְשָׂאֵלוּ אֶת רַבִּי
 יְהוּדָה וְאָמַר: יַעֲלֶה בְּאֶחָד וּמֵאָה.

ג. אֲכָל שְׁנִפְרָס וּמַעוּרָה בְּמִקְצָת, אִם יֵשׁ
 לוֹ יָד - אוֹחֲזִין אוֹתוֹ בְּיָד. עֲלָה - אוֹחֲזִין
 אוֹתוֹ בְּעֲלָה. יֵשׁ לוֹ זֶה וְזֶה - אוֹחֲזֵי בְּאִיזוֹ
 מִהֵן שִׁירְצָה, אֵין לוֹ לֹא זֶה וְלֹא זֶה; רַבִּי
 מֵאִיר אוֹמֵר: בְּגֹדֹל. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר:
 בְּקִטּוֹן. רַבִּי נַחֲמִיָּה אוֹמֵר: בְּטָהוֹר.
 וְחַכְמִים אוֹמְרִים: בְּטָמֵא. בְּמָה דְּבָרִים
 אֲמֹרִים? בְּטָבֹול יוֹם, אֲבָל בְּשֹׂאֵר כָּל
 הַטְּמֵאוֹת - הֲרִי זוֹ חֲבוּר. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר:
 אֶחָד טָבֹול יוֹם וְאֶחָד כָּל הַטְּמֵאוֹת,
 שְׁנִמְשָׁף עִמּוֹ - חֲבוּר. וְשְׂאֵינוֹ נִמְשָׁף עִמּוֹ
 - אֵינוֹ חֲבוּר.

(הימנו) אלא מקום משקה בלבד. אמר רבי: נראין דברי רבי יהודה בדרבליה שמנה שלא גרסה, ודברי חכמים בדרבליה שמנה שגרסה.

ז. משקה טבול יום - פטהור; דברי רבי יהודה. רבי מאיר אומר: בטמא. האשה שהיא טבולת יום - לשה לה עסה וקוצה הימנה חלה, ומפרשת חלתה ומנחתה בכפישה או באנחותא, ומקפת וקורא לה שם, מפני שהיא שלישי, והשלישי טהור בחלין, ועל כלן אמר רבי יהושע: דבר חדש שחדשו סופרים ואין לי מה אשיב.

ח. התורם את הבור ונתנה במקום שלא תתגלגל ותגיע לבור, וחזר ונתנה במקום שתתגלגל ותגיע לבור, ונשפכה - הרי זה שלם. הנה תורם את הבור ונסדקה, חבית או נשפכה, אם ירד הימנה כדי דמוע - אינו שלם, ואם לאו - הרי זה שלם. הנה תורם ארבע חמש חביות כאחת, אף על פי שלא ירד מכל אחד ואחד כדי דמוע - אינו שלם, אם הנה תורם זה אחר זה - הרי הוא שלם, מפני שהוא מתנה על כל אחד ואחד. רבי יוסי אומר: בכלן, אם הנה הדיוט ולא התנה - תנאי בית דין הוא. במה דברים אמורים? בתרומת ראשית יין ושל שמן, שאין תרומת ראשית נטלת אלא מן המקף, אבל בתרומת מעשר ושאר כל הפרות - הרי זה שלם. הנה תורם תרומה ותרומת מעשר כאחד, אף תרומת מעשר אינו שלם. רבי יהודה אומר: בכלן אם הנה הדיוט ולא התנה, תנאי בית דין הוא.

מסכת ידים פרק ראשון

א. מי רביעית - נותנין לאחד אבל לא לשנים. מחצי לוג - לשלשה אבל לא

לארבעה. ומלוג - לחמשה אבל לא לעשרה ולא למאה. מוסיפים על הראשונים ואין מוסיפים על השניים; דברי רבי מאיר. רבי יוסי אומר: מי רביעית נותנין לאחד אף לשנים. ומחצי לוג - לשלשה אף לארבעה. מלוג - לחמשה, אף לעשרה ואף למאה. מוסיפין על השנים ואין מוסיפין על הראשונים. כיצד? נטל את הראשונים ושפשף וחזר ונטל את השניים, ואין בהן כדי שגייע לפרק - הרי זה מוסיף עליהן. אחד הנוטל בידו אחת, ואחד הנוטל בשתי ידיו, ואחד ידו של גדול, ואחד ידו של קטן - צריך לטול מי רביעית. רבן שמעון בן גמליאל אומר: שתי ידיו של שנים - נדון כשני אנשים. כיצד? שנים שנטלו לשתי ידיהן מן רביעית, לא יחזר הראשון ויטל ידיו משני רביעית:

ב. הנוטל ידיו משטיפה אחת - צריך לטול מרביעית; דברי רבי מאיר. רבי יוסי אומר: לשתי ידיו צריך לטול מרביעית. מידו אחת, אפלו נוטל משני רביעית - כשר. וצריך לשפשף את ידיו. שפשפה בחכרתה - טמאה. בראש או בכתל - טהורה. חזר ונגע בהן - טמאה. כל החוצצין בגוף, חוצצין בידים, ובקדוש ידים ורגלים במקדש. הנוטל ידיו, צריך לטול מי רביעית. וקדוש ידים ורגלים במקדש, אין לה שיעור:

ג. מגופה שהתקינה לכלי, נוטלין ממנו לידים. החמת והכפישה, אף על פי שפחותין - נוטלין מהן לידים. השק והקפה, אף שמקבלין - אין נוטלין בהן את הידים. השדה והתבה והמגדל, בזמן שאין עשוין לאהליו - נוטלין מהם

תּוֹסֵפֶת

הַשְּׁלֵם

לְיָדַיִם. וּבְזֶמֶן שֶׁהוּא עֲשׂוּיִם לְאֵהָלַיִם - אֵין נוֹטְלִין מֵהֶן לְיָדַיִם:

ד. אֵין הַכֹּהֲנִים מְקַדְּשִׁין בְּמִקְדָּשׁ אֶלָּא בְּכָלִי, וְאֵין מְשַׁקִּין אֶת הַסּוֹטוֹת אֶלָּא בְּכָלִי, וְאֵין מְטַהְרִין אֶת הַמִּצְרָעִים אֶלָּא בְּכָלִי. שׂוּלֵי כָּלִי עֵץ כָּלִי עֵצִים כָּלִי זְכוּכִית - אֵין נוֹטְלִין מֵהֶן לְיָדַיִם. קַרְקָסוֹ, שֶׁפֶן, וְעֶשְׂאָן כָּלִים - נוֹטְלִין מֵהֶם לְיָדַיִם אִם יֵשׁ לָהֶם קְבֻלַּת רְבִיעִית. שְׁבָרֵי כָּלִי חֶרֶס שֵׁישׁ בָּהֶן כְּדֵי קְבֻלַּת רְבִיעִית - נוֹטְלִין מֵהֶן לְיָדַיִם:

ה. הַחֹקֵק בְּאַמַּת הַמַּיִם וְעֵשָׂה בַּהּ בֵּית קְבֻלָּה, אֵף עַל פִּי שֶׁתְּלַשׁוּהָ מִיָּם וְחִבְרוּהָ - אֵין מְמַלְאִין בַּהּ, וְאֵין מְקַדְּשִׁין בַּהּ, וְאֵין מְזִין הַיִּמְנָה, וְאֵינָה צְרִיכָה צְמִיד פְּתִיל, וְאֵינָה פּוֹסְלַת אֶת הַמִּקְוָה. חֹשֶׁב עֲלֵיהָ אַחֵר תְּלִישְׁתָּהּ אוֹ שֶׁתְּלַשָּׁה וְחִבְרָה - מְמַלְאִין בַּהּ וּמְקַדְּשִׁין בַּהּ, וּמְזִין מִיָּם הַיִּמְנָה, וְצְרִיכָה צְמִיד פְּתִיל, וּפּוֹסְלַת אֶת הַמִּקְוָה:

ו. הַמַּיִם שֶׁנִּפְסְלוּ מִשְׁתֵּית הַבְּהֵמָה, רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: בְּקַרְקַע מְטַבְּלִים וְאֵין נוֹטְלִין מֵהֶן אֶת הַיָּדַיִם. הַמַּיִם שֶׁהִנְחִיתוּם מְטַבֵּיל בָּהֶן גְּלוּסְקָאוֹת, אֵף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִשְׁתַּנּוּ מִרְאֵיהֶן - פְּסוּלִים. וְכִשְׁהוּא נוֹטֵל וְנֹתְנָהוּ עַל גְּבִי כְּכָרוֹ, אִם נִשְׁתַּנּוּ מִרְאֵיהֶן - פְּסוּלִים, וְאִם לֹא - כְּשָׂרִים. מִיָּם שֶׁלְּפָנֵי הַנֶּפֶח, אֵף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִשְׁתַּנּוּ מִרְאֵיהֶן - אֵין נוֹטְלִין מֵהֶן לְיָדַיִם, מִפְּנֵי שֶׁבִּידוּעַ שֶׁנַּעֲשֶׂתָהּ מֵהֶן מְלֹאכָה. מִיָּם שֶׁלְּפָנֵי הַסֶּפֶר, אִם נִשְׁתַּנּוּ מִרְאֵיהֶן - פְּסוּלִין, וְאִם לֹא - כְּשָׂרִין.

ז. הַכֹּל כְּשָׂרִים לַתָּן לְיָדַיִם, אֶפְלוּ טָמֵא מֵת, אֶפְלוּ בּוֹעֵל נְדָה. כֹּל שֶׁאֵינּוּ מְטַמֵּא אֶת הַמַּיִם בְּמִשְׂא - כְּשֶׁר לַתָּן לְיָדַיִם.

הַנּוֹתֵן לְיָדַיִם, הַנּוֹטֵל הֵיךְ מִתְּכַנֵּן, וְהַנּוֹתֵן אֵין מִתְּכַנֵּן. הַנּוֹתֵן מִתְּכַנֵּן, וְהַנּוֹטֵל אֵין מִתְּכַנֵּן - יָדָיו טְהוֹרוֹת. וְרַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: יָדָיו טָמְאוֹת:

ח. הַפְּקִיעוּ אֶת הַמּוֹלֵךְ וְנֹטֵל הַיִּמְנָה לְיָדַיִם, אוֹ שֶׁנֹּטֵל מִן הַסִּילוֹן שֵׁישׁ בּוֹ כְּדֵי קְבֻלַּת רְבִיעִית - יָדָיו טְהוֹרוֹת. וּמוֹדָה רַבִּי יוֹסִי: שֶׁאִם הֵנִיחַ חֲבִית בֵּין בְּרַכְוֵי אוֹ בֵּין אֶצְלָיו וְנֹטֵל - שִׁידָיו טְהוֹרוֹת:

ט. הַיָּד לְפָנָיו שְׁתֵּי כּוֹסוֹת, בְּאַחַת נַעֲשֶׂתָהּ בּוֹ מְלֹאכָה, וּבְאַחַת לֹא נַעֲשֶׂתָהּ בּוֹ מְלֹאכָה. נֹטֵל מֵאֶחָד מֵהֶן לְשְׁתֵּי יָדָיו, וְעֵשָׂה טְהוֹרוֹת - טְהוֹרוֹת. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: תְּלִיּוֹת. מִן הַשְּׁנַיִם וְעֵשָׂה טְהוֹרוֹת - טְהוֹרוֹת. מִן הָרֵאשׁוֹן וְלֹא עֵשָׂה טְהוֹרוֹת, מִן הַשְּׁנַיִם וְעֵשָׂה טְהוֹרוֹת - טְהוֹרוֹת. מִן הָרֵאשׁוֹן וְעֵשָׂה טְהוֹרוֹת - טְהוֹרוֹת. מִן הַשְּׁנַיִם וְעֵשָׂה טְהוֹרוֹת, מִן הָרֵאשׁוֹן וְעֵשָׂה טְהוֹרוֹת, מִן הַשְּׁנַיִם וְעֵשָׂה טְהוֹרוֹת - אֵלוֹ וְאֵלוֹ מִנְחוֹת, אֵלוֹ וְאֵלוֹ תְּלִיּוֹת: הַיָּד לְפָנָיו שְׁתֵּי כּוֹסוֹת, אֶחָד טָמֵא וְאֶחָד טְהוֹר, וְנֹטֵל מֵאֶחָד מֵהֶן לְשְׁתֵּי יָדָיו וְעֵשָׂה טְהוֹרוֹת - טְהוֹרוֹת. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: תְּלִיּוֹת. מִן הָרֵאשׁוֹן וְלֹא עֵשָׂה טְהוֹרוֹת, מִן הַשְּׁנַיִם וְעֵשָׂה טְהוֹרוֹת - טְהוֹרוֹת. מִן הָרֵאשׁוֹן וְעֵשָׂה, מִן הַשְּׁנַיִם וְעֵשָׂה - אֵלוֹ וְאֵלוֹ מִנְחוֹת, הָרֵי אֵלוֹ מוֹכִיחוֹת. נֶאֱכָלוֹת רֵאשׁוֹנוֹת, אוֹ שֶׁנִּטְמְאוּ, אוֹ שֶׁנֶּאֱבָדוּ, מִשֶּׁנַּעֲשׂוּ שְׁנִיּוֹת, שְׁנִיּוֹת - תְּלִיּוֹת. נֹטֵל יָדוֹ אַחַת וְעֵשָׂה טְהוֹרוֹת, שְׁנִיָּה וְעֵשָׂה - אֵלוֹ וְאֵלוֹ מִנְחוֹת, הָרֵי אֵלוֹ תְּלִיּוֹת. הַיָּד יָדָיו אַחַת טְהוֹרָה וְאַחַת טָמְאָה, וּלְפָנָיו שְׁתֵּי כּוֹסוֹת, אֶחָד טָמֵא וְאֶחָד טְהוֹר, וְנֹטֵל מֵאֶחָד מֵהֶן לְשְׁתֵּי יָדָיו אוֹ לְיָד אַחַת וְעֵשָׂה טְהוֹרוֹת - טְהוֹרוֹת. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: הַטָּמְאָה - בְּטָמְאָתָהּ. הַיָּד יָדָיו אַחַת

טמאה ואחת טהורה, ולפניו שתי כפרים אחד טמא ואחד טהור, ונגעו שתי ידי ככפר אחד, בין בכת אחת בין בזה אחר זה, או שנגעה יד אחת בשני כפרים זה אחר זה, הידים והכפרים - תלויות. נגעה יד אחת בשני כפרים כאחת, הידים - כמות שהיו, והכפרים - ישרפו:

מסכת ידים פרק שני

א. הפהנים מקדשים במקדש בידיים עד הפרק, וברגל עד הסוכה. הנוטל ידיו, לא יאמר: הואיל והראשונים טמאים הריני נוטל בטמאים. ואם עשה כן - ידיו טמאות. הנוטל את ידיו - צריך לנגבם. המטביל את ידיו - אינו צריך לנגבם. הנוטל את ידיו - צריך להגביה את ידיו שלא יצאו המים חוץ לפרק ויחזור ויטמאו את ידיו, אבל המטביל ידיו - אינו צריך להגביה את ידיו. הנוטל את ידיו, אם נתפון - ידיו טהורות. ואם לאו - טמאות. וכן המטביל את ידיו, אם נתפון - ידיו טהורות. ואם לאו - ידיו טמאות. רבי שמעון בן גמליאל אומר: נוטל את הראשונים ואחר כך נמצא על ידיו יבחוש וכל שפרייתו מן המים - ידיו טהורות. הנוטל ידיו, אם הלכו המים עד הפרק - ידיו טהורות. ואם לאו - ידיו טמאות. ספק הלכו ספק לא הלכו - ידיו טהורות. ורבי יוסי אומר: ידיו טמאות.

ב. נוטל את הראשונים, זו לעצמה וזו לעצמה, ונמלך ונטל את השניים לשתי ידי כפחת - טמאו זו את זו. נוטל את הראשונים לשתי ידי, ונמלך ונטל את השניים זו לעצמה וזו לעצמה, אם נתפון - ידיו טהורות, ואם לאו - טמאות. נוטל את הראשונים לשתי ידי, ונטמא אחת

מהן, הרי זה נוטל את השניה בשנים ואינו חושש. נוטל את הראשונים חוץ לפרק, ונטל את השניים על גביהן, ונפל כפר תרומה, מן הפרק ולפנים - טמא. מן הפרק ולחוץ - טהור. נוטל את הראשונים ואת השניים ויצאו חוץ לפרק, ונפל כפר תרומה טמא, והדין נותן שיהא טהור, ומה אם מי גשמים שאינן מטהרים את המים שעל גבי היד - מטהרין את המים שעל גבי הארץ. שניים שמטהרין את המים שעל גבי היד, דין הוא שיטהרו את המים שעל גבי הארץ.

ג. נוטלין ארבעה או חמשה זה בצד זה ואינן חוששין משום ארבעה דברים: משום שנטמאו, ומשום שלא נטלו מן הרביעית, ומשום שנעשתה בהן מלאכה, ומשום שלא נטלו מן הכלי, אבל הנוטל והנותן לחברו בחפניו - ידיו טמאות, שמה תחלה לא נוטל מן הכלי. שנים שנטלו שתי ידיהן, זה שמינית וזה שמינית, אף על פי שמתערבין בקלות - ידיהן טמאות, שמתחלה לא נטלו מן הרביעית.

ד. אלו פוסלין לידיים: אכל ראשון, והמדף, והמשקין. רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי שמעון: הנוגע ברצועה - טהור, עד שיגע בקציצה. רבי יוסי אומר משום רבי שמעון: הנוגע בקציצה - טהור עד שיגע בזוזה. ספר שבילה, אם יכול ללקט הימנו שמונים וחמשה אותיות כפרשת 'יהי בנסע הארון' - מטמא את הידים. מגלה שכתוב בה שמונים וחמשה אותיות כפרשת 'יהי בנסע הארון' - מטמא את הידים. חבר בה ריעות אחרות - היא מטמאה את הידים, והשאר אינה מטמאה את הידים.

רבי יהודה אומר: הגליון שבספר אם יש בה פדי הקף בלן - מטמאין את הידים. הכותב הלל ושמע לתינוק להתלמד בו, אף על פי שאינו רשאי לעשות - מטמא את הידים.

ה. המשיחות והרצועות שתפרן בספר, אף על פי שאינו רשאי לקימן - מטמאות את הידים. תיק הספרים, ומטפחות, ותבה של ספר, בזמן שהן טהורות - מטמאות את הידים. הברכות והקמעות אף על פי שיש בהן מאותיות השם, ומענינות הרבה שבתורה - אינן מטמאות את הידים. הגליונים וספרי המינין - אינן מטמאות הידים. ספרי בן סירא וכל הספרים שנקתבו מכאן ואילף - אינן מטמאין את הידים.

ו. רבי שמעון בן מנסיא אומר: שיר השירים מטמאה את הידים, מפני שנאמרה ברוח הקדש. וקהלת אינה מטמאה את הידים, שאינה אלא מחכמתו של שלמה. אמרו לו: וכי לא כתב אלא זו בלבד? הרי הוא אומר (מלכים-א ה, יב): "וידבר שלשת אלפים משל", ואומר (משלי ל, ו): "אל תוסף על דבריו".

ז. עמון ומואב - מעשרין מעשר עני בשביעית, וכל הארצות - כשאר שני שבוע, אם מעשר עני - מעשר עני, ואם מעשר שני - מעשר שני. אמר רבי יוסי בן דורמסקית: אני הייתי עם זקנים הראשונים כשבאו מיבנה ללוד, ומצאתי את רבי אליעזר, שהיה יושב בחנות של נחתומין בלוד, אמר לי: מה חדוש היה לכם בבית המדרש היום? אמרתי לו: תלמידיך אנו, ומימך אנו שותין. אמר

לי: אי אפשר לבית המדרש בלא חדוש, אמרתי לו את ההלכות ואת התשובות ואת המנן, וכשגזעתי לזה זלגו עיני דמעות, אמר (תהלים כה, יד): "סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם", ואומר (עמוס ג, ז): "כי לא יעשה ה' אלהים דבר כי אם גלה סודו אל עבדיו הנביאים". צא אמור להן: אל תחושו למנינכם, כף מקבלני מרפן יוחנן בן זכאי, שקבל מן הזוגות, והזוגות מן הנביאים, והנביאים ממשה, הלכה למשה מסיני, שעמון ומואב מעשרין מעשר עני בשביעית.

ח. בו ביום עמד יהודה גר עמוני לפניהם בבית המדרש, אמר להן: מה אני לבוא בקהל? אמר לו רפן גמליאל: אסור אתה! אמר לו רבי יהושע: וכי עמוני ומואבי במקומן הן? כבר עלה סנחריב וערבב את כל האמות, שנאמר (ישעיה י, יג): "ואסיר גבולות עמים ועתידותיהם שושתי"?! אמר לו רפן גמליאל: והלא כבר נאמר (ירמיה מט, ו): "ואחרי כן אשיב את שבות בני עמון נאום ה' כבראשונה", וכבר שבו. אמר לו רבי יהודה: והלא כתיב (עמוס ט, יד): "ושבתי את שבות עמי ישראל", ויעדין לא שבו, מה הם לא שבו - אף הם לא שבו. אמר להן יהודה גר עמוני: מה אעשה אני? אמרו לו: כבר שמעת מפי זקן - הרי אתה מתר לבוא בקהל. אמר לו רפן גמליאל: אף מצרי פיוצא בהם. אמר לו רבי יהודה: למצרים נתן להם הכתוב קצבה, שנאמר (יחזקאל כט, יג): "מקץ ארבעים שנה אקבץ את מצרים מן העמים אשר נפצו שמה".

ט. אמר להן רבי יוחנן בן זכאי: כתבי הקדש - חבתם מטמאתן, שלא יעשה

אותן שטיחים לבהמה. אמרו ביתוסים: קובלין עליכם פרושין, מה אם בת בני הבא מכח בני, שבא מכחו - הרי יורשתני, בתי הבאה מכחי, אינו דין שתירשני? אמרו להן: לא, אם אמרתם בבת הבן שבן חולקין עם האחים, תאמרו בבת שאינה חולקת עם האחים? אומרים טובלי שחרית: קובלנו עליכם פרושים שאתם מזפירין את השם בשחרית בלא טבילה. אומרים פרושים: קובלנו עליכם טובלי שחרית, שאתם מזפירין את השם מן הגוף שיש בו טמאה.

מסכת עקצין פרק ראשון

א. העוקץ ענב - מטמא ומטמא ומצטרף. עלי שום ועלי בצלים והקפלוטות לחין - מטמאין ומטמאין ואין מצטרפים. שרשי השבת - מטמאין ומטמאין ומצטרפין; דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: הנוגע בעמוד - טמא. בסיב ובשער - טהור.

ב. רבי אליעזר אומר: הסיג של אשכול של רצפת - מצטרפין, מפני שהוא שומר את האכל. שרשי כל הנקצרים - לא מטמאין ולא מטמאין ולא מצטרפים. רבי יהודה אומר: מלעין של שבלים כל שהן - מצטרפין, מפני שהן נכססין. אגד את הפריכה, בין לפנים מפשעור בין יתר מפשעור - אינו טמא אלא כפשעור בלבד. והמקטף מלילות להכניסן לתוף ביתן - שעורן טפח. מכבדת של תמרה ששיר בהן תמרה אחת - טמאה. וכן ה'יד חבור לה, והש'בטיין - אינן חבור זה לזה.

ג. יד הפרכיל כל שהוא. יתרה טפח מכאן וטפח מכאן. יד מכבדת של תמרה שהיא יתרה מארבעה טפחים, וכן שאר כל

הנקצרים - לא מטמאין, ולא מטמאין, ולא מצטרפין. רבי יוסי אומר: אם לקטן לתלותן בחפתו או על פתח חנותו - הרי אלו מטמאין. וכן היה רבי יוסי אומר: עקצי האגסים, והתפוחים, והאתרוגים, שלקטן לתלותן על פתח חנותו - הרי אלו הן טמאין. וכן היה רבי יוסי אומר: שרשי חלפות התרדין - טמאין, מפני שהן נמכרין עמהן. וכן היה רבי יוסי אומר: עקץ דלעת - טמא, מפני שנשלק עמה. רבי שמעון אומר: עקץ מרחפות - טמא, מפני שנאכל עמה. ורבי אליעזר ברבי יוסי אומר: עקץ הקתרים שלשה טפחים.

ד. תבואה שבססה בגרן - לא מטמאה, ולא מטמאה, ולא מצטרפת. ורבי יוסי אומר: מטמאה ומטמאה, מפני שהופכה בעתה. קלפה של שום שנפל משקין על אחד מהן, הוא טמא וחרבו טהור, שאין חבור אדם חבור. אתרוג שנפרץ ותחבו בכוש או בקיסם - הרי זה אינו חבור, שאין חבורי אדם חבור. עסה שנלושה במי פרות - הרי זו טהורה, שאין לה שהוא מחבר את האוכלין אלא שבעה משקין בלבד. אמרו לו לרבי יוסי: לא יד ולא שומר היא, לא מטמאה, ולא מטמאה ולא מצטרפת עמהן. עקץ הרימון - טמא. רבי אליעזר אומר: הנוגע בעמוד - טמא. בשער ובמסרק - טהור.

מסכת עקצין פרק שני

א. רטב שנאכל חציו וחציו קדים, גרעין שהוא כנגד האכל - מצטרף. שלא כנגד האכל - אין מצטרף. ביבשה כנגד האכל - טמא. שלא כנגד האכל - טהור; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: ביבשה - הפל טהור. הרטב שנמרח חציו וחציו

קנים, שִׁכְנַגְד הַאֲכַל - מִצְטָרֵף, שֶׁלֹּא כִּנְגַד הַאֲכַל - אֵין מִצְטָרֵף. אֵיזְהוּ כִּנְגַד הַאֲכַל? רַבִּי אֹמֵר: עַד חָלָל. חֻבְלֵי אֲזוּב, וְהַסִּיאָה, וְהַקּוֹרְנִית, כִּנְגַד הַאֲכַל - מִצְטָרֵף, שֶׁלֹּא כִּנְגַד הַאֲכַל - אֵין מִצְטָרֵף. אֵיזְהוּ כִּנְגַד הַאֲכַל? רַבִּי אֲלִיעֶזֶר אֹמֵר: עַד חָלָל. עֶצֶם שֵׁישׁ עָלָיו בִּשְׂרָה. וְכֵן מִחַ שְׂבָרָאשׁ, וְשִׁבְקוּלִית, כִּנְגַד הַאֲכַל - מִצְטָרֵף. שֶׁלֹּא כִּנְגַד הַאֲכַל - אֵין מִצְטָרֵף, וְאֵיזְהוּ כִּנְגַד הַאֲכַל? אִם יֵשׁ שֵׁם חָלָל - עַד הַחָלָל. וְאִם אֵין שֵׁם חָלָל - אֵינּוּ טְמֵא אֱלָא חֲסוּם הַעֲלִיּוֹן בַּלְבַּד. רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר: קוּלִית שֵׁישׁ עָלֶיהָ כְּזִית בִּשְׂרָה - גּוֹרֵר אֶת כְּלָה לְטַמְאָהּ. וְחֻכְמִים אֹמְרִים: אֵף עַל פִּי שְׂאִין עָלֶיהָ אֱלָא כְּפוּל, גּוֹרֵר אֶת כְּלָה לְטַמְאָהּ. רַבִּי יִשְׁמַעֵאל אֹמֵר: רֹאֵין אֶת הַבִּשְׂרָה שְׁעָלֶיהָ, שְׂאִם יִמְתַּח וַיֵּשׁ בּוֹ כְּדִי לְהַקִּיפוֹ בַּחוּט הַעֵרֶב - כִּנְגַדוֹ מִצְטָרֵף.

ב. הַעֲצָמוֹת, וְהַגִּידִין, הַקְּרָנִים, וְהַטְּלָפִים - מִצְטָרְפִין לְטַמְא טְמֵאת אוֹכְלִין, אֲבָל לֹא טְמֵאת נְבִלוֹת. אֲבָל נַעֲשִׂין הֵן יְדוֹת לְטַמְא טְמֵאת נְבִלוֹת. הַרְטֵב שֶׁנִּתְּנוּ עַל גְּבִי חֲתִיכוֹת לְהַקְפוֹתָן, וְכֵן גְּרִיסִין שֶׁנִּתְּנוּ עַל גְּבִי פְרוֹסוֹת לְלוֹתְתָן, הַנוֹגֵעַ, בֵּין בְּרֵטֵב, בֵּין בַּחֲתִיכוֹת, בֵּין בַּמְקַפָּה, בֵּין בַּגְּרִיסִין - כְּלוֹ חֲבוּר. הַתְּמָרִים וְהַגְּרוּגְרוֹת שֶׁשָּׁלְקָן וְנִעְשׂוּ אוֹם - הֲרִי אֵלוֹ חֲבוּר. רַבִּי אֹמֵר: אִם לְלוֹתְתָן - חֲבוּר, אִם לְהוֹצִיא אֶת מִימֵיהֶן - אֵינָן חֲבוּר. הַרִימוֹן תְּפוּחָה - מְשַׁעְרָה כְּמוֹ שְׂהִיא, וְאִם הוּא חָלָל - צְרִיף לְמַעַף, הַאֲגוּז וְהַשְּׂקָד וְהַתְּמָרָה הַמְּשַׁקְשָׁקִים - מְשַׁעְרִין כְּמוֹת שְׂהָן.

ג. הַמְּחַתֵּף לְבִשְׁל, כִּיּוֹן שֶׁקְרָצוּ - אֵינּוּ חֲבוּר. לְכַבּוֹשׁ וְלִשְׁלוֹק וְלִהְנִיחַ עַל הַשְּׁלָחָן - חֲבוּר, עַד שֶׁיִּתְחִיל לְפָרֵק. קְלִיפֵי פוּלִין וְקְלִיפֵי תוֹרְמוֹסִין, זְרָקָן - אֵין

מְטַמְאִין טְמֵאת אוֹכְלִין. כִּנְסָן לְאוֹכְלִין - מְטַמְאִין טְמֵאת אוֹכְלִין. קְלִיפֵי מְלַפְפִין, אֵף עַל פִּי שְׂאִין בְּהֵן אוֹכְלִין - מְטַמְאִין טְמֵאת אוֹכְלִין. גְּרַעֲיֵי זִיתִים וְגְרַעֲיֵי תְּמָרִים, אֵף עַל פִּי שֶׁשָּׁלְקָן לְאוֹכְלִין - אֵינָן מְטַמְאִין טְמֵאת אוֹכְלִין. גְּרַעֲיֵי חֲרוּבִין אֵף עַל פִּי שֶׁכִּנְסָן לְאוֹכְלִין - אֵין מְטַמְאִין טְמֵאת אוֹכְלִין. שֶׁלְקָן לְאוֹכְלִין - מְטַמְאִין טְמֵאת אוֹכְלִין. הַחֲרָצִין וְהַזֵּינָן, אֵף עַל פִּי שֶׁכִּנְסָן לְמִשְׁקָה - בְּטֵלָה דְעֵתוֹ. יִרְקוֹת שֶׁיִּבְשׂוּ בְּאֵיבֵיהֶן, כְּגוֹן כְּרוּב וְדַלְעַת - אֵין מְטַמְאִין טְמֵאת אוֹכְלִין. לְקָטָן וְיִבְשָׁן - מְטַמְאִין טְמֵאת אוֹכְלִין.

ד. אֵילָן שֶׁנִּפְשַׁח וְכוּ פְרוֹת - הֲרִי הֵן כְּתוֹלוֹשִׁין, יָבֵשׁ וְכוּ פְרוֹת - הֲרִי הֵן כְּמַחְבְּרִין. שֶׁנִּמּוֹק חֲצִיָּה וְחֲצִיָּה קָנִים - הֲרִי זֶה אֵינוֹ חֲבוּר. נִמּוֹק הָאֲמָצְעִי וְהַצְּדָדִין קָנִים - אֵין הַצְּדָדִין חֲבוּר זֶה לְזֶה. רִמּוֹן שֶׁנִּמּוֹק חֲצִיו וְחֲצִיו קָנִים - הֲרִי זֶה אֵינוֹ חֲבוּר. נִמּוֹק הָאֲמָצְעִי וְהַצְּדָדִין קָנִים - אֵין הַצְּדָדִין חֲבוּר זֶה לְזֶה. הַתְּחִיל לְפָרֵק בְּאֲגוּזִין וּלְפָקֵל בְּכַצִּילִים, אֵף עַל פִּי שֵׁישׁ לְפָנָיו מֵאָה כּוֹר, הַתְּחִיל בְּאֶחָד מֵהֶן - אֵינוֹ חֲבוּר. הֵיוּ שְׁנַיִם אוֹ שְׁלֹשָׁה וְהַתְּחִיל בְּאֶחָד מֵהֶן, זֶה שֶׁהַתְּחִיל בּוֹ אֵינוֹ חֲבוּר, וְהַשְּׂאָר חֲבוּר. כֵּן עֲזָאי אֹמֵר: טְהָרוּ שְׁלִשְׁתָּן.

ה. מְלַפְפִין שֶׁחֲתָכוּ וְנִתְּנוּ עַל הַשְּׁלָחָן - חֲבוּר עַד שֶׁיִּתְחִיל לְפָרֵק, הַתְּחִיל לְפָרֵק - חֲתִיכָה וְכָל הָעוֹלָה עִמָּה - חֲבוּר. וְהַשְּׂאָר - אֵינוֹ חֲבוּר. פִּיקָה הַתְּחַתּוּנָה - חֲבוּר הִיא לְעֲצָמָה, וְאֵינָה חֲבוּר לְשְׂאָר הַחֲתִיכוֹת. הֵיוּ שְׁנַיִם וְשִׁלְשׁ, וְהַתְּחִיל בְּאֶחָת מֵהֶן, זֶה שֶׁהַתְּחִיל בָּהּ אֵינוֹ חֲבוּר, וְהַשְּׂאָר חֲבוּר. כֵּן עֲזָאי אֹמֵר: טְהָרוּ שְׁלִשְׁתָּן. וְחֻכְמִים אֹמְרִים: אֲפִלוּ אָמַר חֲצִיו אֲנִי אוֹכֵל

שחרית, וּחֲצִי אָנִי אוֹכֵל בֵּין הָעֶרְבִים - זוֹ שֶׁתַּחֲחִיל בָּהּ אֵינָהּ חֲבוּר וְהִשָּׂא חֲבוּר. הָאֲגוּזִין וְהַשְּׂקָדִים, אָף עַל פִּי שְׂרִיסס חֲבוּר, עַד שֶׁיַּתְחִיל לְפָרֵק.

ו. ביצת טורמיטה אף על פי שריסס - חבור, עד שיגיע לקלף. ביצה שנתבשלה בקלפתה - כלה חבור. צמר שבראשי כבשים ושער שבזקן תלשים, אף על פי שפשפשון באור - חבור, עד שיתחיל לתלש. כנפי חגבים וקשקשי דגים, אף על פי שהעביר ספין עליהן - חבור, עד שיתחיל לקלף.

ז. עציץ נקוב שנתנו על גבי שתי יתדות, אפלו גבוה מן הארץ אמה - אינו מכשיר את הזרעים. במה דברים אמורים? מלמטה, אבל מן הצד - הרי זה מכשיר את הזרעים. אם יש על גב הנקב עפר כל שהוא - אינו מכשיר את הזרעים.

ח. טבלא שיש לה לבזבזין והטה על צדה - מכשרת את הזרעים, הנה משקה בעציץ שאינו נקוב, ונפלו משקין על גבי הקשות ונטמאת. הגדילה ויצאת חוץ לעציץ - טהורה.

מסכת עקצין פרק שלישי

א. דגים טהורין וחגבים טהורין בכל מקום, דגים טמאין וחגבים טמאין בכפרין - צריכים הכשר ואין צריכים מחשבה. חלב מתה בכל מקום - צריכה הכשר ואין צריכה מחשבה, מפני שהיא מגופה. חלב שחוטה בכפרים - צריכה מחשבה והכשר. אמר רבי יהודה: בתחלה הנה רבי עקיבא שונה 'חלב שחוטה בכפרים צריכה מחשבה ואין צריכה הכשר, מפני שהכשר בשחיטה'.

אמרתי לפניו: רבי! למדתני עלשין שלקטן לבהמה ואחר כך חשב עליהן לאדם, שאין צריכין הכשר שני, אם יש עליהן משקה טופח - הכשרו, חזר רבי עקיבא להיות שונה כדברי רבי יהודה.

ב. חלב בהמה טמאה - הרי זה טמא. חלב חיה, בין טמאה בין טהורה הרי היא כגופה. חלב נבלה וחלב וטרפה - טהור, שנאמר (ויקרא ז, כד): "וחלב נבלה וחלב טרפה יעשה לכל מלאכה". החותף פזית בשר מאכר מן החי ואחר כך חשב עליו - צריך הכשר. חשב עליו ואחר כך חתכו - אינו צריך הכשר.

ג. אמר רבי יוסי: מפני מה אמרו נבלת העוף טהור אינה צריכה הכשר, מפני שהיא מטמאה טמאה חמורה, וכל המטמא טמאה חמורה - אינו צריך הכשר.

ד. ואלו הן, פריצי זיתים וענבים היוצאין מתחת הגפת ומתחת הזגין, חשב עליהן לאוכלין - אין מטמאין טמאת אוכלין, כנסן לאוכלין - מטמאין טמאת אוכלין. החרצנין והזגין, אף על פי שכנסן לאוכלין - בטלה דעתו. מודה רבי יוחנן בן נורי, בפגין ובסר ששלקן עד שלא באו לעונת המעשרות, שהן מטמאין טמאת אוכלין. פגי השיפות - מטמאין טמאת אוכלין. פגי האגסין, והקרוסטמליו, והפרישין, והעזרדין, בעונתן למעשר - מטמאין טמאת אוכלין. פחות מכאן או ששלקן - מטמאין טמאת אוכלין. רבי נחמיה אומר: זיתים ובסר שסחטן עד שלא הגיע לעונת המעשרות - משקה היוצא מהן טהור, שאינו אלא שרף.

תוספתא

הש"ס

ה. לולבי הַזְרָדִין וְהַחֲרוּבִין עַד שֶׁלֹא הִמְתִּיקוּ - אֵין מְטַמְּאִין טַמְאָת אוֹכְלִין, מִשֶּׁהִמְתִּיקוּ - מְטַמְּאִין טַמְאָת אוֹכְלִין. אֲבָל הַלוּף וְהַחֲרָדֵל וְהַתּוֹרְמוּסִים וְשֶׁאֵר כָּל הַנֹּכְבָּשִׁים, בֵּין שֶׁהִמְתִּיקָן בֵּין עַד שֶׁלֹא הִמְתִּיקָן - מְטַמְּאִין טַמְאָת אוֹכְלִין.

ו. קוֹר נֶקַח בְּכֶסֶף מֵעֶשֶׂר, וְאִינוּ מְטַמְּא טַמְאָת אוֹכְלִין. כַּפְּנִיּוֹת נֶקַחֹת בְּכֶסֶף מֵעֶשֶׂר, וּמְטַמְּאִין טַמְאָת אוֹכְלִין. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר: קוֹר הָרִי הוּא כַּעֲץ לְכָל דְּבָר, אֲלֹא שֶׁנֶּקַח בְּכֶסֶף מֵעֶשֶׂר. כַּפְּנִיּוֹת הָרִי הֵן כַּפְּרִי לְכָל דְּבָרֵיהֶן, אֲלֹא שֶׁהֵן פְּטוּרוֹת מִן הַמֵּעֶשֶׂר.

ז. עֲרֻלָּה, וְכֹלְאֵי הַכֶּרֶם, וְשׂוֹר הַנֶּסְקָל, וְעֻגְלָה עֲרוּפָה, וְצַפְרֵי מְצוֹרַע, וּפְטָר חֲמוֹר, וּבֶשֶׂר בְּחֵלֶב - כֻּלָּן הֵן מְטַמְּאִין טַמְאָת אוֹכְלִין. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר: כֻּלָּן אֵין מְטַמְּאִין טַמְאָת אוֹכְלִין. וּמוּדָה רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּבֶשֶׂר וְחֵלֶב, שֶׁמְטַמְּא טַמְאָת אוֹכְלִין. וְכֵן הָיָה רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר: יֵשׁ נוֹתֵר שְׁמַטָּא טַמְאָת אוֹכְלִין. וְיֵשׁ נוֹתֵר שְׁאִינוּ מְטַמְּא טַמְאָת אוֹכְלִין, כִּיצַד? לָן לְפָנַי זְרִיקַת דָּמִים - אֵין מְטַמְּא טַמְאָת אוֹכְלִין. לָן לְאַחַר זְרִיקַת דָּמִים - מְטַמְּא טַמְאָת אוֹכְלִין. פְּגוּל מְקַדְּשֵׁי קֳדָשִׁים וּמְקַדְּשֵׁים קָלִים - אִינוּ מְטַמְּא טַמְאָת אוֹכְלִין. פְּרִשְׁיָנִין - מְטַמְּאִין טַמְאָת אוֹכְלִין; דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר: אֵין מְטַמְּאִין טַמְאָת אוֹכְלִין. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה: יֵשׁ לָךְ דְּבָר שֶׁהוּא חֵיב בְּמַעֲשְׂרוֹת וְאִינוּ מְטַמְּא טַמְאָת אוֹכְלִין? אָמַר לוֹ רַבִּי שְׁמַעוֹן: יֵשׁ לָךְ דְּבָר שֶׁאֵין מְטַמְּא טַמְאָת אוֹכְלִין וְחֵיב בְּמַעֲשְׂרוֹת? אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה: אַף אַתָּה כִּפְרַת בְּהֻלְכָה.

ח. תִּלְתָּן, הַכֹּל מוֹדִין שֶׁהוּא מְטַמְּא טַמְאָת אוֹכְלִין. בּוּקִי - אִינוּ מְטַמְּא טַמְאָת אוֹכְלִין. קוֹר שֶׁשֶּׁלֶק - מְטַמְּא טַמְאָת אוֹכְלִין. הַתְּמָרִים וְהַגְּרוּגְרוֹת שֶׁנִּתְּנָן בְּקִדְרָה לְתַבְלִין - מְטַמְּא טַמְאָת אוֹכְלִין, עַד שֶׁיִּפְסְלוּ מִלְּאֹכֵל אָדָם. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר: חֲגָבִים שֶׁנִּתְּנָן בְּקִדְרָה לְתַבְלִין - מְטַמְּאִין טַמְאָת אוֹכְלִין עַד שֶׁיִּפְסְלוּ מִלְּאֹכֵל לְאָדָם.

ט. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: לֹא נִחְלְקוּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְחַכְמִים עַל חִלּוֹת דְּבַשׁ שֶׁאֵינָן מְקַבְּלוֹת טַמְאָה בְּאִיבֵיהֶן. וּמִימֵיהֶם שֶׁל כֹּהֲנִים לֹא נִמְנְעוּ מִלְּהִיּוֹת בּוֹדֵקִין עֲלֵיהֶן יֵין בְּטַמְאָה וְרוֹדִין אוֹתָן בְּטְהָרָה, עַל מַה נִּחְלְקוּ? עַל הַשְּׁבָת וְעַל הַשְּׁבִיעִית, שֶׁרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אָמַר: הָרִי הוּא כְּקַרְקַע. וְחַכְמִים אָמְרִים: הָרִי הוּא כְּכֹלִי. וְאֵם הָיָה מְחַבֵּר בְּטִיט - הַכֹּל מוֹדִין שֶׁהוּא כְּקַרְקַע לְכָל דְּבָר. הָיָה נִתּוֹן עַל גְּבֵי שְׁתֵּי יְתוּדוֹת - הַכֹּל מוֹדִין שֶׁהוּא כְּכֹלִי לְכָל דְּבָר.

<p>31</p> <p>ראשון Sunday</p>	<p>ג</p> <p>3</p>	<p>5:52 _____ נץ החמה 9:26 _____ סו"ז קר"ש - גר"א 10:38 _____ סו"ז תפלה - גר"א 9:25 _____ צה"כ לשיטת ר"ת בבלי: כתובות כה • ירושלמי: סנהדרין כג • תוספתא: טבול יום א נ"ך: דברי הימים ב יט-כ • רמב"ם: גזלה ואבדה ה</p>	<p>עלות השחר _____ 4:39 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:50 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:14 שקיעה _____ 8:12 בבלי: כתובות כה • ירושלמי: סנהדרין כג • תוספתא: טבול יום א נ"ך: דברי הימים ב יט-כ • רמב"ם: גזלה ואבדה ה</p>
<p>1</p> <p>שני Monday</p>	<p>ד</p> <p>4</p>	<p>5:53 _____ נץ החמה 9:27 _____ סו"ז קר"ש - גר"א 10:38 _____ סו"ז תפלה - גר"א 9:24 _____ צה"כ לשיטת ר"ת בבלי: כתובות כו • ירושלמי: סנהדרין כד • תוספתא: טבול יום ב נ"ך: דברי הימים ב כא-כב • רמב"ם: גזלה ואבדה ו</p>	<p>עלות השחר _____ 4:40 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:51 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:14 שקיעה _____ 8:11 בבלי: כתובות כו • ירושלמי: סנהדרין כד • תוספתא: טבול יום ב נ"ך: דברי הימים ב כא-כב • רמב"ם: גזלה ואבדה ו</p>
<p>2</p> <p>שלישי Tuesday</p>	<p>ה</p> <p>5</p>	<p>5:54 _____ נץ החמה 9:27 _____ סו"ז קר"ש - גר"א 10:39 _____ סו"ז תפלה - גר"א 9:23 _____ צה"כ לשיטת ר"ת בבלי: כתובות כז • ירושלמי: סנהדרין כה • תוספתא: ידים א נ"ך: דברי הימים ב כג-כד • רמב"ם: גזלה ואבדה ז</p>	<p>עלות השחר _____ 4:41 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:51 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:15 שקיעה _____ 8:10 בבלי: כתובות כז • ירושלמי: סנהדרין כה • תוספתא: ידים א נ"ך: דברי הימים ב כג-כד • רמב"ם: גזלה ואבדה ז</p>
<p>3</p> <p>רביעי Wednesday</p>	<p>ו</p> <p>6</p>	<p>5:55 _____ נץ החמה 9:28 _____ סו"ז קר"ש - גר"א 10:39 _____ סו"ז תפלה - גר"א 9:22 _____ צה"כ לשיטת ר"ת בבלי: כתובות כח • ירושלמי: סנהדרין כו • תוספתא: ידים ב נ"ך: דברי הימים ב כה-כו • רמב"ם: גזלה ואבדה ח</p>	<p>עלות השחר _____ 4:42 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:52 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:15 שקיעה _____ 8:09 בבלי: כתובות כח • ירושלמי: סנהדרין כו • תוספתא: ידים ב נ"ך: דברי הימים ב כה-כו • רמב"ם: גזלה ואבדה ח</p>
<p>4</p> <p>חמישי Thursday</p>	<p>ז</p> <p>7</p>	<p>5:56 _____ נץ החמה 9:28 _____ סו"ז קר"ש - גר"א 10:39 _____ סו"ז תפלה - גר"א 9:20 _____ צה"כ לשיטת ר"ת בבלי: כתובות כט • ירושלמי: סנהדרין כז • תוספתא: עקצין א נ"ך: דברי הימים ב כז-כח • רמב"ם: גזלה ואבדה ט</p>	<p>עלות השחר _____ 4:43 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:52 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:15 שקיעה _____ 8:07 בבלי: כתובות כט • ירושלמי: סנהדרין כז • תוספתא: עקצין א נ"ך: דברי הימים ב כז-כח • רמב"ם: גזלה ואבדה ט</p>
<p>5</p> <p>ששי Friday</p> <p>Candle Lighting 7:48 הדלקת הנרות</p>	<p>ח</p> <p>8</p>	<p>5:57 _____ נץ החמה 9:29 _____ סו"ז קר"ש - גר"א 10:40 _____ סו"ז תפלה - גר"א 9:19 _____ צה"כ לשיטת ר"ת בבלי: כתובות ל • ירושלמי: סנהדרין כח • תוספתא: עקצין ב נ"ך: דברי הימים ב כט-ל • רמב"ם: גזלה ואבדה י</p>	<p>עלות השחר _____ 4:44 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:53 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:16 שקיעה _____ 8:06 בבלי: כתובות ל • ירושלמי: סנהדרין כח • תוספתא: עקצין ב נ"ך: דברי הימים ב כט-ל • רמב"ם: גזלה ואבדה י</p>
<p>6</p> <p>שב"ק Shabbos</p> <p>Shabbos Ends 9:18 זמן מוצש"ק</p>	<p>ט</p> <p>9</p>	<p>5:58 _____ נץ החמה 9:29 _____ סו"ז קר"ש - גר"א 10:40 _____ סו"ז תפלה - גר"א 9:18 _____ צה"כ לשיטת ר"ת בבלי: כתובות לא • ירושלמי: סנהדרין כט • תוספתא: עקצין ג נ"ך: דברי הימים ב לא-לב • רמב"ם: גזלה ואבדה יא</p>	<p>דברים, חזון עלות השחר _____ 4:45 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:53 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:16 שקיעה _____ 8:05 בבלי: כתובות לא • ירושלמי: סנהדרין כט • תוספתא: עקצין ג נ"ך: דברי הימים ב לא-לב • רמב"ם: גזלה ואבדה יא</p>

וְעַר עֵס וְוַיִּנְטַת בֵּינָאֲבָט וְעַרְט זַיִן קוֹל שְׁטָאֲרָק גְּעָהֲעַרְט, אוֹן דִּי שְׁטְעַרְנָם
אוֹן דִּי מְזֻלֹת וְוַיִּנְעַן מִיט מִיט אִים.

(ספר המדות אות השו"ב ס'מן י"ב)